1926 m. Rugsėjo-spalių mėn. Nr. 9-10

Salomėja Neris

Iš chaoso

Žalčiuojas padangė ugnies kalavijais,
Įšėlinta jūra, lyg pragaras, blaškos.
Nakties horizontuos — liepsnotos lelijos.
O žemė paliko vien kruvinas taškas.

Grasina padangė, kalnai ir kiaurimės.
Paniekinta žemė numirėliais baido.
O vargas gyvybei, ant kapo kur gimė,
Ją sups prakeikimo netilstančios gaidos.

O Jis, kurs pasaulį iš chaoso kūrė,
Sustojo liepsnose juodų horizontų
Ir regi, kaip ryja pasiutusi jūrė,
Kas žemėje buvo prakeikta ir šventa.

O žmogau, o žmogau — kame tavo vardas!
Atgijo Golgotoje kruvinas Kryžius.—
Mirtis Jo — gyvenimas, Meilė—Jo vardas.
Pagarbinki Meilę, pasauli sugrįžęs!

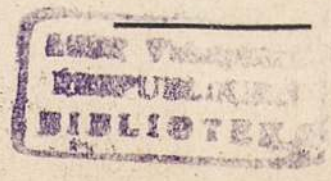

Ant. Miškinis

Nesulauktajai

Šiandien dienoju! Tavęs vis laukiu!
Purvina gatvė žiedais vaidenas!
Jaunuosiuos žodžiuos, užmirštuos žodžiuos
Siela užklydus aidais gyvena!..

Tik atminimuos mylėtas takas,
kur pirmą kartą Tavęs ieškojau:
kai siela sielon suskristi veržės,
kai žiedas žiedui džiaugsmu šypsojos...

Mano jaunystė — skrendantis sapnas:
vakar nuo skruostų ašaras braukė,
šiandien atskridus alejoj vieši,
marguos bulvaruos iškilmės laukia...

Žinau: — ir vėlei prieblanda stosis —
minias išskirstys, juoką nutildys...
Tik gedulingai raudos akordai,
tik verks slapčiomis atstumtos širdys...

Užeik, svajota, ant mano tako,
nors vienam mirksniui, — aš pražydėsiu:
klajūno džiaugsmu sutikti pulsiu,
kalinio gėla vėl išlydėsiu...

Šešuolė

Prie užburtos pilies

Skraido mėnuo po padangę,
Snaudžia jūros paviršius.
Jau nušvito aukšti bokštai
Ir sena, garsi pilis.

Miega niūksantis kalnynas —
Jo viršūnėje — ledai.
Susiūbavo vandenynas...
Pilies bokštus vos matai.

Baisios vilnys okeano,
O jo bangos — it naktis
Pilies duris užrakino...
Kerštas amžinas... mirtis?

Vai, atskriski, atplasnoki
Iš šventos dausų šalies —
Amžių ranka atrakinki
Duris užburtos pilies.

Vai, parnešk man ryto gėlę
Iš tyrųjų vandenų —
Užtekės man saulė vėlei,
Bus šviesu, jauku, ramu.

Dieną, naktį aš stovėsiu
Prie užburtosios pilies
Ir klausysiuos Tavo žodžių
Stebuklingosios giesmės...

St. Žvirgždas

Du elgetos

Šalta.

Ties dideliais miesto vartais drebančia ranka jis prašo išmaldos. Senas, žilas elgeta.

— Sunki senatvė, alkana diena — nepraeikite pro šalį!..

Bet žmonės skuba ryšulius nešini ir slapstosi miesto gatvėse, nyksta iš senio akių.

Elgetos akys ašara plauja veido raukšles:

— Sunki senatvė, alkana diena...

Iš netolimo restorano aidi aistringa muzika ir šūkauja puotaujančių daina. Miesto alejomis skrenda jos atbalsis.

Linksma...

Tik prie miesto vartų elgeta prašo išmaldos:

— Nepraeikite pro šalį...

— — — — — — — — — — — — — —

Mėnulis šviečia.

Ties balto marmuro rūmu jis skambina romansą.

Jaunas, gražus vaikinas.

— Išeik, karalaite mano, išeik! Pražiūrėjau akis, tavęs belaukdamas... nualpo širdis, tave bemylėjus... Išeik, mylimoji mano!..

Bet ji rymo ties adaru langu ir mėnulio šešėliai jai pina kasas. O akys klajoja mėlyne dangaus.

— Naktis nerami ir krūtinėj skaudu... Ko miegi, dausų karalaiti?..

Vaikinas pravirko po langu.

Vaikinui iš rankų iškrito gitara.

— Nualpo širdis, tave bemylėjus...

Dusliai suskambėjo paskutinis akordas.

K. M.

Norėjau

Vai norėjau išeiti į saulę ir pragiedrėti, troškau atgimti ir tavo žingsnius suskaitytus užmiršti ir metą draugystės nuodingos užmiršti norėjau.

Norėjau dar amžino grožio liepsnelę nusviesti į pelenus smilkstančio laužo, kad ateičiai praeitą dieną minėtų ir garbintų tekančios saulės dievybę.

Bet mano takuosna susispietė šmėklos, ir mano žvaigždes baltos miglos užtemdė, o veidą išpuošė nerimasties siaubas.

A. Vaičiulaitis

Paskutinis dėdės pusdienis

Pažįstamiems šitie žodžiai pasirodys netikri. Mano vienintelis dėdė mirė prieš dešimt metų, mažoj pirkioj, gale Juodosios girios. Tačiau su dėde ir kitas atsitikimas buvo.

Simas Vanagėlis baigė aštuoniasdešimtą kryželį. Augo tuo metu, kai lietuviai pypkes skiltuvu užsidegdavo. Tik jis įprato ne skiltuvu, o žarija užsirūkyti. Del to dėdė namiškiams padarydavo daug nesmagumo.

Dieną ir naktį pūsteryje turėjo rusenti durpė, nes niekas nežinojo, kada jis užsimanys dūmų kamuolį paleisti. Tik čia dar ne bėda.

Simas buvo senų dienų žmogus, todel ir pypkutę senovišką turėjo: negražią, apdegusiais kraštais, riestu kandikliu ir be dangtelio. Del to žarija dažnai išpuldavo; gerai, jei į balą, bet, Dieve gink, jei į šiaudus!..

Aną pavasarį užsirūkęs nuėjo į kluoną. Tabakas buvo sausas, tai pypkutė net traškėdama rūko. Tik staiga pajuto, kad žarija vogčia, lyg koks nusikaltėlis, į šiaudus nukrito. Kur? Nežinojo. Niekam nieko nesakęs, pasėmė kelis kibirus vandens ir nutarė laukti, kol pasirodys ugnelė. Iš pradžių silpną vis užgesys... Iki pusiaunakčio taip prastovėjo. Kluonas buvo didelis, apytuštis, todel tas žmogus vidurnaktį su tais kibirais bestovįs, baimingai į visas šalis besidairąs, atrodė lyg žydų pranašas netikėtai į didžuvės pilvą patekęs. Tik nežinia, kur vaizdas buvo nykesnis.

Galėjo būti antra valanda. Niekur nieko. „Užgeso matyt", tarė dėdė. Bet vis delto pasitraukti nedrįso, nors miegas aplink galvą suko daug įkyriau, kaip musės vidurvasarį. Ir gerai padarė! Nedorėlė žarija, tur būt, jo mintį suuodė: tik žiūri — vienoj vietoj šiaudai paraudo, kaip pas kalvį įkaitinta vielų pynė, ir žybtelėjo skaisti ugnelė. Dėdė vieną kibirą ūžt — tik sušnypštė, lyg žaltys, paskui antrą — ir pavojaus nematyt.

Pavasario naktis jau baigėsi, rytuos neaiškiai pradėjo rausvai dažytis dangaus skliautas. Tačiau dėdė gult nedrįso ir dabar. Kai truputį prašvito, jis panaikino degėsių žymes.

Iš kluono išėjo pro užpakalines duris, nes kieme nenorėjo susitikti su jau pabudusiu sūnum, šeimininku.

— Dėde, — klausdavom mes, vaikai, jo (dėde vadinom del tolimos giminystės), — kodel tavo pypkė be dangtelio?

Mes namie matydavom tėčio pypkę su dangteliu, todel taip kvailai kartais ir paklausdavom.

Dėdė paaiškindavo, kad tai esąs nereikalingas daiktas, tik žariją greičiau gesinąs ir daugiau niekam nederąs.

— Kam tos žarijos, kodel tėtis be jos apseina?

— Tėtis, tėtis... Nežino, kur pinigų dėt .. Ak, tas dėdė! Kai jis savo žarijėle visą kluoną supleškino, to tai nežino — del žvirblio nemato vilko. O gal del to savo laikė, kad, prie ko pripratęs, ne taip greit atprasti galėdavo.

Namiškiai pykdavo, retkarčiais net išsibardavo, bet senukas tik dar kiečiau užsispirdavo. Kai ginčai labiausiai įkaisdavo, dėdė paimdavo savo zuikinę kepurę ir lazdą į ranką.

— Matyt, savo tėviškėj numirt negausiu. Reiks išvarytam po svetimu stogu amželis baigti. Sunku to susilaukus...

Čia marti kuone verkdama puldavo prie jo, apspisdavo vaikučiai, ir taip viskas vėl likdavo.

Negarbė namams būtų! Visa parapija šnekėtų!..

Taigi, Sekminės tais metais pasitaikė labai gražios. Mergaitės iš vakaro apkaišė beržais pirkios duris, apsišvarino, o rytmety, pro aušrelę, išdūmė į trečią parapiją į atlaidus, ten kur jų dėdė Jurgis gyveno. Sūnus su žmona ir mažuoju taip pat išsirengė. Apie bernus nė kalbos nebuvo: kur nusėdės, sekminpinigių gavę — padai svilte svilo.

Dėdė vienas liko dideliuos kaip dvaras namuos. Pramigdęs piemenukus, šiąnakt nuo dvyliktos kilusius, kad kas neužoluotų jų pirmas, atsisėdo gale kluono ant rąstų, prieš saulę.

Jis mėgo kaimo gyvenimą. Pavasarį džiaugdavosi jauna žole ir iš tvartų į lauką besiveržiančiais gyvuliais, vasarą — gelstančiais javų plotais, rudenį—derlium, žiemą kitais smulkiais darbais. Tik dabar senatvėj, sunkiau pakelt rudens ir žiemos blogi orai: kaulus geldavo, galvą skaudėdavo tokiomis dienomis. Kai kada net atsigult reikėdavo, tačiau su pavasariu visos bėdos dingdavo.

Todel ir dabar senukas gerėdamasis žiūrėjo, kaip arkliai pievoj ėdinėja, klausė kaip žąsys girgsi. Pievos buvo nuokalnios į upelį, apaugusį karklais. Toliau, pagiry, baltavo čigonų palapinės. Kai oras visai nutildavo, vėjelis nustodavo pro kluono kampą traukęs, dėdė išgirsdavo laukinę čigonų dainelę, šūkavimą ir vaikų klyksmą.

Į gluosnį, prieš jį augantį, atlėkė kažin koks paukštukas ir savo lygiu čiulbėjimu buvo dėdę beužmigdąs. Tik kai saulė per karštai pliką pakaušį lyžtelėjo, jis atsikėlė ir nuėjo arklių perkelti.

Kaip mėgo jis arklius! Sūnus, dabar šeimininkas, turėdavo dažnai juos valyti, pašarą pataikyti. O pats kol jaunas — senai tai buvo—turėjo šertinį, puikų juodbėrį, kurį valydavo, paikindavo. Kiekvieno arklio būdą ir istoriją žinojo: tas piktas, tas ne; tas namie augintas, tas pirktas; bėroji truputį spiria, o sartis — nors gulėk po juo.

Grįždamas užsuko pas piemenis. Karvės ir avys buvo priėdusios—gulėjo pievoje, lėtai atrajodamos. „Per mišias, žiūrėkit, melskitės“, pasakė jiems, „o paskui parginkite pietų“. Iš ten ežia, pro gražiai augančius rugius, pasuko namo.

Galėjo būti vienuolikta valanda—bažnyčioj pačios pamaldos. Dėdė atsisėdo sode, ties alyvomis, ant nesenai padaryto suolelio. Tylu. Visuos namuos — nė gyvos dvasios. Net paukščiai kur išsislapstė ar prieš saulę šildėsi. Medžių šakos nejudėjo; silpnas vėjelis užkliūdavo už žalitvorės, giliau neįsiskverbdamas. Sode plasnojo peteliškės, retkarčiais purpteldavo žvirblis, ir vėl ramu, lyg bažnyčioj vakaro metu.

Po kiek laiko kieme garsiai pragydo gaidys. Dar nebuvo nė pusės maldų atkalbėjęs, kai parginė kaiminę; svirtis girgždėjo, ištroškusios avys ir ėriukai bliovė, bulius, kažin ko piktas, garsiai maurojo.

Pasimeldęs išėjo į galą sodo, pažiūrėjo į saulę: „Bus po mišių", tarė ir nuėjo piemenukams pasakyti, kad arklius pagirdytų.

Pats gi nukiūtino į virtuvę, įputė durpę, užsidėjęs žariją, užsirūkė ir išėjo kumeliukų pašerti. Prieš išeidamas kažin kodel lyg su kokiu nerymasčiu pažiūrėjo į dureles, pro kurias galėjai matyti mažą kambarėlį ir nepaklotą lovą. Tai dėdės kambarėlis.

Jauni, gražūs kumeliukai sutiko jį žvengdami. Į juos pažiūrėjęs, patenkintas nusišypsojo. „Iš bėruko išeis įmantrus gyvulys. Su juodbėriu sudarys puikią porą. Galės rudenį duoti Katrei į pasogą, jei už Luobio eis. Šmarkiai mano šertiniai auga". Beuždarant duris bėriukas gailiu balsu sužvengė. Dėdei tas žvengimas širdį kažin kodel sugraudino. Dar kartą pažiūrėjo, ar ko netrūksta, ar kas nepasidarė ir nuėjo į kluoną.

Šiemet vienoj šalinėj dar buvo likusio šieno, kitoj — geras glėbis šiaudų. Atsisėdęs ant rentinio, ėmė galvoti, tik jo mintis greit sumaišė didelis triukšmas: į kiemą parlėkė piemens su arkliais.

Dėdė atsistojo tarpdury ir pasakė vaikams:

— Ko taip smarkiai jojate, dar užtrenks. Negalėjote parvesti.

— Kad senutėli, ta bėroji tokia pašėlusi...

— Pietų rasite stalčiuj — pasakė dėdė — Aš dabar apypietės prasnūsiu. Tik, žiūrėkit, neišdykaukit, gyvulius saugokite. Iš namų niekur neikit: galit čia kieme ar sode būti.

Jie samdininkus tik patiklius žmones teimdavo. Todel ir piemenų blogų nepakęsdavo. Šitais vaikais niekas nesiskundė.

Apypietės dėdė niekad neapleisdavo. Paprastai pramigdavo savo kambarėly, bet šiandie liko kluone, berno guoly.

Senukas nė nepasijuto, kaip miegas suėmė. Pypkutę laikė dantyse, žarija tai šviesiau, tai tamsiau žybčiojo...

Ak, koks tas senukas neatsargus! Jis, gal būt, įsivaizdavo miegąs savo kambarėly, pypkutę ant lango pasidėjęs, kaip visada darydavo.

Dėdė per miegus pasivertė truputį į šoną, pypkutė dar labiau pakrypo, žarijėlė neiškentė, išsirito į sausą, kaip parakas, šieną ir ten dingo.

Jis miegojo ramiu, lygiu — kas tokiuos metuos nuostabu — miegu. Atlėkusi musė nutūpdavo ant jo kaktos, bet įspėjus, kad pas tokį senį oda kieta, sunki prakąsti, vėl nuzvimbdavo į šalį.

Viršuj, ant pantų, čirškėjo seniai žvirbliai, o pastogėj čypsėjo jaunikliai.

Žarija tuo tarpu savo dirbo. Tuoj kumštelėjo vieną kitą žolelę, kurios iš karščio susirietė ir, pagaliau, taip įkaito, kad atrodė lyg nesenai žvakės liepsnoj perdegęs siūlas.

Žarija, kaitindama apačią, smuko žemyn, pasirodė dūmų kamuolėlis, šiek tiek mažesnis, kaip iš pypkės paleistas...

Dėdės miegas buvo gilus, kaip žiemą lokio. Apypietės pusantros valandos temiegodavo, bet užmigęs nei anksčiau, nei vėliau nepabusdavo: taip buvo įpratęs per daugelį metų.

Sode čiulbėjo paukščiai, tvarte ilsėjosi avys, ėdė nesenai paduotą, vakar nupiautą, žolę kumeliukai, ant pantų čirškė seniai žvirbliai, o palėpėse cypsėjo jaunikliai.

Kad tu, dėde, žinotum!..

Tik staiga vieną sykį blykstelėjo, pasirodė ugnies liežuvėlis, netrukus — antras, trečias, vis didesni piktai šoko aukštyn, lyg kam keršyt norėdami. Po minutės pasiekė stogą ir...

Ir vienu žodžiu nepasakysi, daugeliu — nespėsi. Kluonas buvo sausas lentinis, todel pleškėjo, kaip žibale mirkytas. Net žvirbliai nespėjo išlėkti — sparnus pasvilę, krito tiesiog į ugnį, o jaunikliai visi suspirgėjo, nespėję suprast, kas čia darosi. Lentas ugnis rijo, kaip skiedras, o per dešimt minučių įgriuvo stogas.

Už pusvalandžio kluono neliko. Tik aplinkui styrojo artimesnių medžių nusvilusios šakos.

Gerai, kad kitos trobos buvo nuošaliau, tai vėjas — degant visumet didesnis vėjas pakyla — ant kitų stogų ugnies neužnešė.

Kai atbėgo likę namie kaimynai, rado ties šuliniu pastirusius iš baimės piemenukus ir krūvą apdegusių sparų, balkių. Net šienas nebuvo dar visai išdegęs: smarkiau vėjui pūstelėjus, tuoj sužėruodavo.

Kai dėdė pabudo tam guoly, jo, to dėdės, Simo Vanagėlio, šiam pasauly jau nebuvo: jis vingių vingiais tarp dūmų kildamas, lėkė į žydrąją šalį.

*

* *

Kai žmonės, grįždami iš bažnyčios, užvažiuodavo ar užlipdavo ant kalnelio ir pažiūrėdavo pirmyn, nustebę sakydavo:

— Ar mano akys nemato ar kokis?..

— Taigi, taigi! Iš čia Vanagėlio kluonas pro gluosnius kaip mėnulis šviesdavo savo naujomis lentomis.

— Ant to kalnelio puikia brička užvažiavo ir pats Vanagėlis, savininkas. Pamatęs tai, davė arkliams po rimbą ir, kai įvažiavo į kiemą, kaimynai iš degėsių traukė jo tėvo apdegusį lavoną.

V. M. Garšin

Attalea Princeps

Viename dideliame mieste buvo botanikos sodas, o tame sode — didelė oranžerėja. Ji buvo iš stiklo ir geležies. Graži — puikios kolonos laikė parėmę lengvutes, išmargintas arkas, išpintas daugybe geležinių rėmų, kuriuose blizgėjo įstatyti stiklai. Ypač graži oranžerėja būdavo saulei leidžiantis. Saulė nudažydavo ją raudonai; ji degdavo visa; raudonais atspindžiais žaisdavo, mirgėdavo lyg didelis, gražiai nušlifuotas brangus akmuo.

Už storų šviesių stiklų buvo matyti daugybė augalų. Nors ir didelė buvo oranžerėja, bet augalams joje buvo ankšta. Augalų šaknys susipynė ir varžėsi drėgme ir maistu. Medžių šakos susipynę su dideliais palmių lapais, lenkė, laužė juos. Bet ir jos pačios, atsirėmę į geležies rėmus, linko ir lūžo. Sodininkai nuolat retindavo šakas, priraišiodavo lapus, kad jie negalėtų augti, kaip tinkami, bet visa tai maža ką tegelbėjo. Augalams reikėjo plačios erdvės, laisvės. Jie buvo kilę iš šiltų kraštų, lepūs, gležnučiai. Jie atsimindavo savo mielą šalį ir ilgėdavosi jos. Nos ir vaiskus stiklo stogas, bet vis delto — ne žydrasis dangus. Kartais, žiemą, stiklai apšaldavo. Tada oranžerėjoj būdavo visai tamsu. Ūždavo vėjas ir drebindavo stiklus. Stogą užklodavo baltas sniego sluoksnis. Augalai stovėdavo, klausydavosi vėjo ūžimo ir atsimindavo kitokį vėją, — šiltą ir švelnų, — kurio glamonėjami jie buvo laimingi kadaise. Ir jie norėdavo vėl pajusti to vėjo atdūsius; jie norėdavo, kad tasai šiltasis vėjas vėl suptų jų šakas, vėl žaistų jų lapais. O oranžerėjoj vėjo niekumet nebūdavo; tiesa, kartais žiemos viesulas išmušdavo stiklą, oro srovė įsiveržda vo į vidų, bet ji būdavo aštri, šalta; kur tik pasisukdavo ji — gležnučiai lapeliai susitraukdavo ir imdavo vysti. Bet išmuštieji stiklai būdavo tuoj įdedami.

Botanikos sodą tvarkė mokytas direktorius; netvarkos jis negalėdavo pakęsti. Jis tvarkė viską labai apsukriai, nors dažniausiai per dienų dienas sėdėdavo prie mikroskopo ypatingoj stiklinėj būdelėj, pastatytoj svarbiausioj oranžerėjoj.

Augalų tarpe buvo viena palmė; ji buvo visų didžiausia ir visų gražiausia. Direktorius lotyniškai ją vadindavo Attalea. Bet šis vardas nebuvo jos tikrasis vardas: jį sugalvojo botanikai. Tikrojo palmės vardo botanikai nežinojo ir neparašė jo juodu angliu baltoje lentelėje, prikaltoje prie palmės liemens. Vieną kartą atėjo į botanikos sodą svečias. Jis buvo iš to krašto, kuriame gimė ši palmė. Pamatęs ją svečias nusišypsojo — ji priminė jam tėvynę.

— A, sušuko jis, — aš pažįstu šitą medį. — Ir svečias pavadino palmę jos tikruoju vardu.

— Atsiprašau! — šūktelėjo jam direktorius. Jis sėdėjo savo stiklinėj būdelėj ir atsargiai piovė skustuvu kažkokį lapelį. — Jūs

klystat. Tokio medžio, kaip jūs dabar pasakėt, visai nėra. Ćia Attalea Princeps iš Brazilijos.

— Taip, taip, — atsakė svečias: — aš tikiu, kad botanikai ją vadina Attalea, bet ji turi ir tikrąjį vardą.

— Tikrąjį vardą visumet duoda mokslas, — sausai pastebėjo botanikas ir užsidarė būdelėje. Jis nemėgo, kad jam trukdytų toki žmonės, kurie net to nesupranta, jog, mokyto žmogaus pasakytas, turi tik klausyti ir tylėti.

Svečias ilgai stovėjo ir žiūrėjo į palmę; jam buvo labai liūdna. Jis atsiminė savo tėvynę, jos saulę ir dangų ir didelius miškus, pilnus visokių žvėrių ir paukščių. Atsiminė, nors ir visą pasaulį būdamas apvažiavęs, niekur nebuvęs toks laimingas, kaip tėvų žemėj. Jis ranka palytėjo palmę, lyg ir atsisveikindamas su ja, ir išėjo iš sodo. Kitą dieną jis sėdo į laivą ir išplaukė į tėvynę. O palmė liko.

Jai dar sunkiau pasidarė, nors ir iki šiol ji blogai jautėsi. Ji buvo taip vienų viena... Penkiais sieksniais ji praaugo kitus medžius. Kiti medžiai jos nemylėjo, pavydėjo jai jos ūgio ir laikė ją išdidžią. Jos ūgis teikė jai tik nemalonumų. Be to dar, visi kiti medžiai augo krūvoj, o ji — viena. Ji geriau už kitus atsimindavo savo tėvynės dangų ir labiau ilgėdavosi jo del to, kad ji buvo arčiausiai to, kas jai tą dangų atstojo: arčiausiai biauraus stiklinio stogo. Pro šitą stogą ji kartais matydavo kažką mėlynuojant. Tai dangus, nors ir svetimas, nors ir negiedras, bet vis delto — tikras dangus, platusis dangus. Kai kiti medžiai imdavo kalbėtis tarp savęs, Attalea visumet tylėdavo, ilgėdavosi ir galvodavo, kaip būtų gera *nors* valandėlę pabūti, kad ir po tokiu neryškiu dangumi.

— Pasakykit, meldžiamieji, ar mūsų tuojau ateis palaistyti? — paklausė viena palmė. Ji buvo iš giminės tų palmių, kurios baisiai mėgsta drėgmę. — Aš šiandien jau, turbūt, tikrai išdžiūsiu.

— Mane stebina tamstos žodžiai, kaimynėle, — pastebėjo pasipūtęs kaktusas. — Argi tamstai dar maža to vandens, kurį tamstai išlieja kiekvieną dieną? Žvilgtelkit tik į mane: man labai maža teduoda drėgmės, o aš vis tiek linksmas sau ir patenkintas. Mat, prisipažinsiu — aš moku taupyti.

— O aš dar neišmokau taip skurdžiai gyventi, kaip tamsta kad gyveni, — atkirto palmė. — Aš negaliu tenkintis tokia sausa dirva. Tokioj niekam netikusioj dirvoj gali augti tik koki nors kaktusai. Aš nepapratus gyvenime tenkintis tik šiuo tuo. O be to, aš tamstai dar turiu pasakyti, kad tamstos pastabų čia niekas neprašo.

Tai pasakius, palmė nutilo. Ji užsigavo.

— O aš, — atsiliepė kamščių ąžuolas, — aš beveik patenkintas savo būkle. Tiesa, čia kiek nuobodu, bet del to bent žinai, kad čia tau niekas kailio nenulups.

— Bet juk ne visiems ir kailius lupdavo, — neiškentė pa-

partis. — Žinoma, kai kam ir kalėjimas — rojus. Ypač tokiems ekzemplioriams, kurie laisvėje, — ot, — šiaip taip skurdo.

Kamščių ąžuolas, užmiršęs, kaip jam seniau kailį lupdavo, užsigavo ir ėmė ginčytis. Vieni augalai palaikė jį, kiti — papartį. Prasidėjo karštos imtynės. Jeigu jie būtų galėję pasijudinti, be abejonės, būtų susipešę.

— Ko jūs baratės? — tildė juos Attalea. — Ar jums bus lengviau? Pykdamiesi jūs tik didinate savo nelaimę. Užmirškit nesantaikas ir klausykit, ką aš jums pasakysiu. Aukite aukštyn, plačiai išskėskite šakas, spauskit viršūnėm stiklus: mūsų oranžerėja subyrės į dulkes, ir mes vėl būsime laisvi! Jeigu tiktai viena kuri šakelė imtų laužti stiklus — ją nupiautų; bet ką jie padarys šimtui miklių ir tvirtų šakų? Tik dirbkim visi kartu, ir tikrai laimėsim.

Palmė pabaigė. Visi klausėsi. Niekas neišdrįso prabilti pirmas. Gal būt nė nežinojo, ką sakyti. Pagaliau viena palmė, toji, kuri skundėsi vandens trūkumu, sušuko:

— O aš pasakysiu — drauge niekus plepi!

— Žinoma, kad niekus! Tiesa! — ėmė rėkti ir kiti augalai.

Jie visi kartu ėmė Attaleai įrodinėti, kad ji mėginusi jiems pasiūlyti baisią nesąmonę.

— Neįvykdomos svajonės! — šaukė jie. — Vieni niekai! Rėmai tvirti, mes nepajėgsime jų išlaužti. Bet jeigu ir išlaužtume, tai kas iš to? Ateis žmonės su kirviais ir peiliais, nukapos mums šakas, įdės naujus, dar tvirtesnius rėmus, ir vėl viskas bus kaip buvę. Taip, taip! Mes tik sveikatos netektume, o pelnyti tai tikrai nieko nepelnytumėm...!

— Na, kaip sau norit, — atsakė jiems Attalea. — Dabar aš žinau, kas man daryti. Būkite ramūs: aš jums daugiau nė pusės žodžio nesakysiu. Gyvenkite kaip tinkami, barkitės, grumkitės del lašelio vandens ir pasilikit amžinai po šaltu stiklu. O aš noriu saulės, mėlyno dangaus, ir aš juos pamatysiu!

Ir palmė išdidžiai pažiūrėjo savo žalia viršūne į visą girią draugų, sustojusių aplinkui. Niekas nedrįso nė žodžio ištarti. Tik toji, visumet vandens ištroškusi, tyliai sušnibždėjo savo kaimynei.

— Na, na, pažiūrėsim! Kai nukirs tau tą didžiąją buožę, tai tau daugiau nereikės didžiuotis!

Kaimynė, nors ir tylėjo, bet vis delto pyko ant Attaleos už jos išdidžius žodžius. Tiktai viena mažytė žolelė nepyko ant palmės ir nepasijuto užgauta. Tat buvo pati vargingiausia ir visų labiausiai nekenčiama oranžerėjos žolelė. Ji buvo visų apleista; išgeltus, apvytusiais lapeliais, oranžerėjoj ją laikė tik del to, kad ji savim pridengė pliką žemę. Žolelė glaudėsi prie palmės kojų, klausėsi jos ir buvo įsitikinusi, kad Attalea tiesą kalba. Ji niekad nebuvo mačiusi pietų gamtos, bet mėgo orą ir laisvę. Oranžerėja ir jai buvo kalėjimas.

„Jeigu aš niekam nereikalinga žolelė, taip ilgiuosi savo pilkojo dangaus, išblyškusios saulės ir lietaus, nors ir šalto, tai kaip

baisiai turi kentėti šitas puikus, didelis medis!“ — taip galvojo ji ir švelniai glaudėsi prie palmės, meilindamosi jai. — „Ach, kad aš būčiau didelis medis. Aš paklausyčiau tavo patarimo. Mes augtume kartu ir išsiveržtume į laisvę. Tuomet ir kiti medžiai pamatytų, kad Attaleos tiesa“.

Bet ne didelis medis, o tik menkutė žolelė buvo ji. Ji tiktai galėjo dar švelniau prisiglausti prie palmės liemens, išreikšti jai savo meilę ir palinkėti pasisekimo.

— Žinoma, mūsų dangus nėra toks tyras, lietus nėra toks puikus, kaip jūsų krašte, bet vis delto ir čia jūs rasit ir dangų, ir saulę, ir vėją. Pas mus nėra tokių gražių augalų, kaip jūs ir jūsų draugės, tokių — plačialapių puikiais žiedais. Bet vis delto ir pas mus auga neblogų medžių: eglių, pušų ir beržų. Aš — maža žolelė; man niekumet nebeteks daugiau pakvėpuoti laisvu vėju, bet jūs — tokia didelė ir galinga! Jūsų liemuo storas, ir jums jau visai nedaug teliko priaugti iki stiklo stogo. Jūs išlaužite jį ir išeisite į laisvę. Tuomet jūs man papasakosite, ar tenai dar viskas taip, kaip seniau buvo. Man ir to užteks.

— O kodel tu, mažoji žolele, nenori eiti kartu su manim? Mano liemuo storas ir tvirtas: kabinkis į jį ir šliaužk šen. Man nieko nereiškia tave pakelti

— Ne, kur čia man! Matot, kokia aš silpnutė. Net vieno savo lapelio aš negaliu pakelti. Ne, aš jums ne draugė. Aukite, būkite laiminga. Tiktai prašau jus — kai išeisite į laisvę, at-iminkite kartais mažytę savo draugę.

Ir palmė ėmė augti. Jau ir pirmiau oranžerėjos lankytojai stebėdavosi jos aukštumu, o dabar ji dar smarkiau augo. Botanikos sodo direktorius manė, kad palmė taip puikiai auga per jo sumanumą; jis didžiavosi savo mokėjimu įtaisyti oranžerėją ir tvarkyti visus reikalus.

— Hm, taip. Žiūrėkit — Attalea Princeps! Tokių puikių ekzempliorių jūs net ir Brazilijoj nedaug rasit. Mes pavartojome visą savo sumanumą, kad šitie augalai augtų čia lygiai taip puikiai, kaip savo tėvynėj, ir man rodosi, kad mes galim pasidžiaugti neblogais rezultatais.

Tai sakydamas jis sudavė savo lazdele į palmės liemenį. Smūgiai garsiai suskambėjo oranžerėjoj. Palmės lapai sudrebėjo nuo šitų smūgių. O, jeigu ji būtų galėjusi dejuoti — kokį nusiskundimą būtų išgirdęs direktorius!

„Jis mano, kad aš augu jo malonumui“,—galvojo Attalea.— „Na, tegul sau mano...“

Ji augo, visas sultis aikvodama vien tik tam, kad ištystų. Kartais jai atrodydavo, kad tarpas tarp jos viršūnės ir stiklinio stogo jau nemažėja. Tada ji sukaupdavo visas savo pajėgas. Rėmai imdavo artėti, ir pagaliau jaunieji lapeliai palytėjo šaltą stogo stiklą ir geležies rėmus.

— Žiūrėkite, žiūrėkite, — ėmė kalbėti augalai — kur ji atsidūrė. Argi išdrįs?

— O, kokia ji didelė išaugo, — stebėjosi papartis.

— Tai kas, kad ji ištyso? Būta čia daikto! Štai, jeigu ji būtų galėjusi taip pastorėti, kaip aš, — gyrėsi storoji cikada savo liemeniu, panašiu į didelį bosą.

— Ir ko ji taip tiesiasi? Vis vien nieko neišdarys: rėmai tvirti, o stiklas storas.

Dar mėnuo. Attalea vis augo. Pagaliau tvirtai atsirėmė geležinių rėmų. Toliau augti ji jau negalėjo, ir josios liemuo ėmė linkti. Jos lapuota viršūnė susiglamžė; šalti geležiniai rėmai įsipiovė į jos lapus, bet palmė jų nesigailėjo: ji atkakliai spaudė, laužė geležinius rėmus ir stogo stiklą. Ir rėmai ėmė linkti, nors jie ir buvo padaryti iš tvirčiausios geležies.

Mažoji žolelė sekė šią kovą drebėdama.

— Argi jums neskauda? Jeigu rėmai toki tvirti, tai jau geriau traukitės, — kalbėjo ji palmei.

— Skauda? Ką reiškia skaudėjimas, jeigu aš *noriu* išeiti į laisvę? Juk tu pati dar nesenai drąsinai mane.

— Taip, drąsinau, bet aš nežinojau, kad jums bus taip labai sunku. Man gaila — jūs taip baisiai kenčiate.

— Tylėk, mažyte! Nesigailėk manęs. Aš mirsiu arba būsiu laisva!

Ir tuo tarpu lūžo geležiniai rėmai. Suskambėjo stiklai. Stiklo šukės ėmė birti žemyn. Viena šukelė pataikė direktoriui į skybėlę.

— Kas gi čia dabar? — suriko jis nusigandęs; žvilgtelėjo į stogą ir pamatė viršuje stiklinio skliauto didžią žalią palmės karūną.

„Tik tiek?“ — galvojo palmė. — „Ir tai visa, del ko aš kovojau ir kentėjau? Ir tai buvo aukščiausias mano tikslas?“

Buvo ruduo, kai Attalea išsiveržė pro stogo skylę. Purškė smulkus šaltas lietus. Protarpiais snigo. Vėjas blaškė paniurusius pilkus debesis. Medžiai jau be lapų, apmirę. Tik eglės ir pušys žaliavo dar. Medžiai paniurę žiūrėjo į palmę:

— Sušalsi! Tu, tur būt, dar nežinojai, kas yra šaltis. Ko tu išlindai iš savo šilto būsto?

Attalea suprato, kad jau visa baigta. Ji šalo. Grįžti atgal? Ne, ji jau negalėjo grįžti. Ji drebėjo rudens vėjo šaldoma. Mažytės sniegulės krito jai ant lapų. Ji žiūrėjo į paniurusį dangų, į purviną kiemą už botanikos sodo, į didelį, lietaus dulkėse paskendusį miestą ir laukė, kol į oranžerėją ateis žmonių ir pagalvos, ką daryti su ja.

Direktorius liepė ją nupiauti.

— „Būtų galima padaryti jai tam tikrą stiklo gaubtuvą“ — galvojo jis. — „Bet ar ilgam? Ji vėl ims augti ir sulaužys jį. O be to, gaubtuvas perdaug brangiai atsieitų. Geriau nupiaukit ją!“

Palmę priraišiojo virvėm, kad ji virsdama nesulaužytų kitų augalų, ir nupiovė. Mažoji žolelė nenorėjo skirtis: ji dar labiau prisiglaudė prie palmės liemens, del to piūklas perpiovė ir ją.

Kai palmę išvilko, tai oranžerėjoj liko tik truputis druožlių, o su jomis buvo susimaišę — sutrintas žolės stiebelis ir lapeliai.

— Išraukite šitą šlamštą ir išmeskite lauk, — paliepė direktorius. — Ji jau apvytus. Ir be to, ją truputį piūklas sužeidė. Pasodinkit čia kokią gėlę.

Vienas sodininkas smagiai smeigė kastuvu ir su šaknimis išrovė žolės likučius. Jis įmetė juos į pintinę, išnešė į purviną kiemą ir metė ant numirusios palmės. O palmė gulėjo jau pusiau apnešta sniego.

Vertė *Vir.*

J. Ž-kas

Kovotojai

Ištrauka iš dviejų vaizdų dramos antrojo vaizdo.

(Karo ligoninė pafrontės miestely — paprastas nedidukas kambarys, trys lovos; vienoj guli Petras, jaunas sužeistas karininkas. Prie jo sėdi jo draugas, pasiruošęs žygiui karininkas Butkus. Gailestingoji sesuo kalbasi su kitu ligoniu. Pasigirsta karo trimitas).

Butkus. Na, drauguži, man jau laikas...
Petras. Jau eini?
Butkus. Einu. Girdi, trimitas šaukia,
ir vyrai bus visi jau susirinkę.
Petras. Vadinasi... į žygį...
Butkus. Taip, į žygį.
Petras. Ar dar kada pasimatysim?
Butkus. Tikiuos, sugrįšiu gyvas... tu pasveiksi...
Petras. A... Nežinau, kas bus su mano sveikata.
(vėl trimitas).

Butkus (paduodamas ranką). Sudiev, sveikėk ir gyk...
Tikiuos, atvyks Aldutė...
O jos globoj, kaip pirmąkart,
taip ir dabar pasveiksi, sustiprėsi.
O mes paskui gražiai dar pagyvensim,
narsių dar žygių padarysim.

Petras (laikydamas draugo ranką).
Taip, Vladai, norėčiau dar pasveikti.
Dar jaunas — daug kas liko padaryti.
Norėčiau dar gyvent,
mylėt, kovot!..

Butkus. Sudiev...
Petras. Nors ir labai norėčiau su tavim,
bet negaliu... Sudiev. Pasveikink mano vyrus.
Butkus. Sudiev, sesut... Sudiev tau, Petrai (išeina).
Petras. Sudiev... (nuleidžia galvą į pogalvį).
G. sesutė (prieina ir jį pataiso).

Petras. Sesuo... Didžiausia arui yr nelaimė,
kada su pakirstais sparnais
pakilt negali į mėlyną padangę;
bet dar skaudžiau jaunuoliui tam,
kuris, kaip kūdikis dejuoti turi,
kada draugai, kaip sakalai, į žygį skrenda.

Sesutė. Raminkis, tamsta... nes kitaip
dar karštis gal labiau pakilti.

(Tyla, netrukus pasigirsta karo orkestras).

Petras. Girdi sesuo — tai karo orkestro garsai...
Draugai... kareiviai — mano vyrai...
visi laisvieji žygin skrenda...
Klausyk, sesuo, klausyk...
Pažvelk, sesuo — ar nematai?
(jis keliasi, sesuo jį palaiko).
O viską, rodos, aš regiu...
antai keliu jų žengia vorų voros...
Jiems pievų gėlės galvas lenkia;
rugių, kviečių laukai siūbuoja
kartu su muzikos aidais;
o dar toliau — miškai — tai mūsų Lietuva!
Matau, matau aš ją...

O, Lietuva, gimtoji mano žemė...
skausmų ir ašarų šalis!
Tu prispausta, paniekinta,
pajuokiama visų —
brangesnė už visas šalis.

Gimtoji žemė, tu kieto vargo kraštas!
Bet neapleis tavęs ištikimi tau sūnūs! —
Mes tavo saulėj
išvydom kūdikišką džiaugsmo rytą,
su ašarom, bučiuodami,
mes tavo tyrą gėlę skynėm
skaisčiajai meilei prisiminti,
ir mes gyvuoju savo krauju
atpirksim tavo brangią laisvę!
O tu tą biaurų kirminą,
kurs graužia tavo širdį
ir veisia kūne išdavikų lizdą —
išplėšk ir kulnimi sutrink jo galvą!

Tu, kruvinojo prakaito šalis, pakilk!
Nutrenk iš savo kuoro balto aro lizdą,
į tavo lygumas tada
atskris galingojo Monblano aras
ir garbingąjį vainiką laurų
jis tavo pergalei atneš!

(Karo orkestras toli begirdėti; vėl sutrimituoja ir pasigirsta karo daina; jai tolstant, vėl naujas orkestro maršas).

Lietuviai, mano broliai!
Jūs girdite — trimitai gaudžia,
vienybėn kviečia stot į laisvės kovą.
Pakilkite! Vienybėn, mano broliai!
Jūs girdit žygio dainą —
tai ne daina, tai mirusiųjų brolių šauksmas.
Klausykite, kaip po žeme
mūs brolių gyslose
sustingęs kraujas verda vėl išnaujo...
Ar girdite, kaip plaka drąsios širdys?..
Ar matote, kaip veriasi blakstienos?
Žiūrėkite — iš amžių karsto žiūri
į mūsų darbus jų karingos akys...
Žiūrėkite, žiūrėkite! —
jau karstai atsidaro,
jau žengia jie iš kapo...
jau juosias kardą, daro grandines...
Žiūrėkite, kaip žengia eilių eilės
iš šalto kapo kruvinon kovon
dar kartą mirt už laisvę!..
Klausykite — ginklai, trimitai, dainos...
Tai mano kruvinų kovų draugai —
perkūnu skamba jųjų balsas,
kad sąmonę apsnūdusią prikeltų...
Mane jie šaukia -- aš einu.
Juk aš kareivis — tad su jais!

(Jis nori eiti, bet staiga susigriebia už žaizdos ir svyra; sesuo sulaiko ir guldo į lovą; begirdėti tik natolstančio orkestro aidai).

J. Tarvydas

Pavergtajam Vilniui

1920-X-9—1926-X-9.

Devintoji spalių — tautos liūdesio diena, tautos gedulos šventė. Šešeri vergovės metai — skaudžios sukaktuvės. O, gedėk, garbingoji Lietuva, juodu šydu apsisiautusi! Prieš šešerius metus įsiutęs Lenkų erelis nuplėšė tavo vėliavą nuo Gedimino kalno, suleido kraujuotus nagus į tavo širdį ir grobuoniškai ryja tavo kraują, smaugia tavo sūnus...

Vidurdienis, muša dvylika... kaukia sirenos, skamba varpai — skausminga Vilniaus minutė... Nurimo, sustingo Kaunas, kaip prirakintas, visa Lietuva vienai minutei suakmenėjo... skausmas ją sukaustė... Širdys paliauja plakti, krutinės sulaiko kvapą, kraujas šąla...

O, Vilniau, tu jauti, kad tą minutę mes visi, kaip vienas, auginome plieno pasiryžimą, žaibų drąsą, kaupėme į krūvą visų širdžių jėgas, kalėme krutinėse ginklus Tavo laisvei vaduoti. Tu jauti šiandien, kad Lietuva neužmiršo, neišsižadėjo savo sostinės, savo didvyrių garbingų kapų, garsiosios Gedimino pilies. Tu jauti mūsų širdžių plakimą.

Mielieji kenčiantieji broliai, jusų kančiomis šiandien verda mūsų kraujas, jūsų nelaimės, kaip kirminas, graužia mūsų širdis. Mes norime už jus kentėti, norime palengvint jusų karčią vergovę. Mes sustingome vienai liūdesio minutei ir tuoj nubudome susikaupę, pasirįžę... Prisikėlėme ir einame, lekiame į jus, kankinamieji broliai, į tave, pavergtasis Vilniau. Ateiname sparnuoti širdžių žaibais, ginkluoti jaunų krutinių liepsnomis.

Šiandien mes pasakysim visam pasauliui, kad Vilnius—mūsų! Pareikšim visiems galiūnams, kad Lietuva nenurims, kol jos širdis nebus laisva iš plėšrųjų nagų... Pavergtajam Vilniui mes gyvenam ir mirsim!

Šv. Pranciškus Asižietis — meilės genijus

(700 metų mirties sukaktuvių proga)

Kas šiandien nežino šv. Pranciškaus? Kas jo negarbina? Jį mini paprasta kaimo tretininkė, mini moksleivis, mini kunigas, mini mokslininkas... Ir mūsų priešų akys į jį nukreiptos. Tokis protestantas liberalas Sabatier kuone pirmas ėmė moksliškai tyrinėti „Asižiaus elgetos“ gyvenimą. Net Rusijos bolševikai laiko apie jį paskaitas. Delko tas vyras net po 700 metų pajėgia įjudinti mūsų žmonijos protus?

Tai daro jo gili, galvalinga ir ugninga meilė. Trumpai tariant, Dievo ir žmonijos meilė.

Jo malda buvo stebūklinga proto, širdies, jausmų ir visos esmės melodija. Tada šventoji siela nepajėgdavo dauglau beištarti, kaip: „Mano Dievas, mano visa!“

Kad Dievą galėtų vadinti savo tėvu, nepabūgo atsižadėti tikrojo tėvo Petro Bernardonės. Visu savo paprastumu prašė Dievo nurodymų. Taip Spolete, taip šv. Damijono bažnyčioje, taip per visą gyvenimą.

Pačiame biauriausiame žmoguje Pranciškus matė dievišką sielą ir kartu brangų draugą. Jojo meilės nepaprastumas — tai laisvumas nuo bikoklų žemiškų motyvų. Delto jinai ir vadinama serafiškąja. Kad ir baisiausis dalykas, kad ir dvokiąs biaurumas meilės genijui neaptemdydavo žmogaus brangumo. Prašo elgetų palaiminimo, pabučiuoja dvokiantį raupsuotąjį... Iš artimo meilės patsai tampa pavargėliu bei elgeta.

Asižietis parodė, kame žmogaus asmens vertenybė. Ne turtuose. „Didžiojo Karaliaus skelbėjas“ (praeco Magni Regis) ne vien atsižada tėvo turtų, bet meta ir rūbus... nuogas stoja prieš tėvą ir pažįstamus. Nieko neturi — nei pastogės, nei valgio, nei draugų... Ikitol negirdėtas dalykas. Visa jam teikia Dievo apvaizda.

Ne garbė iškelia žmogų. Pranciškus pamina savo luomą. Jisai net mažesnis už kitus žmones, minor, reiškia mažesnis. Tas vardas ir šiandien liko pranciškonų pavadinime: Ordo fratrum minorum.

Ne egoizme — sielos didybė. „Asižiaus vargšas“ nesiekia vadovauti. Keliaujant į Romą, vadovauti leidžia kitam broliui, kaipo kasdieniuose reikaluose labiau prityrusiam.

Paklusnybė — irgi brangi Pranciškui. Nors jį Dievas siuntė reformuoti Bažnyčią, nors ir patsai tai jautė, vis delto gerbė popiežių ir kunigus.

Šventojo Asižiečio savumas — darbo kryptį, apaštalavimo būdą, pagaliau pačią vienuoliją ir regulą sukūrė meilė. Ne iš anksto planai kurta, bet patsai veikimas juos suformavo.

Kitas savumas — tai linksmumas ir džiaugsmas, Jisai Pranciškaus genijaus vainike bus vienas šviesiausių deimantų. — Plėšikai įstumia į snieguotą ir tamsų griovį, o elgeta-pranašas išlipęs giedą Dievui himnus.

Kaip minėta, ne kokiais planais Pranciškus pataisė visuomenę, bet kruvinu, kartu ir džiaugsmingu, darbu. Vaisiai pirmiausia nunoko tėviškėje. 1210 m. lapkričio mėnesy didžiojoje miesto salėje susitaikė besiplovę Asižiaus luomai.

To nepaprasto vyro galią pajutus, žmonija instinktingai į jį tiesia rankas.

J. Matusas-Sedauskas.

Literatūra: *Schnürer*, Franz von Assisi; *J. Joergensen.* Saint François d' Assyse, sa vie et son oeuvre, Paris, 1926 (*De Wyzewa's* vertimas); Šv. Kazimierio Dr-ja šiemet išleido ir liet. *Joergenseno* vertimą; Dr-as *M. Ražaitis,* Šv. Pranciškaus Asižiečio gyvenimo bruožai „Tiesos kelias" 1926 m. nr. 9 ir sek.; Kun. Dr. *J. St.*, Šv. Pranciškus Asižietis ir šių laikų visuomenė „Ties. Kel." š. m. 10 nr.; *Arvède Barine*, Šv. Pranas Asižietis „Ateities" leidinys.

J. M. S.

K. P. Maželis

Kristaus Karaliaus šventė

Praeitais metais šv. Tėvas Pijus XI išleido raštą, kuriuo įsakoma katalikiškajai žmonijai kasmet paskutinį spalių mėn. sekmadienį švęsti naujai įvestą Kristaus Karaliaus šventę. Tarp kita ko apaštališkasis Ganytojas sako:

„Įsakydami visam katalikų pasauliui garbinti Kristų, kaipo Karalių, Mes tuo norime patenkinti mūsų laikų reikalavimą ir duoti tinkamo vaisto nuo maro, kuris žūdo žmonių visuomenę. Tasai mūsų laikų maras yra vadinamasis laicizmas (pasauliškumas) su jo klaidomis ir jo bedieviškais tikslais... Toji bedievybė ne viena diena yra pribrendusi, bet jau nuo senai ji slapta tūnojo valstybių prieglobstyje. Pradėta tuo, kad neigta Kristaus visoms tautoms viešpatavimas; neigta iš paties Kristaus teisės einanti Bažnyčios teisė mokyti žmonių giminę, leisti įstatymus ir vadovauti tautoms, vedant jas į amžinąją laimę. Pamažu imta krikščionių religija lyginti su klaidingomis religijomis ir nedorai laikyti su jomis vienos vertės; paskiau ji pavergta pasaulinei valdžiai ir palikta pasaulinių valdovų ir vyriausybių nuožiūrai. Eita dar toliau — sumanyta Kristaus religijos vietoje pastatyti kokia tai gamtos religija, koks tai įgimtas sielos jausmas. Būta net valstybių, kurios manė, jog joms galima esą apsieiti be Dievo, ir kurios savo religijos pagrindu statė bedievybę ir Dievo niekinimą. Atskirų žmonių ir valstybių atpuolimas nuo Dievo yra gausiai ir per ilgą laiką davęs karčių vaisių. Tie vaisiai štai kokie: visur pasėta nesantaikos sėkla, sukurta neapykanta ir tautų lenktyniavimas, vadinamoji rivalizacija, lig šiol trukdanti grąžinti taiką, geidulių nesutvarkymas, dažnai pridengtas visuomenės gerove ir tėvynės meile, piliečių vaidai, kylą iš aklos nepažabotos savimeilės, žiūrinčios vien savo patogumo ir pelno ir tuo mąstu viską matuojančios, apsileidimu ir nesąžiningumu einant savo pareigas visiškai suardyta namų taika, sudrumsta šeimos dermė ir patvara, pagaliau iš pamatų išjudinta ir jau beirstanti žmonių draugija".

Iš tikrųjų, šių laikų kultūra, vis labiau ir labiau nutoldama nuo Kristaus mokslo dėsnių, atsidūrė ant bedugnės krašto. Kas iš tos, sakysime, technikos galybės, kuri taip didžiai stebina žmonių smagenis ir taip sumaniai atlikinėja rankoms skirtąjį darbą, jei šalip jos jaučiamas kažkoks šaltas dvasios sustingimas, išsižadėjimas kilniųjų idealų ir net nenoras gyventi žemės paviršiuje? Arba vėl, kokia yra nauda iš tų mokslo įstaigų, pradedant liaudies mokyklomis ir baigiant moderniškiausiais universitetais, jei iš jų išeina gan didelis skaičius ateistų, tikrųjų bedievybės bei šarlatanerijos atstovų? Aišku, toks gyvenimo reiškinys yra nenormalus ir todel jis privalo būti kuo greičiausiai atitaisomas.

Šiandien kiekvienam suprantama, jog žmonija, šliaužiodama vien tik materialės gerovės keliu, tuo pačiu neįstengdama išsi-

laikyti tam tikroje doros aukštumoje, susilaukė baisiausių padarinių — nesenai užgesusio pasaulinio karo, kurio šiurpulingąjį tragingumą vargiai atvaizduotų kad ir fantastingiausias plunksnos valdytojas. Rodos, po šios negirdėtos istorijoj katastrofos, visiems reikėjo pakilti iš letarginio miego ir, kaip broliams, kaip Amžinybės užkviestiesiems, stoti į darbą ne tik materialinės, bet ir dvasinės gerovės srity, nes be tinkamai suprastos ir realizuotos sielos kultūros pilnutinis žmogaus gyvenimas nėra įmanomas. Tačiau matome visai ką kitą. Likimo ironija ir toliau juokias, kvatojas. Kaip pavieniai asmenys, taip net ištisos tautos garbina materializmą, utilitarizmą kūno atžvilgiu ir kelia maištą visoms religijoms, ypač krikščionybei, kuri, Kristaus—Dievo nurodymais, taip išmintingai atpalaiduoja žmogų iš piktos aplinkumos ir kartu įveda jį į tiesos, gėrio ir grožio dausas, kur jis, besidarbuodamas, susikuria savo širdy tikrąjį džiaugsmo ugniakurą, pasipuošia nemirtingumo skraiste ir įgauna neabejotiną išganymo viltį.

Nuostabu, žmonės myli ir net lenkiasi prieš pasaulinius valdovus, karalius, tautų išrinktuosius, kurie neretai esti puvėsiais apaugę, dvasios nudriskėliai, sudžiuvę, lyg atplyšusios žaliuojančio medžio skeveldros, kurie ramia sąžine žiūri į neturtingųjų skurdą, apleistųjų ašaras ir kraujuota ranka gan dažnai, kaip patyrimas liūdija, nekaltam parašo mirties dekretą, o Tą, kurs yra valdovų — Valdovas, karalių — Karalius ir taip pat ištikimiausias žmogaus prietelius, Tą, Jėzų Kristų, nuo Kurio pareina gyvenimas ir mirtis, apleidžia tėvai ir motinos, sūnūs ir dukterys ir eina skausmingo liūdesio takais. Kokia pražutinga tamsa, koks nedėkingumas!

Kristaus karalystė be galo plati. Jo karalystės pagrindinis įstatymas: Dievo ir artimo meilė. Kam šis įstatymas yra svetimas, tam Kristaus karalystėj ne vieta, tam Kristus yra priešininkas. Kristaus karalystės sostas — ne aukšti, išgražinti rūmai, apstatyti ginkluota sargyba, o tik kančios kryžius, kurs triumfuoja ir triumfuos ir skelbs amžiną gėdą visiems tiems, kurie nuo jo nusigręš ir jį išniekins.

Įvedama Kristaus Karaliaus šventė ta mintimi, kad tikrieji Jo išpažintojai dar tvirčiau sustiprėtų, kad paklydėliai atsiverstų, kad įvyktų dvasios klestėjimas ir žmonės gyventų, it dangaus angelai. Kiekvienam, o ypatingai tau, jaunime, skaidriųjų obalsių, nešėjau, reikalinga Kristaus Karaliaus šventę nuoširdžiai pamylėti, viena, delto, kad tu nori Kristuje viską atnaujinti, o, antra, delto, kad Jis tau suteiktų nepaprastos drąsos ir gilios išminties ruošiantis į kultūrinę kovą vardan tavo šventos pasaulėžiūros žvaigždėtų kelių. Mūsų šaly jau priešų nebetrūksta. Jie kelia audrą prieš katalikus. Tau, jaunime, reikės susigrumti. Atsimink, jog gyvenimas — tragedija. Žmogus—tragedijos dalyvis. Svarbu, tat, skirtąją rolę gerai suprasti ir taip pakreipti tragedijos eigą, kad amžių bėgy nebūtų atsakomybės nei prieš dangaus ir žemės Karalių, nei prieš pasaulį, nei prieš savo tautą.

Juozas Keliuotis

Humanistinės Vakarų Europos kultūros pakraipos krizis ir ateities perspektyvos

1. Pesimizmo aidai.

Baigiantis Viduramžiui ir prasidedant Renesansui, su didžiausiu entuziazmu ir auksinėmis viltimis buvo pasitikta naujos gadynės aušra. Bet dabar jau keliems šimtmečiams praslinkus nuo tų entuziazmo dienų, pažvelgus į dabarties kultūros būklę, ir palyginę ją su tomis aukso viltimis, su tais šviesiais sapnais — aiškiai matome, jog daug didelių uždavinių neatlikta ir jog daug kur susilaukta visai priešingų vaisių. Manyta nauja laimės ir šviesos gadynė sukurti, o susilaukta baisiausių katastrofų (didysis karas). Norėta naujas žmogus sukurti, bet jis yra, berods, likęs toks pat kupinas visokių gyvuliškų palinkimų...

Tos, nesenai, Vakarų Europą ištikusios, katastrofos bei nelaimės verčia dabarties žmogų sustoti ir rimtai pagalvoti: kurgi dabar keliauti?

XIX šimtmečio daugelis mokslininkų, gamtos ir technikos mokslų laimėjimų apsvaiginti, labai optimistiškai, žinoma, draug ir paviršutiniškai į gyvenimą žiūrėjo. *A. Comte, Hegelis, Spenceris, K. Marksas* ir k. drąsiai skelbė, jog žmogaus kultūros gyvenimas nuolatos žengia priekin, nuolatos tobulėja ir jog, po ilgesnio ar trumpesnio laiko, toji kultūros pažanga pasieks aukščiausią savo laipsnį ir tada, girdi, prasidėsianti žemės rojaus, pilnutinės palaimos gadynė. Bet gyvenimas ką kitą parodė. Ir šiandie tokia pažangos teorija tikėti yra jau naivu, nerimta. Jau ji dabar, daugumos inteligentų, laikoma tik XIX šimtmečio prietarais.

Prof. Georg. Simmel (miręs 1918) jau visai kitaip kalba. Žmonijos gyvenime jis įžiūri gilų tragizmą. Pagal jį — gyvenimas įgijęs kultūros pobūdžio, neišvengiamai kristalizuojas į tam tikras lytis, visiems žmonėms bendras ir visiems priimtinas. Bet gyvenimas nėra sustingusi statika, jis visados yra dinamiškoje būklėje, ir todel vos tik kokia nors kultūros lytis apsireiškia, tai ji tuoj ima varžyti patį gyvenimą — jį pasensta. Prasideda tada smarki kova, iš kurios lauko gyvenimas visados išeina laimėtojas. Bet vos tik pasenusi kultūros lytis tapo nugalėta, tai gyvenimas tuč tuojau vėl kristalizuojasi į naujas lytis, vėl gamina sau nesugyvenamą priešą, su kuriuo vėl stos į smarkią kovą, ir kurį vėl nugalės. Taigi, pagal Simmelį, gyvenimas panašus didelei dramai.

O. Spengler (iš profesijos matematikas) savo garsiame veikale *„Untergang des Abendlandes“* eina tollau, sakydamas, jog kiekviena kultūra įsigimsta į civilizaciją, o kiekviena civilizacija baigiasi mirtimi. Kultūra nesiplėtoja amžinai: ji gimsta, auga, subręsta, bet pasiekusi savo aukščiausią klėstėjimo laipsnį, ima

smukti žemyn, pasensta, pagaliau miršta. Taip mirė septynios, iki šiol buvusios, kultūros ir taip pagaliau ir didžiajai Vakarų Europos kultūrai artinasi mirties valanda, kuri ateisianti po 200 metų! „Uždekime žibintus ir laukime tamsių barbariškų laikų! — šaukia rusų filosofas — publicistas *N. Berdiajevas*.

Nors romantizmo vėjas dvelkia O. Spenglerio ir N. Berdiajevo pažiūrose bei pranašavimuose, bet vis dėlto daug svarbių motyvų ir faktų verčia mus susirūpinti dėliai dabartinės kultūros likimo. Juk jau 19 šim. genijalus rusų dailininkas-rašytojas ir metafizikas *Dostojevskis* išpranašavo Rusijos katastrofą draug ir tragingo kultūros likimo paslaptis atidengdamas.

Šių dienų kultūros pakraipą smarkiai puola ir *L. Tolstojus*, ir populiarus vokiečių filosofas *R. Euckenas*, (nesenai miręs) ir žinomas pedagogas *F. Foersteris*. Ramiai nepraeina pro šį klausimą ir didis Indų poetas-filosofas *Rabindranath Tagore*. O pasaulį sužavėjęs *Romain Rolland* savo grandioziško kūrinio „*Jean Christophe*“ įžangoje sako: „Aš rašiau mirštančios kartos tragediją, nemažindamas jos nuodėmių, neperdėdamas jos geruju pusių, nei audringo išdidumo, nei herojiško patvarumo, vykinime uždėto ant jos nežmoniškai sunkaus uždavinio: — sukurti naujai visą pasaulį, moralę, etiką, tikėjimą, naują žmoniją. Tokie buvome mes. Jūs, šių dienų žmonės, jūs jaunimas — dabar jūsų eilė. Būkite stipresni ir laimingesni už mus. Aš pats skiriuos su tuo, kas mano siela buvo. Atmetu ją, kaip tuščią kevalą. Gyvenimas — mirčių ir prisikėlimų pasikeitimas. Mirkime, Kristofai, kad vėl prisikeltume“[1]). Miršta senasis pasaulis, keliasi nauja žmonija — štai prasmė šių R. Rollando žodžių.

Norėdami giliau pažvelgti į dabarties kultūros likimo problemą, susipažinsime su jos pradais ir su tais keliais, kuriais ji eidama susilaukė tokių nelemtų vaisių.

2. Dabarties kultūros pradai.

Dabarties kultūra yra dviejų pradų veikimo išdava, būtent: *Krikščionybės* ir *Renesanso*, kur šis laimėjo didesnę nuosvarą.

Apsireiškusi pasauly krikščionybė paliuosavo žmogų iš gaivališkos žemosios jo prigimties ir baisiųjų jos demonų valdžios. Ji pastatė žmogų, kaip dvasios esybę, ant kojų. Ji įtraukė žmogų į karžygišką kovą su žemosios prigimties tamsiomis galiomis ir pakėlė jį iki nelygstamos vertės asmenybės laipsnio. Dvasinis centras daromas vyriausiu gyvenimo centru ir prie jo veržiamos, prikalamos visos žmogaus galios. Viduramžis neleidžia laisvai pasireikšti kūrybinėms žmogaus galioms, neleidžia joms laisvai žaisti ir eiti decentralizacijos keliu. Kad žmogus jau nepaklūtų į prigimties demonų vergiją, užkirstas jam kelias į pačią prigimtį.

---

[1]) „Gairės“ 1923 m. Nr. 4. 223 psl.

Autoritetas įgyja labai didelės reikšmės, nustelbdamas žmogaus individualybę ir jo asmens laisvę.

Per daug jau didelės svarbos suteiklama askėzei. Pagaliau ši pakraipa, pasiekusi savo vienašališkumo tolimiausiąją ribą, iššaukia prieš save smarkią reakciją. Askėzės ir savitvardos priemonėmis sutaupytos žmogaus kūrybinės jėgos ima veržte veržtis į laisvę, į realizaciją, į konkretų pasireiškimą šiame gyvenime. Ir šių jėgų veržimasis pagamina tokių genijų, kaip antai: *Dantė* ir *šv. Pranciškus Asizietis*. Tai dar krikščioniškojo Renesanso dvasios pasireiškimo vaisiai *).

Bet gyvenimas kartą jau pradėjęs liuosuotis nuo nelygstamai viską vienijančio dvasinio centro, inercijos dėsniui pasiduodamas, nebesusilaiko — ir pereina į priešingą vienašališkumą, pasireiškusį stabmeldiškojo Renesanso pavidalu.

Šis Renesansas paliuosuoja žmogu nuo vieno, viską vienijančio, dvasinio centro — Dievo. Visas gyvenimas pradeda eiti decentralizacijos keliu. Visos gyvenimo sritys įgyja autonomiją. Paleistos į laisvę žmogaus galios ir verdąs jų žaidimas kuria visai jau naują kultūros epochą, kuri aukščiausio savo klėstėjimo laipsnio pasiekia literatūroje *Shakespeare'o* ir *Goete's* kūryboje, o moksle *technikos ir eksperimentalių mokslų laimėjimuose.*

Naujosios kultūros pakraipos dvasia neigia Dievo ir Bažnyčios autoritetų reikšmę. Viso gyvenimo centru tampa pats žmogus: jis nori jau pats atsisėsti į Dievo sostą ir pats vienas valdyti visą pasaulį. Bet tuo gyvenimo centru padaromas ne dvasinis žmogus ir ne pilnutinis žmogus, ne į aukštesnę ideją centralizuotas žmogus, bet toks žmogus, kurio visos jėgos paleistos į laisvę, kuriame nebėra vieno viską junglančio principo... Žmogus ne tik kad paliuosuotas nuo karžygiškos kovos su žemąja prigimtimi, bet dar toji prigimtis per daug įvertinama, net idealizuojama.

Ir aišku, jog gyvenimo nukrypimas į tokį vienašališkumą turėjo vesti visą kultūrą, visą gyvenimą prie didelės katastrofos, prie tikro krizio, kuris dabar mums tenka pergyventi.

3. Civilizacijos gadynė.

Dabarties žmogaus gyvenimas nustojęs dvasinės gilumos, ima telktis periferijoje. Kultūra nustoja simbolinės prasmės. Mokslo, meno, technikos laimėjimai nebeprimena žmogui ano paslaptingojo transcendentinio pasaulio, nebežadina jame transcendentinės laimės ilgesio jausmų. Priemonės yra virtę tikslais, o tikslai priemonėmis: kultūros ir civilizacijos laimėjimai, šis žemiškas gyvenimas netarnauja žmogui priemone kopti į aną

*) Ar Autorius galėtų įrodyti, kad Dantė ir Šv. Pranciškus Asižietis yra „reakcija" prieš viduramžių askėzę? *Red.*

transcendentinį pasaulį, bet tai sudaro jau visą jo gyvenimo turinį. O religija įgyja utilitarinės reikšmės—ji tiek tereikalinga, kiek ji padeda šiai žemiškai laimei siekti. Objektyvinės kultūros lobis tapo „pilnutiniu" dabarties žmogaus lobiu. Ir todel jis tiek nervingai kovoja dėl šios laimės. Prigimties, žemojo gaivalo jėgų, jis ne tik kad neįstengia suvaldyti ir jų palenkti aukštesniajai gyvenimo sričiai, bet dabar jis jau nebežino nė kuriam reikalui reikia tvarkytis ir valdyti savo geidulius bei aistras. Mokslas kasdien išranda tūkstančius naujų priemonių žmogaus aistroms, jo reikalams ir geiduliams tenkinti, bet maža rūpinasi sielos kultūra. Kiekviena kilusi aistra, anot Platono, stengiasi apvaldyti visą žmogų, stengiasi pavergti jį savo valdžiai ir nudažyti visą žmogaus sielą savąja spalva... Prigimties galvalas per daug išidealizuotas ir padarytas sau tikslu nustoja savo prasmės ir pagrindo, sumechanizėja ir nutolsta nuo kosminio gyvenimo ritmo, pristinga organinių ryšių. Ir nors kasdien išrandama vis naujų priemonių žmogaus žemiškiems reikalams tenkinti, bet nuo to žmogus nesidaro laimingesnis, nes tie geiduliai, reikalai, aistros irgi kasdien vis auga ir didėja ir taip žmogus vistiek lieka amžinai nepatenkintas, nepasotintas ir alkanas. Įsigali ištvirkimas ir kasdien vis naujomis priemonėmis erzinami žmogaus nervai pagimdo modernąjį nervingumą, kuris šiandien ant kiekvienos gyvenimo srities uždeda savo baisųjį antspaudą.

Įsigali ekonominis materializmas ir industriniai kapitalistinė visuomenės santvarka. Ir štai dabarties individualizmas laiko žmogų tik menka priemone antžmogiui pasauly pasirodyti, o socializmui žmogus tėra vien tik ekonominė kategorija.

Į istorijos sceną įeina *mašina*, pačio žmogaus proto ir rankų darbo padarinys. Ji nugali gamtos jėgas, pavergia jas tarnauti žmogaus reikalams ir suteikia žmogui daug galios ir jėgų. Bet greitai ji atsistoja tarp žmogaus ir gamtos ir, savo geležiniais nagais išplėšusi žmogų iš gamos prieglobščio, padaro jį savo vergu. Ir žmogus pasijuto beesąs to milžiniško jos mechanizmo mažučiu ratelių... Su pragariška smarkumu sukasi didžiuliai mašinos ratai, — ir sukis tu žmogau menkas, mažutis jo ratelis, sukis drauge, nors tau galva svaigtų ir paskutiniai gyvybės spinduliai gestų... Mašina savo magiškais burtais apiburia visą gyvenimą ir įgija magiškos galios žmogaus širdyje. Ir sukasi žmogus derindamasis su mašinos mechanizmu, o ne su kosminio gyvenimo ritmu, derindamasis prie egoistiškai kapitalistinės santvarkos, o ne prie aukštesniųjų sielos reikalavimų.

Viskas decentralizuojasi, viskas sekuliarizuojasi. Neišlaikoma pusiausvyros tarp atskirų gyvenimo sričių ir tarp skirtingų žmogaus galių, nes pristigta vieno viską vienijančio, aukštesnio, centro ir išsiveržta iš organinio gamtos gyvenimo. Susidaro daugybė niekam nepriklausomų centrų. Štai iškilęs individualus protas nieko aukštesnio, nieko svarbesnio už save nenori matyti. Švie-

timo („Aufklärungo“) gadynės kūrėjai jau viską aukoja protui ir vien tik juo tepasitiki. Dievo Apreiškimas, istorinis patyrimas neturi jiems jokios vertės. Ir taip individualus protas vien savo jėgomis viską spręsdamas prieina prie nuostabaus žmogaus prigimties nepažinimo, prie bergždžios abstrakcijos ir prie vienašališko *intelektualizmo*. Ir filosofijoje nutolstama nuo konkrečių gyvenimo faktų ir prieinama prie bergždžio gnoseologizmo, metodologizmo (Cohen) *). Atmetama tikėjimo paslaptys, Dievo Apvaizda, nes to visko negalima esą individualiu protu suprasti ir iš jo pastatytų premisų išvesti.

Valia irgi tampa nepriklausomu centru; nebenori susiderinti nei su proto, nei su religijos reikalavimais. Istorijos patyrimas jai irgi nustojo svarbos. Viską atmeta, kas nesiderina su jos aspiracijomis. Atsiranda ištisa *voliuntarizmo* srovė. Per daug norima „gyventi“, per daug stengiamasi „organizuoti“ ir „išnaudoti gyvenimą“ gyvenimo praktikos reikalams. Nevaldomi žmogaus geiduliai išsilieja iš savo krantų, įsiveržia į aukštesnes gyvenimo sritis ir sunaikina pagaliau pačią individualę valią, panaudodami ją savo tikslams. Ir lygiai kaip ir prigimtis, kaip ir protas taip ir valia, norėdama save vieną pripažinti, pati save sunaikina.

Estetinėje kultūroje irgi įsigalėjus obalsiams „dailė dailei“, „menas menui“ prieinama prie pačios dailės profanacijos. Estetinė kultūra išsigimsta į kvepalų, vaistų, dekolté ir pudros kultūrą**).

Doros gyvenimo sritis atskirta nuo religijos ir izoliuota nuo kitų gyvenimo sričių irgi nustoja tvirtesnių pagrindų. O religijai visai maža vietos tepalikta.

Įsigali žmoguje tikras chaosas. Jo galių veikimas neharmonizuojamas, jos ne proporcingai lavinamos, atskiros žmogaus gyvenimo sritys nesiderina, prigimtis nelenkiama kultūrai, o kultūra nelenkiama religijai. Žmogus nustoja savo žmogiškojo pavidalo.

4. Individualizmas ir nacionalizmas.

Krikščionybė iškėlė begalinę asmenybės vertę. Jai asmenybė kaip tokia yra tarsi sau tikslas. Bet ji dar nėra realizuota gyvenime, ji dar neįvykdytas žmogaus uždavinys. Ji nėra absoliutė. Tik Dievas yra absoliutė asmenybė.

O dabarties žmogus, užmiršęs asmenybę kaip dvasinį žmogaus uždavinį, asmenybės teisės suteikia individualybei prigimties žmogui. Gimsta iš to vienašališka pakraipa, apsireiškusi *individualizmo* pavidalu. Žmogus kaip individas imamas dievinti, sodinamos į Dievo sostą. Ir ant jo aukuro kraunama amžius

---

*) Deja, kitais atvejais ir pas mus visos blogybės norima dialektika taisyti. *Red.*

**) Obalsis „menas menui“ yra nusipelnęs rimtesnio aptarimo. *Red.*

ūgdytas visuomeningumas, artimo meilė, gailestingumas, net pagalbau dorovė. O tas „antžmogis“ iš aukšto didingu šypsniu veide gėrisi, kaip po jo kojų nyksta visa tai, kas riša vieną žmogų su kitu, kas daro galimą visuomenės draugijinį gyvenimą. Individualybė pamiršo turinti daugybę silpnumų, pamiršo visame kame pareinanti nuo kitų žmonių ir visuomenės.

Ji įsitikino, jog ji viena viską geriausiai numano, supranta, kas yra gera, kas yra bloga. Nieko šventa, nieko aukštesnio už save ji nebemato. Nėra kito individo, nėra visuomenės, nėra Bažnyčios ir Dievo autoriteto. Šis individualizmas ankštai rišasi ir su subjektivizmu. Nebėra nei objekto, kuris ribotų individualybę. Nėra jai viršumindividualinių idealų. Ir žymus vokiečių juristas *Jeringas* apibrėžė teisę tik kaip jėgą, saugojančią subjektivinius, asmeninius reikalus. Šis individualizmas priveda religijoje prie ateizmo, moralybėje prie reliativizmo, o visuomenės ūkyje prie kapitalizmo. Visos šios vienašališkos pakraipos pagamino nelemtų vaisių, kurie ir privedė dabarties kultūrą prie krizio. Bet individualizmas, nepripažindamas jokios reikšmės visuotinajam žmonijos sąmonės turiniui, sunaikino pačią individualybę, pačią asmenybę ir jos laisvę. Štai *Nietzschei* žmogus tėra tik pereinamasis momentas, tik skurdi, priemonė antžmogiui apsireikšti pasaulyje. Individualybė nepripažindama antindividualinių tikslų nustoja savo esmės, pati save sunaikina. Tas gerai pavyko atvaizduoti *Ibsenui* dramoje „Peer Gynt“. Gyntas laukščiausiu savo gyvenimo tikslu laikydamas vien tik savo individualybę, pats jos nustoja.

Dabarties žmogaus individualybė, pristigusi vieno bendro viską vienijančio principo, susiskaldo, išyra. Tas labai charakteringai pasireiškia mūsų dienų futurizme, kur į žmogaus paveikslą įsiveržia visai nežmoniški pradai kaip antai: stiklo, padų šmoteliai, laikraščių skelbimai... *) Žmogus čia nustoja savo pavidalo.

Dabarties individualybė reikalauja sau nelygstamosios laimės, bet tas reikalavimas pereina į sauvaliavimą, kuriame žmogus nustoja visokios laisvės ir patenka į tamsiųjų prigimties gaivalų vergiją.

Laisvė, kaip sauvaliavimas, pati sunaikina save, virsta baisia vergija ir pražudo žmogų. Štai *Dostojevskio* romanų visiems žinomi karžygiai — Raskolnikovas, Stavroginas ir Kirilovas, nenorėdami nieko aukštesnio už save pripažinti, įsitikinę, jog viskas yra galima ir leistina, skaitydami save dievais, prieina prie visiškos negalės, prie visiško savęs sunaikinimo**).

Su dabarties individualizmu artimai yra susijęs ir *nacionalizmas*. Kaip individualizmas dievina individą, taip nacionalizmas dievina naciją (tautą). Tautai viskas leistina, jei tik tas tarnauja

*) Šis reiškinys kitaip aiškintinas. *Red.*

**) Žiūrėk Berdiajevo veikalą „Мировоззрцание. Достоевскаго“ 79 psl.

jos turtams didinti. Ji irgi nepripažįsta nieko aukštesnio už savo egoistinius reikalus. Niekas negali jos norų suvaržyti, negu tik tokia pat fizinė jėga, kokia ir ji stengiasi būti. Ji individualę tautybės lytį tepripažįsta. Visuotinis žmonijos sąmonės turinys jai neekzistuoja. Ir taip šis nežabotas asmeninis ir tautinis kolektyvinis egoizmas nuosekliai ir vedė žmoniją prie baisios katastrofos — didžiojo karo... Didysis karas ir yra natūrali išraiška tikrųjų tarpusavio santykių. Karo dievo garbei buvo aukojama viskas ir žmonių gyvybė, ir jų turtai, ir kultūra, šimtmečiais kurta. Be jokios atodairos buvo iššudyta 30.000.000 žmonių. Viešpatavo obalsis: „Tikslas pateisina priemones"!

Prof. Gogelis, savo brošiūroje „Kultūros krizis": štai ką papasakoja apie didįjį karą: „Nugalėti priešininko kariuomenę buvo tik vienas daugelio siekimų; svarbiausias siekimas— tai pražudyti visą priešingą tautą, pražudyti kiek galima daugiau žmonių: 99% mestų iš orlaivių bombų lietė ne kariuomenę, bet civilius gyventojus, numušti priešininko pinigų vertei, milijardais spausdinimas tos valstybės kreditinių banknotų buvo paprasta priemonė; marinimas priešininko tautos badu buvo būtina karo priemonė; ūkio ir trobėsių griovimas buvo laikoma natūraliu ir paprastu dalyku; tyčiomis vedamas dorovinis priešininko tvirkinimas davė labai gausingų vaisių. Ir visa tai įvyko ne pripuolamai, ne kovos karščio dėka, bet buvo iš anksto numatyta ir prirengta!" Tokių faktų akyvaizdoje nebegali būti jokios kalbos apie žmoniškumą, apie tarptautinių santykių dorovingumą. Štai „Karo Genijaus" etika:

„Kas čia stovi man ant tako?
— Tavo brolis — jis atsako.
Brolis?! — ...a, tai tu...
Ir pamatęs jojo spalvą,
Brolio priešininko galvą
Perskėliau kardu (Putinas).

Aišku, jog toks nacionalistinis egoizmas ir tegalėjo vesti tik prie katastrofos, tik prie baisios mirties visa to, kas yra kilnu ir gražu. Parakas, nuodingosios dujos, šrapnažas, plėšimas, žudymai, ugnis, kalavijas — štai nacionalizmo kovos priemonės. Fizinė, militarinė galybė, turtai, neribotų savo egoistinių reikalų tenkinimas — štai nacionalizmo tikslai, kuriems aukojama dorovė, tarptautinė teisė, gėda, susivaldymas ir net pati žmogaus asmenybė ir pati tauta. Ir teisingai sako Rabindranath Tagore: „Argi kasdien didėjantis dorovinis ištvirkimas gali tęstis iki begalinumui? Argi jau tas nebus atkeršinta kada nors? *Argi ši gigantinė organizuota mašina, kada nors nesusiduns į kokią nors kliūtį, kuri staiga sulaikys jos beprotišką sukimąsi ir sukuls į skeveldras?*[1])

Dabarties žmogaus gyvenimas pasidarė be galo tragingas. — Milžiniškos agentūros, laikraščiai, telefonai, telegrafai, geležin-

[1]) Рабиндранатъ Тагоръ, Націонализмъ, Изд. С. Ефронъ Берлинъ 44 ps.

keliai, orlaiviai, radijo stotys, tūkstančiai įvairių įvairiausių organizacijų, draugijų, sąjungų - klūbų nesuskaitoma daugybe siūlų riša žmogų su žmogumi, tautą su tauta, o tuo tarpu žmogus gal niekados nesijautė tiek vienui vienas, tiek apleistas... Plaukia aplink milijoninės minios, žaibo greitumu lekia automobiliai, tramvajai, kas valandą plaukia žinių iš viso pasaulio, nuostabiai įrengti teatrai, cirkai, visur eina triukšmingi susirinkimai, mitingai... bet žmogus vis tik begaliniai apleistas ir prakeiktų vienatvės pančių sukaustytas...

5. Naujųjų laikų angoje.

Žmogus nusigandęs tos tuštumos, vienatvės, bando gelbėtis socializme. Bet ir socializmas yra priėjęs bankrotą, pasireiškusį Rusijos katastrofos pavidalu. Socializmas irgi yra tos pačios dvasios kaip ir individualizmas, pagimdęs, taip socialistų neapkenčiamą, modernąjį kapitalizmą ir kaip nacionalizmas, daugiausiai gal prisidėjęs prie didžiojo karo iššaukimo.

Socializmas irgi nepripažįsta antgamtinio pasaulio ir neieško transcendentinės palaimos. Jis nori čia, šioje prigimtoje gyvenimo tvarkoje realizuoti nelygstamąjį teisingumą ir aukščiausią gėrį, žemės rojaus pavidale. Tai nacionalistinis žydų dvasios vaisius. Socializmo dvasia—judaizmo dvasia. Socializmo proletariškas mesionizmas, žydų išrinktosios giminės mesionizmas. Socializmo religija, žemės gyvenimo ir mirties religija.

Gilus gyvenimo tragizmas pasireiškė nesenų katastrofų ir apraiškų pavidale. Su didžiausiu entuziazmu ir aukso viltimis statyta nauji gyvenimo rūmai... Bet atsiekta tas, ko rodos, visai nesiekta, o ko norėta—nepasiekta. Humanizme žmogus nustoja savo žmogiško pavidalo. Individualizme žūsta individualumas. Nacionalizmas veda tautas saužudystės keliais. Socializmas badu marina proletarijatą ir griauna visuomeningumo pačius pagrindus... Jau tokia gyvenimo logika, jog kiekvienas vienašališkumas pats save pražudo, paruošdamas dirvą kitos rūšies vienašališkumui.

Čia ir aiškėja krizių priežastys. Žmogus netobulas. Jis neįstengia žengti tiesiu pažangos keliu, bet dažniausia blaškos iš vieno vienašališkumo į kitą vienašališkumą. Ir visas žmonijos kultūros gyvenimas irgi pareina nuo šio dėsnio. Viduramžis buvo nukrypęs į vieną vienašališkumą, Renesansas, pradžioj kaip reakcija būdamas sveika pakraipa, vėliau, pasiduodamas inercijos dėsniui nuėjo kitos rūšies vienašališkumo keliais. Matome kaip pirmykštis humanizmas baigiasi švietimo intelektualistine gadyne, o intelektualizmas—Fichtes, Šelingo, Hegelio, Novalio, Šlegelio ir k. romantizmu. Romantizmas nusibosta, — visur įsigali pozitivizmas (Comte, Spenceris) ir materializmas (Hekelis, Büchner, Malechot). O dabarties gyvenimas didelių katastrofų pamokytas pozitivizmu ir materializmu apsivilęs, linksta į teosofiją, į iracionа-

lizmą, romantizmą, misticizmą. Jau ryškiai yra pasireiškę naujos dvasios pradai, pasireiškią irgi vienašališkomis pakraipomis. Štai matome atgimusią teosofiją, okultizmą. Štai Bergsono intuicionizmas, Spenglerio pesimizmas, Freienfels - Mülerio iracionalizmas, Kayserlingo misticizmas, Šellerio fenomenologizmas. Aukštai iškyla neoscholastika. Literatūros moksle pozitivistinė dvasia irgi nyksta. Čia įsigali Gundolfas, Dilteyh, Nadleris, Strichas ir k., kurie jau eina naujais keliais.

Pačioje dailėje, literatūroje, architektūroje įsigali ekspresionizmas, reikalaująs dvasiai kuo daugausiai laisvės. Naturalizmas ir impresionizmas jau ne madoj. Pedagogikoj kovojama su intelektualizmu, schematizmu, kuriama laisva darbo mokykla. Politikoj jau nebenorima eiti griežto nacionalizmo ir individualizmo kelias — jau kuriama Tautų Sąjunga, primenanti Viduramžio Sąjungą, pasireiškusią Šventosios Romos Imperijos pavidale. Vis daugiau kalbama apie visokias sutartis. Teisių (Petražickis), matematikoj, gamtos moksluose (evoliucionistinio darvinizmo kritika) ir kitur vis pastebima naujos dvasios apraiškų. Vis galingiau ir ryškiau pasireiškia katalikybės dvasia Amerikoje, Anglijoje, Vokietijoje ir Prancūzijoje.

Žodžiu, Vakarų Europoje imanentinė (šio gyvenimo) humanistinė kultūros pakraipa yra tarsi atgyvenusi savo amžių, susibankrutijusi — ir visose gyvenimo ir kultūros srityse reiškiasi naujos dvasios kultūra, krypstanti daugiau į idealizmą, transcendentalizmą ir romantizmą.

Pas mus Lietuvoje kultūros gyvenimas, kaip tik yra linkęs eiti priešinga pakraipa, nekaip kad Vakarų Europoje. Mat mums kaip ir neteko pergyventi humanistinės šių laikų kultūros krizio. Mes tarsi dar tik liuosuojamės iš Viduramžio.

Mūsų tauta dar nėra šiuo žvilgsniu gyvenimo pamokyta. Ji dar nepergyveno savo tautinio socializmo, iš vienos pusės, ir savo nacionalizmo bei individualizmo bankroto iš kitos pusės. Todel suprantama kodel pas mus dabar ir socializmas (socialistinių partijų laimėjimas) ir nacionalizmas tautininkų korporacijos plėtimasis turi pasisekimo. (Žinoma tam yra ir dar daug kitokių priežasčių J. K.). Pas mus dar tarpsta darvinizmas ir pozitivizmas. O sumaterializėjimo ir susmulkėjimo dvasia apima plačiausias liaudies ir šviesuomenės mases.

Rodos, jog mūsų visas gyvenimas linkęs eiti ta kultūros linkme, apie kurios krizį ir bankrotą Vakarų Europoje šiame straipsny man teko kalbėti.

Tiesa mūsų dailioje literatūroje vyraujanti dviasią yra romantizmo ir misticizmo dvasia. Mūsų ir Vincas Krėvė ir Putinas ir Balys Sruoga ir Petras Vaičiūnas ir Faustas Kirša yra vienos ar kitos rūšies romantizmo atstovai. Tik deja literatūra dabarties mūsų visuomenė mažai tesidomi ir ji šiandie menkos įtakos turi į mūsų visuomenės gyvenimo kultūros pakraipos pažangą. (Gal

tos mūsų poetų ir visuomenės dvasios skirtingumas čia prisideda, jog poetai šalinasi visuomenės, visuomenė — poetų J. K.).

Net ir visuomenėje, taigi ir ateitininkų tarpe, pradėjo pasireikšti toji partivistinial realistinė ar net materialistinė kultūros pakraipa. Ir aš jau pereitų metų pavasarį „Ateity“, straipsny „Krikščioniško Renesanso gadynė“ nurodžiau, jog pas mus įsigali humanizmo, Renesanso dvasia ir jog Ateitininkams ir bendrai katalikams dabar tenka pergyventi gilus gyvenimo krizis. Daugelio tada likau nesuprastas. Daugelis tada mane skaudžiai apkaltino.

Taigi mums, turint galvoje žemiškosios Vakarų Europos kultūros pakraipos krizį, dabarties tendencijas Vakaruose ir pas mus, tenka rimtai pagalvoti — kokių idealų mums siekti ir kokių priemonių ieškoti jų realizacijai pareikšti konkretinėmis gyvenimo lytimis. Veikimas vien iš a priori padarytų sumetimų niekad neduos reikiamų vaisių[1]).

---

[1]) Plačiau apie dabarties tendencijas ir ateities perspektyvas, jei Redakcija leis, parašysiu vėliau. J. Kl.

Dr. M. Endziulaitytė-Gylienė

Dabartinės Europos rasės

Rasė antropologijoj suprantama kaip didesnė žmonių grupė, vienijama tam tikrų prigimtų psichinių ir fizinių (morfologinių ir fiziologinių) ypatybių eilės tuo jinai ir skiriasi nuo kitų, tokia prasme suprastų, grupių.

Žmonija nėra vienoda ir jos skirtumai reiškiasi atskirose grupėse, kaip tai: mongolų, negrų, indiečių ir k. t. Grupių, arba atskirų rasių, skirtumai yra daug žymesni negu individualistiniai. Toks rasės supratimas nė kiek nenukenčia net ir tuo atvėju, jeigu tarp rasių ir nebūtų griežtai apibrėžtų ribų. Pereinamieji rasių tipai rasių esimo neneigia. Labai svarbu yra įsidėmėti, kad visos psichinės bei fizinės rasių ypatybės yra paveldimos, t. y. pereina iš vienos kartos į kitą. Negro storos lūpos, garbanoti plaukai pasireiškia visose kartose.

Svarbesnės rasių fizinės žymės yra sekančios: ūgis, stuomens ir galūnių proporcija, kaušo forma, fizionomija, nosies forma, plauko lytis, plaukų, akių bei odos spalva. Psichinės rasės žymės koncentruojas proto, valios ir jausmų pasireškimuose. Vienos svarbios paveldimos ypatybės rasei neužtenka, kad ją tuo vardu galima būt pavadinti. Tokių ypatybių jinai privalo turėti visą eilę. Jų skaičius nėra mokslo nustatytas, del ko šiek tiek drumsčias rasės sąvokos aiškumas. Mes nežinom, kiek mažiausiai ypatybių reikėtų surinkti, kad kurią nors grupę galima būtų pavadinti rase. Taip pav., kaip suprasti pietų ir šiaurės europiečius—kurie neturi tiek daug ryškių skirtumų, kaip negrai ir mongolai—ar kaipo mažesnes grupes, ar kaipo rases? Mongolų ar negrų rasės savyje taip pat skaldosi į mažesnes grupes. Čia panašus reiškinys kaip zoologijoj ar botanikoj. Todel, kaip ir minėtuose moksluose, taip ir antropologijoj turėtų būti sutvarkyta sistematika. Reikėtų žmoniją padalinti į dideles grupes—rases, jas susmulkinti į porases, toliau į species ir t.t.

Rasės sąvokos prasmė yra grieštai skirtinga tautos sąvokai. Žodis „tauta“ niekuomet negali pilnai atstoti žodžio „rasė“. Tauta yra tai didelė žmonių grupė, turinti bendrą kultūros lobį. Daugelis tautų tarp savęs yra giminingos bendra kalba ir kultūra, bet tai dar nereiškia, kad jas jungia rasiniai ryšiai, t. y. bendros psichinės bei fizinės ypatybės. Mes turim indoeuropiečių, arijų, germanų, romanų kalbas ir tautas, bet neturim tokių rasių. Nežiūrint didelio skirtumo tarp rasės ir tautos, yra taip pat tarp jų ir bendro ryšio. Kiekvieną tautą sudaro individumai apribotos ar apribotų rasių, kurių ypatybės darė įtakos į tautos kultūrą.

Europoj esama 4 pagrindinių rasių: šiaurinės, alpių, viduržiemio ir dinarų. Jų pavadinimai yra grynai geografiniai. Šiau-

Europos rasės.

1. Šiaurinė rasė. Iš Herseno. Iš „Menschliche Erblichketslehre" Fischerio rink.

2. Vidužemio rasė. Iš pietų Prancūz. Iš Güntnerio „Rassenkunde"

3. Alpių rasė. Iš pietų Švarcvaldo. Iš „Menchliche Erblichkeitslehre" Fischerio rinkinys.

4. Dinarų rasė. Iš pietų Badeno..Iš „Menschliche Erblichkeitslehre" Fischerio rinkinys.

5. Lietuvaitė iš Panevėžio aps. Plaukai šviesūs. Akys mėlynos. Daugiau šiaurinis tipas.

6. Lietuvis iš Panev. aps. Plaukai šviesūs durpiniai. Akys rudai mėlynos. Šiaurinis tipas su mongoline priemaiša.

rinė rasė įsivyravusi šiaurinėj Europoj, viduržemio — apie viduržemio jūrą, dinarų—Balkanų pusiausalyj, alpių—vakarinėj dalyj vidurinės Europos.

Grynų rasių tipų Europoj labai maža. Didelė retenybė yra sutikti žmogų su visomis kurios nors rasės ypatybėmis. Nekalbant apie istorinių laikų karus bei kelionės, jau priešistoriniais laikais buvo dideli tautų klajojimai, kas rases labai sumaišė. Ištirti kurią nors žmonių grupę ir nucharakterizuoti ją reprezentuojantį tipą, reikalinga šiandien kuoplačiausios masinės statistikos davinių. Fizinėms ypatybėms ištirti naudojamasi tam tikrais antropometriniais instrumentais, kuriais nuimama rasės pažinimui charakteringi matai (kūno ūgis, galvos ilgis, plotis ir t.t.) ir žymimos tam tikros ypatybės (akių spalva, plaukų lytis ir t.t.). Atskirų matų skaičiai yra skyrium sudedami ir dalinama iš tiek, kiek asmenų buvo tyrinėta. Aritmetinis vidurys sako apie tyrinėjamos rasės ypatybę.

Šiaurinė rasė (ž. p. 1) yra aukšto ūgio, viduriniai imant 1,73 m., ilgų kojų ir laibo kūno sudėjimo. Jos galva ilga ir siaura su apskritu pakaušio atsikišimu. Jos indeksas 76—79. Kakta yra neplati, šiek tiek gulščia. Nosis plona ir tiesi, staigiai pereinanti iš kaktos, sudarydama aštrų kampą. Nosies šaknis, t. y. perėjimas iš kaktos į pačią nosį yra aukštas ir plonas; smakras atsikišęs. Kūno spalva yra šviesi, baltai rausva. Oda jautri saulės spinduliams, nes jie iššaukia uždegimą. Plaukai minkšti, retai vilniuoti arba tiesūs. Jų geltonumas krinta į auksą, t. y. jie yra šiek tiek raudoni geltoni. Augant plaukai tamsėja. Šiaurinės rasės vyrai turi tankias barzdas. Akys visų mėlynos.

Viena svarbesniųjų sielos ypatybių yra didelis veiklumas ir energingumas. Šalia to, jie pasižymi turtinga vaizduote ir aukšta inteligencija. Delto jie nuo senų senovės esą žymūs organizatoriai, tvėrėjai ir menininkai. Meno srityje jie yra davę daug gražios literatūros ir dailės paveikslų, kurie ypatingai pasižymi gražių formų išreiškimu. Muzikoj jie silpnesni. Sakoma, kad šiaurinės rasės žmogus yra, jeigu taip galima išsireikšti, mažiau negu mongolas ausies žmogus, ir todel mažiau bereikalingai kalba. Jis daugiau tyli ir atsargiai sprendžia. Individualizmas, atkaklumas, nepasidavimas svetimai valiai, nelankstumas atjausti artimą—yra pasiekę aukšto laipsnio. Nemėgsta jie priimti svetimas idėjas, pamėgdžioti ir gilintis į kitų sielą. Minėtos ypatybės daro juos žymiais mokslininkais, literatais, tapytojais, o ypatingai visuomenės organizatoriais. Šiaurinė rasė priskaitoma prie gabiausiųjų. Kai kurių laikoma jinai senovės (Graikų, Finikijos ir kitų) ir moderninės kultūros tvėrėja, o taip pat įkūrėja Europos ir Amerikos valstybių.

Viduržemio rasė (ž. p. 2) yra mažo ūgio, viduriniai ji turi 1,61 m. Kūno sudėtis laiba. Viduržemio rasės tipas yra šiaurinio tipo miniatiura. Galva ilga ir siaura, vidurinis indeksas 73—76,

pakaušis staigiai atsikišęs. Kakta plokščia ir žemesnė negu šiaurinės rasės. Veidas pailgas ir neplatus. Nosis tiesi. Kaktos ir nosies kampas nestaigus. Lūpos storesnės negu šiaurinės rasės. Smakras mažiau atsikišęs ir labiau apskritas. Veido profilio linija neturi aštrių kampų, ji nėra taip aštriai nurėžta, kaip šiaurinės rasės tipo. Odos spalva šviesiai ruda, saulėj mažai tamsėjanti. Plaukai durpiniai arba juodai durpiniai, dažniausiai vilniuoti. Vyrų barzda tanki. Akys rudos nuo šviesesnio iki tamsiausiam tonui.

Vidužemio rasė nepasižymi aukšta inteligencija. Fantazija neperturtingiausia. Jos gabumai daugiausia reiškiasi tapyboj. Ispanija yra davusi visą eilę dailininkų. Muzikos talentas aukščiau vidutinio. Vidužemio rasės tautos turi didelį palinkimą perimti svetimas mintis, sekti ir pasiduoti svetimai įtakai. Jie pasižymi linksmumu, karštumu ir drauge nepastovumu; mėgsta gyvas spalvas, formas, linijas ir visokius įvairumus. Jų laikraščiai turtingi iliustracijomis. Darbštumu jie nepasižymi. Linkę daugiau linksmintis negu sunkiai dirbti. Savo būde turi ne maža žiaurumo.

Alpių rasė (žiūr. pav. 3) yra mažo ūgio, viduriniai 1,63—1,64 m. Kūno sudėjimas sunkus. Tai priešingumas lengvam mediteranų rasės tipui. Alpių rasei charakteringa apskrita galva, kuri pasižymi savo platumu; vidurinis galvos indeksas 85—87. Pakaušis aukštas, neatsikišęs, kakta stati ir gaubta. Veidas trumpas, platus ir pilnas. Nosis stora, plati, žema šaknimi. Moteriai charakteringas lengvas nosies užrietimas. Lūpos storesnės negu šiaurinės rasės, burna nedidelė. Žiūrint į veido profilį, kaktos—nosies—smakro linija nėra laužta, kaip šiaurinės rasės, bet vingiuota Odos spalva—gan šviesi, saulėj gražiai runda. Plaukai durpiniai. ir švelnūs. Barzda vidutinė. Akys šviesiau ar tamsiau rudos.

Alpių rasė nėra apdovanota tokiais dideliais gabumais, kaip šiaurinė, vienok ji nėra mažos inteligencijos. Tverianti fantazija—neperplačiausia. Alpių rasės tautos linkę perimti svetima ir tai savo jėgomis toliau vystyti bei tobulinti. Savo tikslą jie pasiekia atkaklumu ir kantrybe. Ačiū darbštumui ir energijai, jie moka labai gerai tvarkyti savo gyvenimą. Jie yra sąžiningi, jautrūs, moka suprasti artimą, draugingi ir mėgsta demokratiškumą.

Dinarų rasė (žiūr. p. 4) yra augalota. Kūno ūgis viduriniai 1,68—1,72 m. Galva trumpa ir neplati; jos indeksas 81—86. Be to, galva pasižymi savo nepaprastu reliatyviu aukštumu. Iš užpakallo galva kuo ne plokščia taip, kad galvos pakaušis atrodo tarsi nukirstas. Kakta plati ir plokščia. Veidas ilgas ir neplatus. Labai charakteringa dinarų rasei yra didelė lengvai konveksinė, dažnai net erelio snapo formos nosis. Jinai yra storoka, ypatingai pačiam gale. Lūpos storesnės ir pilnesnės negu šiaurinės rasės. Smakras aukštas ir apskritus. Oda rusva. Plaukai ploni ir stambiai raitos. Jų spalva yra tamsiai durpinė. Barzda tanki. Akys rudos, pereinant nuo šviesesnio iki tamsiausiam tonui.

Dinarų rasės dvasines ypatybes įvertinti yra labai sunku, nes jinai relatyviai niekur nėra gryna. Spėjama, kad tai yra rasė

nemažos inteligencijos ir plačios fantazijos, ką tvirtina dažnai muzikoj ir tapyboj pasirodantieji talentingi asmens. Organizuoti ji nelinkusi, taip pat nemėgsta rūpintis ateitimi. Ją traukia lengvas linksmas gyvenimas. Dinarų rasės žmonės yra narsūs, tačiau jų narsumas reiškias ne dvasiniame gyvenime, bet tik fiziniuose žygiuose.

Viena įdomiausių ir svarbiausių mums lietuviams rasių yra tai mūsų tautos rasė (ž. p. 5 ir 6), kuri, deja, beveik nepradėta tyrinėti. Yra įsivyravusi nuomonė, kad lietuvių tauta yra šiaurinės (ž. p. 1) ir mongolų rasių mišinys. Nėr abejonės, kad giliausioj senovėje lietuvių būta grynai šiaurinės rasės, kaip ir visų kitų indoeuropiečių kalba kalbančių tautų. Taip pat negalima abejoti, kad jinai maišėsi su mongolų rase, kuri slinko iš Azijos į Europą. Jos pėdsakus matome Rusijoj, Skandinavų pusiausalyj, Vokietijoj ir net centrinėj bei vakarų Europoj, kur juos reprezentuoja alpių rasė. Todėl reikia manyti, kad mongolų kraujas neaplenkęs ir Lietuvos, gulinčios sulyginant arčiau Azijos, negu dauguma minėtų kraštų. Apie mongolų rasės didelį priemaišą mūsų kraujuje gali dar teisingiau pasakyti antropologiniai tėmijimai. Dažnai galima matyti lietuvį plačiu veidu ir atsikišusiais skruosto kaulais, arba pastebėti veide mongolinę fizionomiją, nedidelę plačią lengvai pariestą nosį, užgriuvusias nedideles akis, kurių net padėtis yra kartais mongolinė, šiurkščius tiesius plaukus ir t.t. Tiksliau mongolų rasės priemaišą gali išspręsti antropologiniai tyrinėjimai. Ar lietuvių tauta yra tik dviejų rasių (šiaurines ir mongolų) mišinys, nėra visai aišku. Kadangi lietuvių kalba yra laikoma šiandien seniausia indoeuropiečių kalbų, tad reikia manyti, kad lietuvos tauta buvo izoliuota nuo svetimos įtakos ir tuo pačiu nuo svetimų rasių. Todel didelio rasių mišinio negalėjo čia būti. Kai del svetimų rasių priemaišų mūsų kraujuje, tai netenka abejoti. Žymiausia gal būt orientalinės rasės ir Maž. Azijos priemaiša, kurią nuo Gedimino laikų Lietuvoj atstovauja žydų tauta.

Kai del Europos rasių fizinių žymių, tai jos yra pastovios ir tikros. Pastarųjų laikų matavimų bei skaičiavimų metodai ir antropometriniai instrumentai yra tiek ištobūlinti, kad sąžiningai dirbant, įvairių antropologų prieita prie vienodų tyrinėjimo rezultatų, kurią nors rasę tyrinėjant. Sunkiau yra spręsti apie dvasines rasių ypatybes, kurioms tyrinėti didžiausia medžiagos dalis traukiama iš palyginamosios kultūros istorijos. Tame painiame dalyke (kultūra priklauso nuo rasinių gabumų ir drauge aplinkos) duota didesnė laisvė individualiam protavimui, ir mokslininkai dažnai riša šį klausimą savo tautos naudai.

Mano paduotos žinios apie rasių dvasines ypatybes remiasi daugiausia objektyvaus Vokietijos mokslininko E. Fischerio pažiūromis, kuriam, tur būt, irgi brangi indogermanų šiaurinės rasės padermė. Prancūzų mokslininkų pažiūros apie psichines rasių ypatybes yra šiek tiek skirtingos, ypatingai šiaurinės rasės klausimu.

Be europiečių rasių, Europoj gyvena taip pat ir svetimų. Žymiausios jų: mongolų, negrų, Mažosios Azijos ir orientalinė.

Mongolų rasė: žemas ūgis, trumpa galva, platus atsikišusiais skruosto kaulais veidas, plati trumpa nosis, siauros skersos akys, ruda oda, rudos akys, šiurkštūs, tamsūs plaukai.

Negrų rasė: aukštas ūgis, ilgos galūnės, ilga siaura neaukšta galva, ilgas ir vidutiniai platus veidas, plati nosis, storos lūpos, apskritas smakras, smulkiai garbanoti juodi plaukai, ruda oda, rudai juodos akys.

Mažosios Azijos rasė yra gimininga dinarų rasei: vidutinis ūgis, trumpa galva, stačias pakaušis, siauras veidas, didelė žemyn lenkta nosis, kurios galas yra storas, storos lūpos, smakras žemesnis, negu dinarų rasės, durpiniai plaukai, kūno spalva rusva, tamsiai rudos akys.

Orientalinė rasė: mažas ūgis, ilga galva, siauras veidas, žemyn riesta nosis, storokos lūpos, gan šviesi oda, tamsiai durpiniai raityti plaukai, tamsiai rudos akys.

Žydai yra ne kas kita, kaip Mažosios Azijos ir orientalinės rasių mišinys su labai įvairia priemaiša. Žydus skiriame į pietinius (Ispanijos, Portugalijos, Italijos, Balkanų pusiausalio, Prancūzijos, Anglijos ir Belgijos) ir rytinius (Rusijos, Estijos, Latvijos, Lietuvos, Lenkijos, Vokietijos, Austrijos ir Galicijos). Pietiniai žydai yra orientalinės, Mažosios Azijos, mediteranų, šiaurinės ir negrų rasių mišinys, kuriame dominuoja orientalinės rasės kraujas. Rytų žydai yra tai Mažosios Azijos, orientalinės, šiaurinės, mongolinės, ir negrų rasių mišinys. Čia viršija Mažosios Azijos rasės kraujas.

Europos rasės nėra viena nuo kitos izoliuotos. Jos yra išsimėčiusios po visą Europą mažesnėmis arba didesnėmis grupėmis. Rasės proporcija įvairiuose Europos kraštuose yra įvairi.

Britų salos turi maždaug 55—60% šiaurinio elemento, 30% vidužemio ir 10% alpių elemento.

Prancūzijoj sulig Ploetso yra 25% šiaurinio, 50% alpių ir dinarų ir 25% vidužemio elemento. Belgijoj viešpataujančios rasės dvi: alpių ir šiaurinė. Vokiečių tautoj, vokiečių įsitikinimu, yra 50—55% šiaurinio kraujo. Šiaurinė rasė susikoncentravusi tvirčiausiai šiaurinėj ir vakarinėj Vokietijoj. Be minėtos rasės, Vokietijoj žymią vietą užima dinarų ir alpių rasės pietinėj bei vakarinėj jos dalyje. Vokietijos rytuose yra žymi priemaiša mongoliškos rasės. Holandijoj viršija šiaurinė rasė, Austrijoj dinarų, Šveicarijoj alpių (vakaruose) ir dinarų. Ispaniją galima pavadinti vidužemio rasės šalimi. Alpių, šiaurinės, negrų, orientalinės ir Mažosios Azijos rasių priemaiša labai mažai žymi. Portugalijoj, kaip ir Ispanijoj, įsivyravusi, vidužemio rasė. Alpių rasės pėdsakų nesutinkama, užtai labiau įsibrovus negrų rasė. Italijos šiaurinėj dalyje viešpatauja alpių ir dinarų rasės su nežymia šiaurinės ir

viduržemio rasės priemaiša. Vakarinė Italija apgyventa viduržemio rasės su negrų ir Mažosios Azijos rasių priemaiša. Šiaurinio elemento visoje šalyj spėjama apie 15%. Slovėnų, kroatų, serbų, juodkalniečių ir albanų kraštuose vyrauja dinarų rasė. Joje yra viduržemio, mongolų ir šiaurinės rasės priemaišų. Norvegija priklauso prie šiaurinės rasės šalių. Tik lapų apgyventos Norvegijos dalys yra mongoliško kraujo. Gyvenant susiglaudus su švedais jie palieka šiaurinėj rasėj mongolinių pėdsakų. Švedija, išskyrus dalį apgyventą lapų ir finų, yra dar šiauresnė negu Norvegija. Mongolinis elementas nesiekia 20% ir daugiau kaip 80% sudaro šiaurinis, tuo tarpu kaip Norvegijoj jo esama nedaugiau 80%. Danai daugumoj yra tauta šiaurinės rasės. Vienok žymi priemaiša yra mongolų ir alpių rasių kraujo. Islandija yra taip pat šiaurinės rasės šalis; mongolų ir alpių rasių priemaišos nelabai žymios. Į šiaurę ir rytus Azijos link šiaurinis kraujas pamažu išseka ir užleidžia vietą mongoliniam. Samojedai ir lapai yra tikri mongolinės rasės atstovai. Suomijos pietai ir žiemos vakarai apgyventi šiaurinės rasės. Į šiaurę ir rytus šiaurinis kraujas susimaišęs su mongoliniu taip, kad paskutinis žymiai dominuoja. Gyvenantieji vidurinėj Suomijoj finų padermės tavastai yra giminingesni mongolams. Estijoj, tur būt vyrauja šiaurinis kraujas, antrą gi vietą užima mongolinis. Tą patį galima pasakyti ir apie Latviją. Kaip jau anksčiau kalbėjau, spėjama, kad ir lietuviai šiandien yra, kaip ir jos kaimynai latviai, šiaurinės rasės su žymia priemaiša mongoliško kraujo. Süntheris Lietuvoj mato vyraujančią šiaurinę rasę su didele priemaiša taip jo vadinamos „ostbaltische“ rasės. Pabaltijos (ostbaltische) rase vadina jis mišinį šiaurinės su mongolų, (lapų) rasėmis. Sulyg E. Fischeriu, nėra tai rasė, bet tik porasė, pasidariusi mažiausia dviem rasėm susimaišius ir turinti ypatybes artimas šiaurinei rasei (plaukų peleninė spalva, mėlsvai-žalsvos akys, vidutinis ūgis, vidutinis galvos ilgis ir t.t.) Lenkai, jei neklystu, yra tai mišinys šiaurinės, mongolų ir dinarų rasių. Šiaurinio kraujo žymiai mažiau negu pas mus. Iš priemaišų žymiausia gal bus alpių rasės. Karpatų sritis apgyventa daugiausiai alpių ir dinarų rasių. Plati Rusija yra labai marga. Šiaurinėj jos dalyj, yra daug mongolinio kraujo. Vidurinę ir vasaros vakarinę dalis užima šiaurinė rasė su žymia mongoline priemaiša (ostbaltische). Į vakarus Rusija vėl maino savo plunksnas. Šalia dinarinės rasės ten yra šiauriniai-mongolinis mišinys. Rytų Rusijoj labai žymus vidurinės Azijos mongolinis kraujas. Pietinėj vyrauja dinarų ir Mažosios Azijos rasės. Maža-rusija guli dinarų rasės srityje. Kaukaze yra praplitusi Mažosios Azijos rasė, kuri turi žymią dinarų ir mažą šiaurinės rasės priemaišas.

Tokia yra dabartinė Europos rasių sudėtis. Senovėje ji buvo kitokia negu šių dienų. Nuolatinis priešistorinių ir istorinių laikų rasių judėjimas, o taip pat nelygus rasių augimas yra dvi svarbiausios priežastys Europos rasių sąstato nepastovumo. Yra pastebėta, kad didelės rasės stelbia mažas ir pastarosios išnyksta

kaip vandens lašas jūroj. Todel reikia manyti, kad dabartinė Europos rasių sudėtis ilgainiui pasikeis.

Literatūra.

Bauer E., Fischer E., Leuz F. Grundriss der menschlichen Erblichkeitslehre und Rassenhygiene, Miunchenas, 1923.

Günther H. Rassenkunde Europas., 2-ji laida, Miunchenas 1926.

Schwalbe G. ir Fischer E. Die Kultur der Gegenwart. Trečioji dalis, penktas skyrius, Leipcigas ir Berlynas 1923.

Hausschild M. W. Grundriss der Anthropologie, Berlynas 1926

Gobineau J. A. Versuch über die Ungleichkeit der Menschenrassen. Į vokiečių kalbą vertė L. Schemann. Stuttgartas 1898.

Le Bon G. Psychologische Grundgesetze in der Völkerentwicklung. A. Seiffhart'o vokiečių vertimas, Leipcigas 1922.

A. Jakštas

Kas yra istorija[1])

Visų mūsų atminty pastarasis karas stovi kaip gyvas. Pasauly jis yr pridaręs didelia usių perversmų. Tokios didžiulės monarchijos, kaip Austrija, Rusija, Vokietija yr žlugę. Jų pavergtos tautos išsivadavo. Daugelis jų susikūrė sau naujas valstybes. Tame skaičiuje buvo ir Lietuva. Jai tapus nepriklausomai, teko kruvinai kovoti su bolševikais, bermontininkais, lenkais. Tas mūsų valstybės įkūrimas ir nepriklausomybės apgynimas nuo priešų yra neapsakomos svarbos i s t o r i š k a s faktas. Nuo jo mūsų tautos gyvenime yr prasidėjęs naujas i s t o r i š k a s laikotarpis. Karą atsiminę mes ir patys jaučiamės dalyvavę svarbiuose i s t o r i j o s įvykiuose. Mes patys mokomės i s t o r i j o s. Taigi žodžiai i s t o r i j a, i s t o r i š k a s mums tenka šiandiena labai dažnai girdėti. Iš čia savaime kyla klausimas, kas gi yra toji istorija, kokia jos prasmė ir pradžia.

Žiūrint pradžios, tenka pasakyti, kad istorija yr taip sena, kaip ir pati žmonija. Nes nuo to laiko, kai pirmutinis tėvas yr pradėjęs pirmajam savo vaikui pasakoti, ką jis savo amžiuje yr matęs, ko prityręs, ką nuveikęs, kur keliavęs, ir yra atsiradusi pirmutinė, žemiausioji istorijos rūšis — š e i m y n o s i s t o r i j a. Jos pavyzdžius turime Biblijoje, patriarkų Abraomo, Izaoko, Jokūbo šeimynų istorijoje.

Kaip šeimynos, taip ir atskiros tautos esti aplinkybių verčiamos trauktis iš užimto krašto, dangintis kitur, kovoti su priešais, kurtis naujas sodybas, naujus miestus ir t.t. Pasakojimas apie visa tai ir sudaro t a u t ų i s t o r i j ą.

Istorijos teikiamos žinios paprastai liečia praeitį, jos nurodo, kas seniau yr buvę, kokie gyvenę žmonės, ką jie nuveikę ir t.t. Tos žinios yra tuo naudingos, kad jos praplečia jaunos kartos žinojimą, sužadina joj kilnių jausmų, sukursto didvyriškumo dvasią. Turėdamas tai galvoj senovės Romos filosofas Ciceronas ir yra pavadinęs istoriją „a m ž i ų l i ū d y t o j a, t i e s o s š v i e s a, a t m i n i m o g y v y b e, s e n o v ė s p r a n e š ė j a, g y v e n i m o m o k y t o j a“.

Tuose žodžiuose yra daug tiesos, tik, deja, jie į pastatytąjį klausimą nevisai teatsako: mat, juose labiau nurodoma istorijos n a u d i n g u m a s, negu jos e s m ė. Kitaip sakant, Cicerono žodžiuose turime ne istorijos apibrėžimą, tik jos gražbylišką pagyrimą. Mokslui to neužtenka. Jis ieško moksliško griežtumo. Iš čia ir kyla klausimas, kas gi yra istorija m o k s l o a t ž v i l g i u?

---

[1]) Paskaita, skaityta pereitais metais Valančiaus L. Universitete A. Panemunėje.

Į tai atsakoma nevienaip. Mūsų išmanymu, jei ne geriausias, tai bent aiškiausias atsakymas bus šis: istorija yra tikėtinas ir sutvarkytas pasakojimas apie žymesniuosius dalykus bei atsitikimus tam tikroje žmonių gyvenimo bei veikimo srityje.

Vadinam istoriją tikėtinu pasakojimu, nes ji reikalingas sau žinias semia iš tikrų bei kritiškai patikrintų šaltinių (senovės raštų, knygų, užrašų, parašų iškaltų akmenyje ir kitokių praeitų amžių paminklų) ir visa tai stengias atpasakoti bešališkai, kaip dalykai ištikrųjų yr įvykę, o ne kaip kam iš šalies yr atrodę. Tuo istorija skirias nuo netikėtinų pasakų, legendų, panegirikų bei pamfletų.

Vadinam istoriją sutvarkytu pasakojimu, nes joje atsitikimai dėstoma ne kaip pakliūn, bet tam tikron eilėn, parodoma atsitikimų priežastys ir pasekmės, nustatant vienų su kitais sąryšį. Tuo istorija skirias nuo metraščių, kronikų, atsiminimų, bei šlaipjau palaidų užrašų apie praeitus laikus.

Vadinam istoriją pasakojimu apie žymesniuosius dalykus bei atsitikimus, nes istorijos turinį sudaro ne visa kas buvo, bet tik tokie atsitikimai, kurie turėjo didelės svarbos bei įtakos, kurie žymiai yr pastumėję žmonių gyvenimą bei veikimą pirmyn. Tuo istorija skiriasi nuo dienraščių, kurie praneša ne tik svarbesniuosius įvykius, bet ir įvairius dienos niekniekius, pav., kas kur su kuo yr susimušęs, ką policija yr suareštavusi ir t.t.

Galop istorijos apibrėžime priduriama, kad istorija yra pasakojimas apie žymesniuosius atsitikimus tam tikroje žmonių gyvenimo bei veikimo srityje. Tais žodžiais nurodoma, jog kiek yra žmonių gyvenimo bei veikimo sričių, tiek bus ir istorijos rūšių. Nuo to, iš kurios srities imama tie žymesni atsitikimai ar dalykai, pareina tiek istorijos turinys, tiek ir jos vardas. Jei tie atsitikimai bus iš žmonijos gyvenimo— turėsime visuotinąją istoriją; jei iš Lietuvos ar Bažnyčios praeities — turėsime Lietuvos bei Bažnyčios istoriją; jei iš mokslo, dailės, literatūros srities,—turėsime mokslo, dailės bei literatūros istoriją, ir t.t.[1])

Be tik ką išdėto istorijos apibrėžimo yra ir kitų. Pavieniems ji yra mokslas apie žmonių draugijų gyvenimo dėsnius, kitiems — „mokslas apie pasaulinę ir tautinę civilizaciją“ (Guizot), tretiems — „kelias į tautos sąmonę“ (Schellingas) ir t.t.[2])

---

[1]) Prof. Platonovas savo veikale: Лекціи по руской исторіи изд. 3, СПБ 1913, стр. 3 duoda šitokį dar istorijos apibrėžimą: Исторія есть наука, изучающая конркетные факты въ условіяхъ времени и мѣста и главной цѣлью ея признается изображеніе развитія и измѣненій жизни отдѣльныхъ историческихъ обществъ и всего человѣчества. Tai tinka vien politiškai sociališkai istorijai, bet kitoms rūšims, k-š. dailės mokslo, literatūros istorijai neatitinka. Todel mūsų išmanymu, anksčiau tekste paduotasis istorijos apibrėžimas yra geresnis.

[2]) Sk. Platonovo op. c. 3 p.

Visuose tuose istorijos apibrėžimuose kalbama vien apie žmonių draugijas, apie žmonių darbus; kitaip sakant, istorijos veikėjais tepripažįstama vien žmonės: jie vieni tematoma istorijos scenoj. Ar tai tiesa? Ar bent visa tiesa?

Visa tiesa čia būtų, jei kas galėtų įrodyti, jog istorijoj teveikia vieni tik žmonės ir jokia aukštesnė galybė ten nesikiša ir nedalyvauja. Bet to ligšiol nieks da nėr įrodęs ir negali įrodyti.

Dėliai to giliau maną krikščionys mokslavyriai jau nuo senų senovės yra priėję įsitikinimą, kad matyti istorijoj vien tik žmonių darbus — tai tik pusė tiesos, kad pilna tiesa bus, pripažinus šale žmonių — taipgi ir Dievo veikimą. Tokią pažiūrą į istoriją pirmutinis yr išrelškęs šv. Augustinas savo plačiam veikale „Apie Dievo miestą".

Juo remdamiesi vidurinių amžių prancūzų istorikai buvo pradėję savo krašto istoriją vadinti „Gesta Dei per Francos" — Dievo veikalai atlikti prancūzų rankomis. Šis trumpas, bet dailus apibrėžimas, tinka ne tik prancūzų, bet ir kitų tautų istorijoms, lygiai kaip ir visuotinajai ir Bažnyčios istorijai. Visuotinoji istorija tuo atžvilgiu bus ne kas kita, kaip vien Gesta Dei per nationes Dievo veikalai nuveikti tautų jėgomis, o Bažnyčios istorija Gesta Dei per Christi fideles — Dievo veikalai įvykdinti krikščionių pastangomis.

Ir iš tikrųjų giliau pažvelgę žmonijos istorijon, mes lengvai išvysime visuotinąjį ir nuolatinį Dievo veikimą, kuriuo Jisai, kaipo žmonijos valdonas, auklėtojas ir tėvas nepaliauja amžiais vedęs žmoniją prie išanksto jai pastatytojo tikslo.

Žinoma kas užsimerkia ir nemato Dievo gamtoje, tas nematys jo ir istorijoje. Bet toks paneigimas Dievo buvimo istorijoje veda logiškai ir į pačios istorijos paneigimą. Nes jei Dievas žmonijos istorijoj nedalyvauja, tai tuomet viskas pasauly daros aklų jėgų veikimu ir pati žmonijos istorija yra nebe mokslas, bet netvarkinga palaidų atsitikimų krūva, žmogui visai nenaudinga ir nereikalinga.

Visai kas kita, jei istoriški atsitikimai kalas tam tikroj Aukščiausios išminties pramatytoj tvarkoj. Tuomet kiekviena tauta ir kiekvienas žmogus, kad ir atsidavę savo artimiausiems ieškiniams, bet Dievui jų likimą ton ar kiton šalin neregimai kreipiant, patys to nejausdami, padeda žmonijai artintis prie jai Dievo skirtojo tikslo.

Kad taip yra iš tikrųjų, krikščionis, šv. Augustino pasakymu, negali čia nei kiek abejoti. Nes „Tas, sako jis, kurisai ne vien daugaus ir žemės, ne vien angelo ir žmogaus, bet nei menkiausio gyvio vidurių, nei paukščių sparnelio, nei žolės žiedelio, nei medžio lapelio nepaliko tam tikru būdu nesutvarkęs,

negalėjo nei žmonių karalysčių, nei jų viešpatavimų bei žlugimų neapimti savo galybės dėsniais“[1]).

Tačiau kas nenori čia klaidon įpulti, privalo žinoti, kad Dievo veikimas istorijoj, kad ir tikrų - tikriausis, labai retai tebūna betarpiškas. Paprastai Dievas veikia ne pats savo galybe, bet per žmones. Todel būtų tokia pat klaida priskaičius istoriškame žmonijos veikime viską žmogui, o nieko Dievui, kaip ir nepalikus nieko žmogui, o viską suvertus ant Dievo. Tiesa glūdi tų kraštutinumų vidury: žmonijos istoriją sudaro ne vien žmonės. Bet ir Dievas, kitaip sakant istorijoj veikia draug ir Dievas ir žmonės.

Ir vienas ir kitas veikimas yra neabejotinas. Tik žmonių veikimas, kaipo regimas, yra labiau apčiuopiamas ir todel mums suprantamesnis. Daugelis, kaip jau minėjom, jį vieną istorijoj tik ir temato, nors ir to paties gerai nepermano. Tai aišku jau kad ir iš to, jog daugelis nesupranta net žemiško žmonijos tikslo. Tuo tarpu tas tikslas buvo pirmiesiems žmonėms Dievo aiškiai nurodytas tiek jų sutvėrime į Dievo paveikslą ir panašumą, tiek ir jų palaiminime: „Dauginkitės ir viešpataukite ant jūros žuvų ir ant dangaus paukščių ir ant visų gyvulių, kurie kruta ant žemės“. Tuo būdu žmogus liko pastatytas žemės valdonu.

Bet žemei apimti savo valdžion, žmogus turėjo pirma pasigaminti tam tikrų kultūros priemonių. Jų Dievas jam nesutvėrė, bet paliko pačiam susitverti, suteikdamas jam tvėrimo galią ir tuo padarydamas žmogų savo paveikslu, mažyčiu tvėrėjėliu. Pasigaudamas tos tvėrimo galios žmogus pasigamino sau laivų, kurlais greičiau neg žuvis gali perplaukti jūras, pasidirbo sau garvežį, kuris bėga greičiau už kiekvieną Dievo sutvertą gyvulį, išrado lėktuvų, kuriais greičiau neg paukščiai perlekia aukščiausius kalnus. Tie ir tūkstančiai kitų išradimų yra ne Dievo, bet žmogaus rankų darbai. Jais žmogus papildo Dievo tvėrimo darbą gamtoje. Ir visa žmonijos kultūra yra ne kas kita, kaip tik vienas milžiniškas Dievo tvėrimo darbo papildymas žemėje.

Ir tai yra tiesa ne vien gamtos, bet ir paties žmogaus atžvilgiu. Nes, kad ir negali žmogus pats save sutverti, tačiau Dievo tvėrimo darbus savyje Dievo padedamas papildyt netik gali, bet ir privalo. Nes kad ir yra gera, ką Dievas yr sutvėręs mumyse, bet žmogui esant nuopuolio būvy, be Dievo pagalbos ir mūsų bendradarbiavimo lengvai gali pagesti. Išspaustą mūsų sieloj Dievo paveikslą greitai gal sutepti žemės purvai ir net

---

[1]) Qui non solum coelum et terram, non solum angelorum et hominum, nec exigui et contemplibilis animantis reiscera, nec avis pennulam, nec herbae flosculum, nec arboris folium sine suarum partium cohaerentia et quodam velut pace dereliquit, nullo modo dicendus est regna hominum eorumque dominationes et servitutes a suae potentiae legibus alienas esse voluisse. Cfr. De civitate Dei, lib. V c. XI.

visai išdildyti. Taigi kaip elektrotechnikas naudodamasis gamtos jėgomis sutveria nuostabią elektros šviesą, taip lygiai ir kiekvienas žmogus, plėtodamas tinkamu būdu savo įgimtas jėgas ir gabumus privalo, Dievo padedamas, susitverti sau amžinąją šviesą t. y. laimingą nesibaigiamąją nemirybę. Sutvėrimo malonė yr padarius mus tuo, kuo esam, bet pašvenčiamosios malonės remiami privalom stengtis, idant papildę Dievo tvėrimo darbą savyje, taptumėm tuo, kuo iš Dievo valios privalom būti.

Turėdami tai galvoj, mes drąsiai galim pasakyti, kad kiek tik yr buvę istorijoj žymių vyrų — ar tai karalysčių, bei miestų įsteigėjų, ar tautinių vadų bei karžygių, ar dainių bei filosofų, ar dailininkų bei išradėjų, ar Popiežių bei Bažnyčios mokytojų, ar abiejų lyčių šventųjų, visi jie istorijos atžvilgiu, nežiūrint jų pašaukimų skirtumų, galima drąsiai vienu vardu pavadinti — Dievo tvėrimo darbo žemėje papildytojais, nes Dievas, po teisybei, yr jais pasinaudojęs, kaipo įrankiais savo tvėrimo darbui žemėje papildyti.

Ir netik geri, bet ir blogi žmonės, patys to nežinodami ir nenorėdami, virsta Dievo įrankiais, jam tik vienam težinomiems tikslams pasiekti. Šiais pastaraisiais Dievas naudojasi kaipo botagais raginančiais žmoniją nestovėti vietoj, bet kilti aukštyn.

Dėliai to visai teisingai yra įsitaręs šv. Augustinas: „Nes ir bloga žmogaus siela, kad ir nenorėdama gamtos tvarkos laikytis, negali teisaus ir viską gerai tvarkančio Dievo įstatų aplenkti[1]). Nes „Dievas yra visokio būdo žmonių tvėrėjas, geravalių padėjėjas, piktavalių apleidėjas ir smerkėjas, tų ir kitų tvarkytojas“[2]).

Tiesa Dievas, būdamas be galo šventas, neapkenčia pikta ir yra priverstas bausti, bet būdamas begalo išmintingas, taip sugeba žmonių dalykus sutvarkyti, kad net tai, kas žmonių darbuose yra negera, padeda pasiekti gera, ko Dievas nori. Štai pav. tikybos priešai, puldami žodžiu ir raštu tikėjimą, priverčia tikinčiuosius ieškotis geresnių tų tiesų apgynimo priemonių, panašių būdų erezijų bei atskalų skelbėjai, norėdami Bažnyčios pamatus išgriauti, spirte spiria popiežius ir vyskupus rūpintis geriau Bažnyčią sutvarkyti; papiktinimus prašalinti ir tuo padaryti ją stipresnę ir skaistesnę. Galop ir patys piktadariai ir plėšikėliai, versdami civilę valdžią rūpestingiau globoti žmonių gyvybę ir turtą, irgi bent dalimi padeda socialę tvarką gerinti.

Todel kas žiūri gilliau į istoriją, tas mato joje nevien nesiliaujančias piktenybes, suirutes ir chaosą, bet regi joje ir tam tikrą tvarką bei tikslą, sakyčiau net nuostabią poemą bei dai-

---

[1]) Nec mala voluntas, quia naturae ordinem servarae nolit, eo justi Dei leges omnia bene ordinantis effugit. Cfr. De Civitate Dei, lib. VI. c. 23.

[2]) Omnium naturarum creator, bonorum voluntatum adiator et remunerator, malarum relictor et daumator, utiarumque ordinator. Cfr. De civilate De bib. XI c. 26.

liausiai nupieštą vaizdą, kuriame dieviškas dailininkas stebėtinu būdu moka šviesa ir šešėliais naudotis. Dėliai to šv. Augustinas nepabijojo prabilti šiais drąsiais žodžiais: „Kaip piešinyje tamsios varsos savo vietoj padėtos negadina grožio, taip ir pasaulio tvarka, net ir nedorais žmonėmis, yra graži, nors tų nedorėlių blaurumas juos pačius neabejotinai blaurius padaro".

Tuo būdu prieiname išvadą, kad žmonija istoriškoj savo eigoj nėra visai palaida, bet turi tam tikrą tikslą, kuriuo yra žemės apvaldymas ir ėjimas priekiek galima aukštesnio labo.

Jei žmonija nebūt nupuolus, ji būt pasiekus tą tikslą bendromis visų žmonių pastangomis ramiu būdu. Nupuolus gi ji eina nūn prie jo bekovodama, pasidalinus į du būrius. Vieni aukščiausį labą mato žmonijos viešpatavime žemėj, ir mano pasieksią tą tikslą vien savo protu ir jėgomis, nežiūrėdami visai Dievo įstatymų, kiti priešingai, taikindami savo valią prie Dievo valios, rūpinasi pirm visko būti Dievo tarnais, steigti ir platinti Jo karalystę žmonėse. Bet kadangi „kūniškoji gudrybė yra priešinga Dievui" (Rom. VIII.17), tatai istorijos turinį ir sudaro nesiliaujanti kova tarp tų dviejų būrių, kurių vienas, kaipo besitaikąs Kristaus mokslo, galima pavadinti krikščioniškų, o antras, kaipo neapkenčiąs krikščionystės, antikrikščioniškų. Tuodu būriu nuolatos auga taip savo narių skaičium, taip ir ginklų galybe. Jųdviejų jėgos su laiku irgi didėja. Krikščioniškame būry pirmon vieton statoma Dievas ir Jo dėsnai, antikrikščioniškame — žmogus ir jo teisės. Pirmame atiduodama kas Dievo — Dievui, kas žmogaus — žmogui; antrame viskas paveda ma žmogui, Dievui nepaliekant nieko, nes ginčijamas net pats Jo esimas. Jų pažiūrų priešingybė ir gimdo nesiliaujamąją kovą.

Diena iš dienos ši kova eina vis didyn, bet savo didžiausį įtempimą tepasieks vien amžių pabaigoje. Tuomet galutinai išeis aikštėn, koks yra žmonijos tikslas ir kas yr tikras pasaulio Viešpats! Dievas, gamintojas to, kas yr gera, panaikins visai pikto viešpatavimą ir atskirs kukalius nuo kviečių. Tada tik, pikto viešpatijai pasibaigus, ir Dievui savo tikslą per žmones pasiekus, prieis galų gale ir žmonijos istorija. Dievas, kur niekad nepaliauja veikęs, įvykdins tuomet tai, ką yr apreiškęs pranašo lūpomis: „Štai aš darau naują dangų ir naują žemę" (Iz. LXV.17).

Iš to, kas aukščiau pasakyta, esam jau pažinę, kas yr istorija, koks jos turinys ir galas. Laikydamasi taisyklės „nedrįsti nieko sakyti, kas yr melaginga ir nesibijoti sakyti, kas tiesa", istorija stengias apsakyti ne vien tai, kas buvo, bet ir kaip buvo, ir tuomi atiduoda kiekvienai tautai ir kiekvienam veikėjui, kas jiems pridera, neslėpdama jų nuopelnų, bet ir neužmiršdama jų klaidų bei silpnybių. Dėliai to, teisingu vieno rašytojo pasakymu „istorija yra pasaulio teismas" (Die Weltgeschichte ist

das Weltgericht). Nuo teismo nėra apeliacijos. Kas ten bus pavadintas niekšu, nenaudėliu bei piktadariu, tam tas vardas liks ir per amžius.

Iš praeities atsitikimų istorija pina juodą - baltą istoriškosios žmonijos gyvenimo eigos juostą. Sykį gimęs žmogus, lyg gija, lieka ton juoston likimo įpintas. Nori ar nenori, privalo jis savo tautinių ar religinių įsitikinimų spalvą parodyti, tan ar kitan būrin prisidėti, būti Kristaus, ar Antikristo šalininkas, stoti po Bažnyčios ar po bedievystės vėliava. Sėdėti ant dviejų kėdžių, būti vienkart juodu ir baltu, kataliku ir netikėliu, tėvynės mylėtoju ir jos priešu, negalima. Istoriją tesudaro vien žmonės aiškiais įsitikinimais, tvirta valia, nepratę lenktis nei svyruoti.

Galop tenka čia pažymėti dar vienas svarbus dalykas: žmonija tik viena teturi istoriją. Nei gyvulija, nei paukštija, nei žuvija istorijos neturi ir negal turėti. Del turėjimo gyvuliai, paukščiai, žuvys turi gyvybės, bet nei vienas jų neturi tvėrimo galios. Žvirblis pav. tesugeba vien susukti sau lizdą, kurmis — žemę kasti. Bet tas jų mokėjimas lieka nuog amžių nekintamas, visada tas pats. Jokios pažangos, jokio išradimo, jokios kultūros nesukūrė ir nesukurs. Tik viena žmonija iš visos gyvijos nestovi vietoj, ji be žvynų ir pelekų sugeba vandeniu plaukti, ji ir be sparnų išmoko skraidyti, ji visokiais išradimais palengvina ir pagražina savo gyvenimą, ji viena tekuria kultūrą, ji viena ir teturi istoriją, nes jai vienai Dievo teduota t v ė r i m o g a l i a ir ji viena tesutverta n e g y v u l i o, bet D i e v o T v ė r ė j o p a v e i k s l u ir p a n a š u m u. Todel tarp žmonijos ir gyvulijos yra beveik toks pat skirtumas, kaip tarp gyvulio ir Dievo. Kūno panašumas nieko čia nereiškia, nes žmogaus krinumas eina ne iš jo kūno, tik iš jo dvasios. Nuo to dvasios skirtumo pareina ir kūrybos skirtumas. Žmonija sutveria begaliniai aukštą kultūrą, gyvulija — nieko.

O kadangi ta glūdinti mūmyse tvėrybos galia yra žymė skirianti mus nuo gyvulio, tatai ir stenkimės tos brangios žymės savyje neužtrinti. Sutverti Dievo Tvėrėjo paveikslu, būkime Dievo padėjėjais, mažais tverėjėliais, Dievo tvėrimo darbo žemėje papildytojais. Visos mūsų pastangos tebūnie nukreiptos į tai, kad viskas aplink mus ir mumyse būtų geriau, gražiau. Turim grįčią, pasistenkim, kad ji būtų švaresnė skaistesnė, turim darželio tvorą, neleiskim, kad ji būtų sukrypus, sulūžus, turim tėvus, tapkime jiems meilesni ir paklusnesni, padarykim jiems džiaugsmo gražiu savo elgesiu; turim savo sielą, žiūrėkim, kad ji nebūtų apskretus, kad įspaustas joj Dievo paveikslas ir panašumas nebūtų purvais užtrintas. Turim tvėrimo galią, sunaudokim ją savo šeimynų ir krašto naudai. Mes esam žemėj ne tam, kad pranyktumėm be pėdsakų kaip grybai, bet kad kuodauglausia gera padarytumėm. Nuo mūsų pareis mūsų krašto ateitis, mes bendromis pastangomis galim gerojon pusėn pakreipti ir mūsų krašto istoriją. Taigi širdis Dievop, rankas į tvėrimo darbą Dievo garbei ir tėvynės naudai.

T-as

Moksleivio darbas

(paskaitos metmens).

Moksleivis visuomenėje užima visai skirtingą savotišką vietą. Ekonomišku atžvilgiu jis yra neproduktingas, nes pats nieko dar nesukurdamas, nepagamindamas, naudojasi kitų pagamintomis gėrybėmis.

Moraliu atžvilgiu moksleivis yra ateities laidas rinktinei visuomenės daliai — inteligentijai, privalės atstoti iš darbininkų eilių išeinančius.

Visas moksleivio darbas yra ruošos darbas ir juo geriau jis tą ruošos darbą dirbs, juo geresnių ateities vilčių jis suteiks visuomenei, juo ramesnė galės būti toji visuomenė. Tą ruošos darbą reikia paskirstyti į įvairias dalis.

Pirmon galvon reikalinga pastatyti pasaulėžiūros gilinimas ir žmogaus asmenybės kūrimas bei tobulinimas. Pasaulėžiūros pagilinti, ją išplėsti negalima nepadėjus daug darbo, daug skaitymo bei rašymo ją liečiančiais klausimais. Be to, teoretinis pasaulėžiūros gilinimas privalo eiti sykiu su uoliu, atkakliu jos praktikavimu. Čia privalu kuo stropiausiai atlikti visas pareigas, kurių mums katalikams deda Bažnyčia ir pasinaudoti visomis priemonėmis, kurių Ji mums mūsų pastiprinimui suteikia.

Antroj eilėj reikia pastatyti moksliškosios moksleivio pareigos. Ar moksleivis tęs savo mokslą toliau aukštoje mokykloje ar jis pasitenkins vidurinės mokyklos kursu, ar net šį pastarąjį nutrauks pusiaukelėje—jis vistiek privalo matyti prieš save didelį, tolimą, kilnų mokslo kelią ir prie jo visu uolumu ruoštis. Tas ruošimasis turi prasidėti jau nuo pirmosios aukštesnės vidurinės mokyklos klasės ir tęstis visą mokykloje buvimo laiką. Aukštesnioji vidurinė mokykla padeda moksleiviui pagrindus suteikdama žinių, kurias moksleivis privalo visu atsidėjimu ir visu rūpestingumu pasisavinti. Toji mokykla užkaišo ateities gaires, sutaupo ir sutvarko energiją, suteikia pirmuosius metodingo darbo davinius, nustato orientaciją.

Todel moksleivis privalo stropiai ir rimtai dirbti mokyklos duodamąjį darbą, atlikti visas mokyklos dedamas pareigas, nes tik tuo būdu jis pasidės tvirtus mokslinius pagrindus ir tinkamai pasiruoš studentavimo metams.

Rimtai dirbdamas moksleivis be abejo greit susilauks ir savo darbo teigiamų padarinių gerų mokytojų pažymėjimų formoje.

Reikalinga išblaškyti tą savotišką panieką, kuria silpnesnieji draugai stengiasi rodyti savo viršenybę (ir tuo save lyg ir patei-

sinti) turintiems geresnius pažymėjimus. Jokio pagrindo tokiai paniekai nėra ir jį tėra nesubrendimo padarinys. Į darbingą ir kruopštų moksleivį silpnesnįjį jo draugai privalo žiūrėti su pagarba ir stengtis jo pavyzdžiu pasekti. Geri pažymėjimai yra apytikriai teisinga darbštumo ir gabumų rodyklė ir jie gali būti laikomi tik teisingu atlyginimu už realius nuopelnus.

Rimtas darbas ir pažinimas viso to, ką teikia mokykla, padės dar moksleiviui susivokti mokslo šakos pažinime, kitaip tariant, išaiškinti savo pašaukimą.

Tiesa, yra pas jaunuolį intuityvis krypimas-linkimas į tą ar kitą mokslo šaką, intuityvis savo gabumų vertinimas, bet daug tikslingiau ir didesniu tikrumu specialybę pasirenka tas, kuris be intuicijos dar rimtu pasiruošimu, atkakliu darbu mokyklos suole, protavimo padedamas išsiaiškina savo pašaukimą.

Mano giliausias noras yra, kad ateitininkai visi be išimties kuo geriausia ir kuo tiksliausia pasirinktų specialybes, nes nuo tokio pasirinkimo priklauso ir pilnutinis studento ateitininko tipas ir būsimasis katalikas inteligentas ir visa katalikiškoji visuomenė.

Bet moksleivis toli gražu negali pasitenkinti vien tuo, ką jam duoda mokykla mokslo srityje: jis privalo pratintis savarankiai pagilinti mokykloje gaunamas žinias.

Kad toks gilinimas ir išplėtimas būtų įmanomas, reikia įsigyti reikalingų įrankių — prieiti prie šaltinių — kitaip tariant, išmokti paskaityti knygas bent vienoje svetimųjų Europos kalbų. Be tokio mokėjimo intelig entas yra apskritai nesuprantamas, o juo labiau nesuprantamas katalikas inteligentas, kuris turi būti ir šviesesnis ir mokslingesnis, ir platesnis, nes to reikalauja jo išpažįstamasis katalikų mokslas.

Noriu šia proga priminti moksleiviams ateitininkams dar vieną svarbų mokslo dalyką, kuris del man nesuprantamų priežasčių žeminamas ir iš mokyklų programų, jei ne visai išmetamas, tai bent pastatomas į laisvai pasirenkamų dalykų eilę — būtent, lotynų kalba; mano supratimu neturėtų būti ateitininko moksleivio, kuris nesimokytų tos kalbos ir jei mūsų priešai ją neigia— mes turėtume parodyti jai tinkamos pagarbos uoliai jos mokydamies.

Joks rimtas mokslo žmogus negali tos kalbos nežinoti. Jau nekalbant apie tos kalbos svarbą bendram išsilavinimui — nė medikas, nė juristas, nė literatas, nė kalbininkas be jos apseiti negali. Be to, norint patekti į užsienio universitetus lotynų kalba yra būtina sąlyga ir jos nesimokinusiems tenka vėliau karčiai savo apsileidimo ar neišmanymo pasigailėti.

Kaip jau anksčiau sakyta, moksleivis turi pareigos įvairiausiais jam prieinamais būdais įgyjamas mokslo žinias gilinti, papildyti ir išplėsti. Tas darbas gerai padirbamas tik metodingai įjvarant ir nesiblaškant. Moksleivis ruošiasi gyvenimui ir darbui. O gyvenimui besiruošiant reikia tvirtai apsiginkluoti moks-

lingumu, nes tai yra vienatinis moksleivio įrankis. Gyvenimas yra kova ir išėjus į tą kovą reikės rungtis su daugeliu konkurentų. Nuo to pirmykščio stipraus apsiginklavimo pagrindinėmis mokslo žiniomis priklausys mokslo laimėjimas ir konkurencijos išlaikymas.

Tolimesnė moksleivio pareiga yra — nelaikyti įsigytąsias mokslo žinias sau sukaupus, bet jomis pasidalinti ar su jaunesniais savo draugais, ar su kuriuo jaunimu. Ateitininkija turi mūsų gyvenime vaidinti liaudies [švietėjo vaidmenį ir įvairiais būdais bei keliais populiarinti įsigytąsias mokykloje žinias. To iš jos reikalauja krikščioniškoji meilė ir pats jos pačios interesas, nes juo daugiau ji eis į visuomenę kukliu, bet rimtu mokslo populiarinimo keliu, tuo labiau ji bus liaudies mylima ir gerbiama. O meilė gimdo pasitikėjimą. Pasitikėjimas gi yra rimtai užimtos pozicijos sąlyga.

Tuo būdu trumpai apžvelgę moksleivio darbą mes randame sekančių jam jo paties visuomenėje dedamų pareigų, kurias čia sutraukiame:

1) gilinti ir uoliai praktikuoti pasaulėžiūrą;

2) kurti, kelti ir gryninti moralę ir protinę žmogaus asmenybę;

3) stropiai ir kruopščiai dirbti mokyklos darbą;

4) gilinti ir plėsti įgytąsias mokslo žinias.

5) dalintis įgytomis žiniomis su mažiau išmanančiais atliekant tuo būdu svarbų kultūrinimo ir mokslo populiarinimo darbą.

Tik tokiu būdu dirbdamas moksleivis tinkamai atliks savo moksleiviškas pareigas ir sykiu bus tikras ateitininkas.

Kataliko moksleivio pareigos yra sunkesnės ir didesnės negu nekataliko ir tai ateitininkija privalo giliai įsidėmėti.

L. K. M. At-kų Centro Valdyba.

Sėdi iš kairės į dešinę pirmoj eilėj: *J. Dobrovolskis* – jaunesn. at-kų reik. ved., *J. Barisas* – euchar. reik. ved.; antroj eilėj: *A. Stalioraitytė* – merg. reik. ved., *S. Lušys* – pirm., *O. Kubiliūtė* – abst. reik. ved.; stovi: *V. Viliamas* – sekr., *S. Rauckinas* – vicepirm. ir visuom. reik. ved., *C. Griniutė* – iždin., *V. Ražaitis* – kūno kult. r. vedėjas.

Ella Lindner

Būk palaima!

Aš noriu tave pamokyti ir
tau kelią parodyti, kuriuo
tu turi eiti.
Psl m. 32, 8.

Keliaukime, duok man savo ranką ir paklausyk vieno mažo atsitikimo, kurį aš tau dabar noriu papasakoti. Mes čia lygioje vietoje, saulės atakaitoje, tles aukšto kalno šlaitu pailsėsime. Mat, aš tau noriu papasakoti tokį atsitikimą, kurs įvyko tokioje pat vietoje, kokioje mes dabar esame.

Tokioje pat vietoje sėdėjo jaunas vaikinas šalia žilos sidabragalvės senelės. Tai buvo pavasarį. Prieš juos gulėjo puiki, gėlių išmarginta pieva, į kurią saulė gausiai bėrė šviesos spindulius. Senelė buvo neregė. Ji nematė nei šviesos, nei aplink esančio grožio, bet jos siela visa tai puikiausiai nujautė. Jos veide spindėjo nepaprasta šviesa. Jaunasis vaikinas buvo visai kitoks. Jis nebuvo neregys ir puikiausiai matė visa tai, kas aplinkui jį dėjosi. Nors prieš jį gulėjo visa žemės grožybė, bet jis sėdėjo ant suolelio panluręs ir apsiniaukusiu veidu. Senelė tai gerai žinojo ir todel atsakė jl į vieną vaiko pastabą, apie kurią jl jau buvo galvojusi: „Kodel gi tu esi taip nepatenkintas savąja aplinka, viskuo, ką Dievas tau davė? Pažvelk į saulę ir daryk taip, kaip kad jl daro! Saulė nedreba nei prieš draugą, nei prieš priešą, saulė visiems lygiai pateka, visiems lygiai teikia šviesos ir šilimos, jl yra visiems palaima. Ir tu turi ją pasekti ir palaima likti". Ir saulė, tarytum patvirtindama senelės žodžius, skaisčiau nušvietė visą apylinkę ir savo spinduliais bučiavo vaikino veidą, dildydama jam tamsos šešėlį. Bet ir senelės žodžiai įgavo saulės jėgos. Jie smigo į nelaimingą, besiblaškančią tamsią vaikino sielą, padarė ją skaisčią ir parodė jai kelią kuriuo jl turi eiti. Ir tame kelyje blizga žodžiai: „Tu turi palaima likti!"

Tai yra mažas atsitikimas, kurį aš tau papasakoti norėjau. Bet ar žinai tu, kodel aš tai norėjau papasakoti. Iš vaikystės daržello tu jau iškeliauji, kurs tau, gal būt, kaip žiedo rasa tebuvo. Tu linksmas jį perėjai, tu jau žengi pro vartus į laisvę, ir vartai greit paliks tau užpakaly. Tu atgal jau nebegrįši. Prieš tave stojasi naujas, platus, nežinomas pasaulis, ir tu sutinki jį su tūkstantinėmis viltimis ir taurais norais. „Ką gi jis man duos"? klausi tu, ir tavo žvilgsnis norį tą tamsiąją skraistę, kuri nuo tavęs naująjį pasaulį atskiria, peržvelgti. Kraštas, kurs užpakaly liko, tau gerai pažįstamas, kraštas, į kurį tu dabar žengi ir kurs

---

„Du sollst ein Segen sein"! Ein Geleitwort fürs Leben. Von *Ella Lindner*. Druck und Verlag Von Rob. Bardtenschlager in Reutlingen.

prieš tave tęsiasi, yra paslaptingas ir platus, jis yra tau svetimas. Ką gi man naujasai pasaulis duos? Tai yra klausimas, kurs tavo sielai neduoda ramumo.

Ne tu vienas to klausi. Daugelis prieš tave to paties klausė ir daugelis po tavęs tą patį darys. Jie visi iš ateities laukia ko nepaprasto, gražaus, didelio, jie mano gyvenimą esant jiems skolingą. Bet kodel gi taip mano? Ar gyvenimas jiems ką pažadėjo? Iš tikrųjų ne. Ir apie tai, kad pasaulis iš jų ko nors galėtų pareikalauti, nepagalvoja nė vienas. Jie nori tiktai gauti, o ne duoti.

Mes gi tuo tarpu turime kaip tiktai pagalvoti šitame naujame gyvenime apie davimą, — ir apie davimą pirmiausiai. Mes jau įgijome pakankamai naujų jėgų prieš visas kliūtis. Tas naująsias jėgas dabar turime kaip tiktai sunaudoti. Žaislai ir įvairūs niekniekiai mums jau nebetinka, dabar reikalaujama iš mūsų darbo, reikalaujama atsidavimo. Mūsų gyvenimas prilygsta pasiruošimą prie gyvenimo. Ir šitoje gyvenimo įžangoje tu turi parama laikyti tą kilnųjį posakį: „Tau reikia palaima likti!“ Vadinas, tu turi darbus sutvarkyti, išsiaiškinti, kurie turi tau sparnus suteikti ir tave nešti.

Palaima! Tu, tur būt, dabar jauti, kad joje yra kažkas gražu, ar ne tiesa? Laimingas tas žmogus, kuriam jo gyvenimo gale galima pasakyti, kad jis žmogumi buvo! Aš pamąstau apie mažas kalnų kapinėles, kurias susipynę vynuoginojai, kaip koks mūrelis, gynė. Šimtametės liepos jas dengė, ir kai jos žydėjo, vėjelis savo maloniu dvelkimu nešė jų žiedus į slėnį. Bet slėnis!... Kaip jis išrodo! Čia ne tiktai kad nežaliuoja nei medis nei krūmas, bet taip pat — nei žolelė, nei gėlelė. Juodas purvas kloja žemę, ir aukšti aprūkusių namų kaminai riogso tvankiame ore. Minėto slėnio žmonės kaip tiktai prilygsta tą vietą, kurioje jie yra gimę. Jie buvo aštriakalbiai ir neprieinami sutvėrimai. Dulkės ir pelenai, kaip tą dirvą, dengė jų širdis. Minėtasis slėnis turėjo tokį pavidalą, lyg jame joks naujas želmenėlis nebegalėtų išdygti. Tačiau atsitiko stebuklas. Ne dirvą, bet žmonių širdis jis pakeitė. Prie tų kapinių mūrelio buvo vienas kapas, kurį išsiplėtojęs atskiras vynuogių krūmelis dengė. Supuvusiame vynuogių krūmely išaugo laukinių rožių kelmas, kurs vyniojosi aplink prastą medinį kryžių. Tame kryžiuje buvo vienintelis vardas „Marija“ ir apačioje žodžiai: „Jos gyvenimas buvo meilė!“ Atėjo kartą, Dievui leidus, Marija į tą slėnį ir liko to slėnio gyventojams palaima. Ji sugrąžino į žmonių širdis šviesą. Ne iš karto ji tatai padarė, bet gana palengvėle visa tai laimėjo.

Ji darė gera, kur tiktai galėjo, ji sėjo meilę, kur tiktai žengė, visa tai darė be jokio išrokavimo. Ilgai tas tęsėsi, pakol ji savo darbo vaisių pamatė, tačiau ji pasiliko tvirto įsitikinimo, ir kada jos mylimiausis sūnus, Kristus, nužengė žemėn, tai ji pajuto vėl naujus sielos sparnus, pajuto kur kas tvirtesnį tikėjimą

ir didesnę meilę. Ir kadangi ji visą laiką nenustojo viltíes, todel ji galų gale pergalėjo visą kraštą ir liko jo palaima.

Lygiai ir tu stovi tokiame slėny, kur dulkės ir pelenai viską dengia, bet lygiai tu stovi auksinėj šviesoj linksmųjų žmonių tarpe, kur visada, tavo vietoje esant, galiu pasakyti: „Tu turi tos vietos palaima likti".

O gal jau tu tuo esi, gal būt, kad tiktai pradžią tam padarei, bet, gal būt tau nė mintis apie tai nebuvo atėjusi. Ir todel pasiklausk save šiandieną, pasiklausk šioje valandoje: „Ar jau aš tuo esu? Ar aš esu palaima saviems? Ar aš esu palaima visiems tiems, su kuriais turiu santykių?" Ach, tuo dar aš nesu, dar daug iki to trūksta! Jeigu tu esi doras, turi tuo ir būti. Bet pradžią tam turime padaryti, tuojau dabar. Jeigu mes savo silpnumą pajutome, tai kodel mes neturime daryti visa tai, kad tvirtumo įgautumėm? Ir mūsų tvirtumas turi būti tam, kad mes galėtumėm visiems palaima likti. Daugelis žmonių visai nėjaučia, kad jie tuo gali ir turi būti. Jie gyvena arba visai nieko negalvodami, arba galvoja tiktai apie save, apie savo bėdas, apie savo džiaugsmus ir kitus įvairius rūpesčius. Taip gyvendami, jie kitkuo ir negali, būti. Bet Kristus pasakė: „Tu tu turi artimą mylėti kaip pats save". Jeigu mes tatai darytumėm, kokia broliška meilė būtų pasaulyje! Iš tikrųjų, nebereikėtų tada galvoti, kad kiekvienas žmogus palaima turi būti. Meilė mums daugeliu atvėjų tikrai yra pavojingas dalykas ir toli nuo mūsų pašalina tatai, kad mes palaima liktumėm. Meilė daug turi savyje žemiškumo, daug neskaistumo. Visa tai turime mes dildyti. Mes privalome dangiškos meilės. Ji turi prilygti saulę. Saulę turime mes tam paveikslu imti.

Saulė — netiesa, kad tai yra kažkas gražu! Ir saulė yra reikalinga. Kaip atrodytų vargšė žemelė, jeigu brangiosios Dievo saulės nebūtų! Ji yra tai, kuri visur gyvybę žadina. Matai tu tą kasdieną ir patiri visur iš naujo. Tu žinai ir jėgą saulės. Kur saulė nepasiekia, tenai nėra jokio tauravimo, tenai yra šalta, tuščia, nevaisinga. Bet saulė nepagalvoja apie tai, kam ji duodanti. Čia ir tu pasimokyk iš jos. Kaip saulė skleidžia mums šviesą, taip ir tu paskleisk meilės bangą, kad liktumei žmonėms palaima. Meilė žmonių širdims yra tas pats, kas saulė augalams. Be saulės jie skurstų ir stiebtųs. Tokių nusistiebusių yra ir žmonių tarpe, gal būt, yra tokių ir tavo artimųjų tarpe, tarpe tų, kurie tavo mylimaisiais broliukais ir sesutėmis yra. Apsižvalgyk tiktai. Ir jeigu tu tokį nusistiebusį augalėlį rasi, jeigu tu rasi žmogų ligota siela, kuriai bujoti tvirtumo ir džiaugsmo trūksta, tai būk saulės šviesa, kuri galėtų jiems padėti pirmyn ir aukštyn pakilti. Tai yra valanda, kurioje tave Išganytojas šaukia ir tavo meilės reikalauja, kurioje tu gali parodyti, ar tau rimtai rūpi likti palaima.

Bet leisk tau viena pasakyti. Neieškok meilei paskleisti darbo kur toli, tačiau pradėki tai daryti namie, savo artimiausiuose

Tiems, kurie su tavimi po vienu stogu gyvena, kaip tiktai reikalinga tavo meilė ir patarnavimas. Yra tokių žmonių, kurie visada tiktai už savo namų sienų yra draugiški ir meilūs, bet tiktai ne namie. Kada jie sugrįžta namo, pasidaro sunlurę, supykę, uždengia tada jų draugiškumo saulę tamsūs nepasitenkinimo debesys. Prie tokių tiktai tu nepriklausyk. Jeigu tau Dievas davė gimdytojus. brolius ir seseris, argi jis nereikalauja, kad tu jiems savo meile padėtum, kad tu jiems palaima būti galėtum? Tu turi namų šviesa būti. Ar tai nėra kilni, šventa pareiga? Tu manai, kad tai yra sunku.

Visai ne, apie tai verčiau nė negalvok. S u n k u y r a t a i, k a s n e n o r o m i s y r a d a r o m a. Jei tu būsi linksmas, tau viskas bus lengva, bus taip pat lengva, kaip tai saulei, šviesa ir šilima žmonių širdims teikti. Kaip tas pradėti? Kur ir kam draugiškumo ir meilės spindulys siųsti. Mažas nusišypsojimas jau gali stebuklą padaryti. Šypsantis žmogaus veidas jau atneša saulės tamsioje skausmo dienoje. Ir daugiau pradžiai iš tavęs nereikalaujama. Ar tu jau bent kartą pagalvojai apie tai, kad Dievas nusišypsojimą ir juoko dovaną tiktai žmonėms tedavė? Nusišypsojimas prablaivina ir pagražina veidą.

Bet vien tiktai juoku tau nevalia pasitenkinti. Tas, apie ką tiktai tekalbėjau, yra mažmožis, bet ne viskas. Prie to dar reikalinga draugiškas žodis pridėti. Draugiškas žodis turi savyje stebuklingą jėgą. Jis atveria žmogaus širdį ir parodo tokį pat draugiškumą. Pabandyk tiktai, nesigailėsi tai padaręs. Mūsų žodžiai turi prilygti gyvybės vandens lašelius, jie turi būti kaip malonus balzamas kitų sieloms. Jiems turi būti kaip tie beldžiami į uždarytąsias duris palaimos pirštelial.

Iš tikrųjų, nelengvas yra dalykas visada linksmam būti, nes tokios nuotaikos nepakanka vienai dienai, ji turi reikštis per visas dienas. Tam reikalinga pastovumo, kad ir sunkiose gyvenimo dienose draugiškumo nepamirštumėm. Bet vis viena, ar tas būtų sunku ar lengva, mes privalome tai daryti. Dievas to nori, tai yra paklusnumo pagrindas. Tų, kuriems tu turi draugiškumą reikšti, neieškok vien tiktai savųjų tarpe. Leisk mums tavo akiratį toliau praplėsti ir apie tuos pagalvoti, kurie už tavo šeimos yra. Pažvelk toliau, bet ne taip toli, kad jau tavoji meilė jų nebegalėtų rasti ir nebeturėtų ieškoti. Tu turi visiems, su kuriais turi reikalo, palaima likti, visiems, kuriuos tiktai sutinki, tu turi kaipo jų kūnui, taip ir jų sielai gera daryti. Čia yra nelaimingas brolis, ten nelaiminga sesuo, kuriems tu saulės spindulių galėtumei suteikti, kad jų apsiniaukusį veidą draugiškai prablaivintumei. Tai padaryti tau nebus sunku. Tu nerasi kilnesnės pareigos kaip minėtoj srity veikti, kad palaima liktumei.

Apie mažą nusišypsojimą pakalbėję, priėjome draugišką žodį ir tuos nepastebimus, bet didelius darbelius. Tavo darbai turi būti toki, koki yra ir tavo žodžiai. Gražus žodis tarti yra

daug lengviau nė kilnus darbas padaryti. Nusišypsojimas ir žodis yra pažadėjimas, o darbas lieka jau išpildymas. Ne triukšmingai, bet visai ramiai tu turi tai daryti. Ne tada tu būsi kitiems palaima, kada būsi apsuptas didžiulės minios, kada tavo vardas bus gatvėse garsinamas, ir ne tada, kada tavo garbė pasklis po miestus. Toks paviršutiniškumas, kas visada prie savęs skatino, nepadarys tavęs tuo. Saugokis pagyrių šūksmo. Tas sužadins tavo širdyje bergždžią puikumą, ir jeigu jis tavo sielą valdys, tu jau būsi toli nuo to, kad palaima būti galėtum.

Tu būk kaip toji žibutė, kuri žydi pasislėpusi, bet jos kvapas ją išduoda. Taip pat jeigu ir tavęs niekas nepastebi, kaip tu dėliai kitų varginies, ir jeigu tau kartą nepasisektų, nemanyk, kad tavo pastangos nuėjo veltui. Dievas pasakė: „Aš žinau tavo darbus ir tavo mintis!“ Tai yra dangiškas nuraminimas. Jeigu tu nori palaima likti, tai darbuokis visiškoje ramybėje. Darbo tau netruks. Ir nemanyk, kad visą tai kūniška turi būti, kam tu gera darai. Tikroji palaima tu būsi tada, jeigu tu savo artimųjų siela rūpinsies. Tai yra kilnus darbas, kuriam žmogus yra siųstas. Tai bus angeliškas patarnavimas, kurį tu atliksi.

Keliaukime toliau. Matai tenai aukštai kalno viršūnę, kurioje auksiniai saulės spinduliai žaidžia? Tai yra mūsų kelionės tikslas. Mes jau pakankamai pailsėjome. Dabar keliaukime palengvėle aukštyn ir pakalbėkime apie tuos dalykus, kurie mums labiausiai rūpi:

Eikime, duok savo ranką ir ženk tvirčiau!

Sulietuvino *Beržas Keružis.*

Malonus skaitytojau, jei dar neatsiteisei už š. m. „Ateities“ prenumeratą, paskubėk atsiteisti.

Priekaištai ir priekaištininkai

(Pastabos del „Aušrinės“)

Niekas neginčys fakto, kad šiandien žmonių psichika yra žymiai pakitėjusi, nei prieš karą kad buvo.

Eik skersai išilgai Lietuvą prieškariniais laikais, — tave nepažįstamą nakvynėn, kaip svečią, priims; sudegs tavo trobesiai— iš kelinto kaimo tau atveža kas javą, kas drobės rietimą, kas ir pinigu sušelpia; prireiks tau kokis darbas nudirbti — duok tik gerą žodį: sueis talkos. Kiekvienas jautėsi turįs moralinę pareigą savo artimą vaduoti. O atsimink tik, kiek kelio žmonės sukardavo į atlaidus beeidami, kaip nepatingėdavo ankstų sekmadienio rytą pakilti ražančių giedot. Ar tai neidealistiškas savo pareigos pajautimas?

Šiandien jau kiek kitaip. Kiekvienas ką beduodamas, ką bedarydamas, tuoj ima galvoti: o kiek man iš to bus; šiandien savo veiksmus ima vertinti materialinių gėrybių matu. Tas skaidrus idealizmas, savo asmens pamiršimas kitų naudai, dvasinių vertybių vardu, stipriai dar spindėjo, kai mes apie savo valstybę dar svajojom, kai ją pinte pynėm palaimų vainikais. Ir tada mes negailėjom jai nieko.

Šiandien jau galima suabejoti, ar atsirastų tiek pasiaukojimo kurią svarbią valstybei valandą, kiek jo mūsų žmonės parodė, kai reikėjo Lietuvos nepriklausomybė savo krauju atpirkti. Sprendžiamąją valandą dar pagalvos nūdienis žmogus, kiek tas ar kitas žygis jam duos apčiuopiamo pelno. Ir šitokiu sumaterializėjimo keliu, pasigaudama svetimųjų pavyzdžio, suka ir Lietuvos visuomenė. Nenuostabu, jei, tokioj atmosferoj begyvenant, ir mūsų ateitininkų tarpe vienas kitas panūsta materialines gėrybes labiau vertinti.

Negalima del to pykti, kai „Aušrinė“ nurodinėja, jog ir ateitininkų kai kas yra pasidavę materialinėms pagundoms. Tasai reiškinys vis labiau perima visą mūsų tautos gyvenimą.

Tačiau reikia diletantu ir demagogu būti, kad galėtum prikišti *tik ateitininkams* tą subiznėjimą, kaip kad daro „Aušrinė“ (1926 m. Nr. 7—8). Nenorint buti šališkam, reikia atvirai prisipažinti, jog visas gyvenimas yra subiznėjęs, „Aušrinės“ terminu betariant, jog ir pati „Aušrinė“ su aušrininkais to subiznėjimo nėra išvengusi.

Deja, „Aušrinė“ tik kitus temato, tekritikuoja, kitame įžiūri ir šiaudagalį, o ant savo sprando—nė vežimo. Atitaisinėti „Aušrinės“ paskleistas nesąmones, būtų bergždžias darbas — užsikirtėlio vis tiek neįtikinsi. Vis delto objektyvumo laikydamiesi mes turime šį tą ir „Aušrinei“ nurodyti.

Labai arogantišku tonu „Aušrinė“ sielojasi, esą ateitininkai buvę valdžios šelpiami, remiami, esą visi jie virtę karjeristais, lepšiais, per rinkimus esą ateitininkų ideologija susibankrotavusi, pagaliau „Aušrinė“ džiaugiasi, kad ateitininkų organizacija jau krinkanti.

Ar viskas jau taip baisu?

Valstybė yra pašaukta tarnauti visuomenės gerovei, o tuo pačiu ir atskiriems individams, kurie tą visuomenę sudaro. Antra vertus, individai turi atlikti savo tam tikras pareigas valstybės link ir kiek galėdami jai padėti. Tuo būdu tarp valstybės ir inivido susidaro bendradarbiavimas, kuris padeda abiem žengti užbrėžtų tikslų keliu. Taigi globa iš valstybės pusės yra visai naturalus dalykas, jei yra iš individo pusės taip pat atsiteisimas —jei jis remia valstybę. Ir „Aušrinės“ sielojimasis, kad ateitininkai buvę remiami, o aušrininkams nieks — nė išgrauš, dar nieko nepasako. Jeigu leisime, kad ir būtų buvę remiami, tai visai kitaip dalykas atrodo, pažiūrėjus, ar atsiteista iš antros pusės už „globojimą“ ir ar verta tokia ar kitokia visuomenės dalis remti.

Tikrai: ką labiau turėtų valstybė remti ar ateitininkus ar aušrininkus; ar tuos, kurie visomis išgalėmis valstybei sunkiose valandose padėjo išlaikyti egzistenciją; tuos, kurie jaunučiukai ėjo valstybės ir tautos ginti nuo lenkų, bolševikų, bermontininkų; tuos, kurių gražus būrys valstybę begindami atgulė po šalta velėna (karininkas A. Matulaitis, lakūnai Rauba, Kumpis ir kt.)? Ar tuos turi valstybė paremti, kurie iš tų savanorių tyčiojos, šaipėsi, kurie sąmoningai stengėsi pakenkti valstybei? Jūs, aušrininkai, galimas daiktas, taipjau buvote remiami, kada po Rusijos revoliucijos jūsų bičiuliai įdavinėjo bolševikų teroristams lietuvius nebolševikus, kada, jūsų vykdomojo komiteto nariui Viktorui Griškeliui vadovaujant, buvo areštuota Rusijos lietuvių vyriausioji taryba: Yčas, dailininkas Varnas, p. Sleževičius, prof. Žemaitis, moksleiviai: Gražulis, Petrušauskas, Jočys, Katilius ir daug kitų; kada suareštuotas moksleivis Zubrickas buvo smarkiai sudaužytas; kada jūsų bičiuliai įdavinėjo lietuvius bolševikų armijai atsigrūdus prie Panevėžio; kada... pakaks. Jūs ir šiandien ignoruojat mūsų valstybę, šūkaudami, kam esą reikalinga toji nepriklausomybė, nes ji esanti jūsų prasimanytų buržujų padaras („Aušrinė“ 1926 m. Nr. 3 str. „Hannibal ad portas!“). Mes nesakome, kad jūs už tuos darbus keno nors esate remiami, bet mes statom klausimą: ką mūsų valstybė turėtų paremti ateitininkus ar aušrininkus?

Ir nežiūrint į visa tai, ir prie senosios katalikiškos valdžios ir dabar daugiau, ne vienas jūsų vadų, dar garsių iš anų laikų, sėdi šiltose valdiškose vietose.

„Aušrinei“ ateitininkai esą tik karjeristai, lepšiai, kailininkai; trupiniais nuo buržuazijos stalo juos nuvesi esą, kur tik nori. Bet jūs, ponai aušrininkai, ar esate mažesni buržuazijos stalo trupi-

nių garbintojai, jei patys rašote („Aušrinė“ Nr. 5—6, pusl. 6), jog jūsų uolus aušrininkas įstojęs net į ateitininkų kuopą, kad tik tų trupinių gautų. Ir tam aušrininkui, kuris vardan trupinių dėjosi ateitininku (jūsų terminu—kailininkui) jūs diterambus rašote. Ar ne jūs čia vadovaujatės taisykle — tikslas pateisina priemones, — kurią jūs taip mėgstate primesti jezuitams, nors niekad ir niekur nesate išrodę, kad jezuitai ją būtų vartoję?

„Aušrinė“ smarkiai kolioja ateitininkus už visuomeninį darbą. Deja, ir čia ji vienokį matą taiko už tuos pačius darbus saviesiems, kitokį ateitininkams. Kad mes vasarą, kaip „Aušrinė“ sako, „organizuojam davatkas, pavasarininkus“, tai mes esą tinginiai, išlepėliai, „buterbrodininkai“. Tuo tarpu saviškiams ji šaukia: Aušrininke! Tu gali ir privalai šią vasarą bendrai su darbininkais ir valstiečiais kurti susipratimą, kurti socialistinę dorovę, socialistinę kultūrą. Tu privalai atnešti į kaimą mokslą ir *socialistinę dainą* (pabr. „Aušrinės“)“.

Ir jie, tie, kurie neša socialistišką dorovę ir kultūrą, kurie organizuoja profsojuzus, jie yra geri, o tie, kurie neša liaudžiai Kristaus mokslą ir dorovę, kurie organizuoja pavasarininkus,—tie niekšai. Kur logika, sveikas protas?!

Jie prikaišioja mums, esą mes tarnaują „klerikališkos buržuazijos viešpatavimui sustiprinti“. O gi jūs, meldžiamieji, kam tarnaujate? — socialistinei proletariato diktatūrai įgyvendinti! Ar tai geriau?

Jie rašo, esą mūsų konferencijos, suvažiavimai bei kuopų susirinkimai buvę paversti į rinkimų agitatorių kursus, esą „mitinginis keiksmas, šmeižtai, veidmainiavimas, melas — tai daugumos ateitininkų keliai“ rinkimų metu. Ar bereikią, sako, didesnio morališko absurdo?

Bet, brangieji, ar turite teisės tokius kaltinimus mums drėbti? Ar jūs užmiršote tas dienas, kada Rusijos revoliucijai iškilus, jūs su mumis, neaušrininkais moksleiviais, visai nesiskaitėt; kada jūs atmetėt Voroneže sudarytą bendrą moksleivių reikalams tarybą tik del to, kad joje buvo dauguma ateitininkų; turėtumėt dar atsiminti, kad aušrininkai su visuomenininkais, paneigę tą tarybą, Kapsuko vadovaujami, sudarė savą revoliucinę moksleivių reikalams tarybą. O juk tųjų tarybų sprendimui buvo pavedamas maisto klausimas. Rodos, visi socialistai pripažins, kad duona yra bendras reikalas tiek ateitininkui, tiek aušrininkui. Ir vis delto jūs paneigėte visų išrinktą tarybą tik delto, kad ji nesocialistiška. — Štai, kaip jūs mokėjote pagerbti svetimą nuomonę.

Ne gana to! Jūsų vienas tuometinis šulas, dabar prie naujosios Lietuvos valdžios užėmęs vieno viršininko vietą, šaukė: esą ateitininkai vietoj duonos būsią papenėti kulkosvydžiais.

Kada Voroneže buvo moksleivių mitingas, tai ant lango stovėjo kulkosvydis, ir moksleivius (Vaitkų, Žukauską), kurie išdrįso pasisakyti prieš jus, jūsų bičiuliai šoko mušti. Ir jūs atei-

tininkus vadinate kankintojais... Tuo tarpu tie jūsų apšaukiami „kankintojai“, „doroviniai išparpėliai“ ateitininkai paslėpė nuo baltagvardiečių keršto ir tokį, kuris ateitininkus bolševikams įdavinėjo.

Jūs didžiuojatės vis delto savo socialistine dorove, prikaišiodami ateitininkams rinkimų metu „melus“, „mitinguose keiksmus“ ir t.t. Bet jūs, aušrininkai, ne tik rinkimų metu, bet ir dabar, ne tik žodžiu, bet ir per savo spaudos organą šlykščiai teršiat savo idejinius priešus. Lepšiai, tinginiai, kailininkai, karjeristai, buterbrodininkai, dorovišKai nusmukdyti chuliganai, dorovinių išparpėlių makalynė, kankintojai, budeliai, patamsių viešpačiai, parazitai — štai jūsų epitetai, kuriais jūs žymite sau nepatinkamus žmones. Jūs iškraipote svetimas mintis ir čia pat jas paduodate visai priešingas autoriaus nuomonei („Aušrinė“ 1926 m. Nr. 7-8, 10 pusl.).

Nejaugi tai būtų jūsų proklamuojamos „socialistinės dorovės“ dėsniai?!

Nors ateitininkai, „Aušrinės“ akimis, tesą dvasios ubagai, doroviniai išparpėliai, moraliniai bankrotai, tačiau pati „Aušrinė“ pripažįsta (tur būt nesamoningai), kad organizacijos darbe ateitininkai yra aplenkę ir aušrininkus. Ir ragina „Aušrinė“ savuosius neatsilikti: „Jei šiandien laisvai organizuojasi ir triukšmingai demonstruoja visoki pavasarininkai, šauliai, ateitininkai ir daug panašių, tai ar gali dar abejoti ir kažko laukti socialistinis jaunimas ir socialistinė moksleivija“! ir t.t. („Aušrinė“ 1926 m. Nr. 7-8, 11 pusl.).

Visas ateitininkų veikimas žlugęs pralaimėjus krikščionims demokratams rinkimus. Džiūgaudama „Aušrinė“ klausia pati save: „Kas laukia subiznėjusių ateitininkų vadų, kas laukia tų, kurie ateitininkijos prasmę tematė stipendijose, pašalpose, geruose pažymiuose ir t.t.“ Ir štai —sako — ateitininkų vadų tarpe kilusi panika, ateitininkų organizacija jau irstanti, krinkanti ir jau jau būsiąs jai galas.

Reikia atvirai pasisakyti, kad mes labai ir labai džiaugsimės, galėdami atiduoti ar aušrininkams, ar varpininkams tuos, kurie ateitininkijos prasmę temato tik stipendijose. Bet per anksti „Aušrinė“ džiaugiasi ateitininkų organizacijos krikimu. Ji apsiriko. Jei galima kalbėti apie kokį krikimą, tai greičiau tik apie pačių aušrininkų. Jų spaudos organas jaučia kažkokį krikimą, tik, kaip paprastai, jo ieško visur kitur, tik ne savyje. O iš tikrųjų, ar ne „Aušrinė“ ir ar ne apie savo bičiulius štai rašo: „...įvairių srovių socialistinės moksleivijos vienybė nėra galima, nes aušrininkai tuo klausimu gana daug yra pastangų padėję ir pagaliau 1925 m. konferencijoj priėję išvados, kad atskirų srovių socialistinės moksleivijos nuolatinis bendradarbiavimas dabartiniu monentu negalimas“... („Aušrinė“ Nr. 5-6, 16 p.). Arba iš naujo pasiskaitykite ir savo šio nr. „Aušrinės“ korespondencijų skyrių (Mariampolė). — **Ar tai ateitininkų, ar jūsų socialistinės moksleivijos krikimas?!**

„Aušrinė“ tik viena manosi tvirta esanti, tik ji viena manosi tiesą turinti, o visi kiti sąmoningai, per akis, meluoją; tik ji viena nekalta, o visi kiti žulikai, ir už tai juos, kiek pajėgi, kiek bemoki, išlojok, išpilk jiems ant galvų visus pamazgų kibirus. Viena tik „Aušrinė“, manosi, tegalinti išdidžiai pratarti: „Kas man nuodėmę prikiš?“ Tą „Aušrinės“ įsigalėjusį „individualizmą“ pažymi ir jos tonas, kurio epitetus jau esame nurodę. Vis tai rodo, kad „Aušrinė“ tėra susirūpinusi tik griaunamuoju darbu; ji yra tik destruktyvis elementas mūsų spaudoje. Ji moka „surasti“ blogybių kaltininkus, bet nesugeba nieko teigiamo sukurti. Be teigiamojo žodžio, be kuriamojo darbo nei darbo žmonių buities nepagerinsi. Tasai destruktyvus elementas, tas griovimo ūpas ir taip jau žmones vargina.

Jei aušrininkai, sako, stengiąsi ištobulinti individą, tai tokiais metodais, tokiomis priemonėmis jį tik sugadins. Juk tokiu pat metodu, beveik tokių pat žmonių buvo auklėjama Rusijos jaunuomenė revoliucijos dienomis. Ir kas iš to išėjo?

„Pats liūdniausias karų ir revoliucijos palikimas tai *chuliganizmas* (pabr. mano. — J. A.)... Apie įsigalėjusį chuliganizmą pilni laikraščių puslapiai... Yra išsidirbęs tam tikras porevoliucinio chuligano tipas: piešiamas paveiksluose, fotografuojamas, dedamas į laikraščius. Tai patvirkusios jaunuomenės padugnės. Jų pilna mieste ir provincijoj“. (Lietuva“ 227 nr.). Tai ne klerikalo žodžiai. Tuos dalykus aprašo „Lietuvos Žinių“ redaktorius p. Pronckus, pats nesenai važinėjęs su ministeriu pirmininku Rusijoj. Net Lietuvos rusiški laikraščiai įdeda tų chuliganų darbų aprašymus. Beskaitant net baisas ima, — kokio cinizmo, chuliganizmo pasiekė rusų jaunuomenė. Bet ir Lietuvoje jau pusėtinai įsiviešpatavo chuliganizmo dvasia. Faktų — nors rieškučiomis semk!

Ir štai viso to akyvaizdoje „Aušrinė“ vis dar pumpuoja chuliganizmo dumples. Nesinorėtų manyti, kad aušrininkai leistų spaudos organą chuliganams veisti...

Mes nesimokysim iš aušrininkų pavyzdžio — nevadinsime jų kvailiais, žiopliais, parazitais, obskurantais, buterbrodininkais, kaip jie kad mus vadina. Mes suprantame, kad tarp mūsų ir aušrininkų eina idejinė kova; nes norėtume manyti, kad kaip mes, taip jie į tą kovą einam laisvu įsitikinimu, gera valia, noru reformuoti save, o per save ir visuomenę. Del to mes stengsimės pagerbti jų idejinius nusistatymus, ir jų žmones, bet mes kovosime su chuliganizmo dvasia ir jos reiškiniais, nežiūrint, kad ir kažin kas juos keltų.

J. A.

Mokslo karžygis

Vieną gražų vasaros rytą važiavau tramvajum per boulevard Saint-Germain, vieną svarbiausių Paryžiaus gatvių. Prieš manę sėdėjo žmogus, kurio išblyškęs ir rimtas veidas atkreipė mano dėmesį. Jo sustingusiam veide nebuvo gyvybės, tarsi jis buvo nukaltas iš marmoro ar nulietas iš gipso. Bet jo nepaprastos išraiškingos akys spindėte spindėjo. Konduktorius pardavinėjo bilietus. Kai atėjo spindinčiomis akimis žmogaus eilė, jis nulenkdamas galvą, parodė mažą šilkiniu raišteliu po kaklu pakabintą piniginę pririštą prie švarko atvarto.

„Paimkite penkis soldus“, tarė jis tyliai. Ir aš tik tada pastebėjau, kad viena švarko rankovių buvo visai tuščia, o iš kitos kyšojo storai aprišta ranka, kuri kiek galėjau spėti, buvo taip pat nupiauta.

Berankis išlipo boulevard de l'Hopital stotyje ir jam pro mane praeinant, aš instinktyviai nusiėmiau skrybėlę. Jo rūbai buvo apdėvėti, išrodė vargšas, bet kilnaus neturtingumo vargšas, tokio, kuris tik niekinantiems turtus tetinka. Jis nuėjo — Salpêtrière'o *) link.

* * *

Tasai žmogus buvo Karolis Infroit'as, kuris savo sveikatą paaukojo mokslui ir artimui. Nuolatos tobulindamas radiografiją Jis nebijojo susirgti, nes kasdieninis radijaus, paslaptingo ir įstabaus metalo, vartojimas labai kenkia kaulams. Pradžioje Karolis Infroit'as nebuvo medikas, bet buvo išsimokslinęs vyras ir išsispecializavęs fotografijoje. 1898 m. įstojo jis į Salpêtrière'o ligoninę daktaro Londe'o assistentu, kuris tuo laiku vedė fotografijos laboratoriją, o 1900 m. liko direktorium pirmos centralinės radiografijos laboratorijos Paryžiuje.

Nuo tos valandos Infroit'as su ypatinga aistra atsidavė radiografijai — X spinduliams bei radijui studijuoti ir jiems taikyti medicinoje. Įvairūs sanitariniai Paryžiaus institutai siųsdavo savo ligonius fotografijuoti į centralinę laboratoriją. Infroit'as vargo rytą ir vakarą. Jojo nuimtujų radiografijų skaičius pasiekė 30.000 ir sudaro rinkinį, kuriam nėra lygaus.

1908 m., po dešimties metų įtempto darbo, Infroit'as pradėjo jausti pirmus nepermaldaujamos ligos simptomus, kuri ištinka visus, kurie tik vartoja radiją. Tais laikais del patyrimo stokos baisūs radijaus padariniai dar nebuvo labai žinomi ir nebežinojo priemonių nuo jų apsisaugoti; be to, Infroit'as nė nemanė gydytis ir kilniai aukojosi visiems, kuriuos galejo gelbėti.

Tuo tarpu, kai liga aršėjo, jis stengėsi dar daugiau gera daryti. Nuolat dirbo savo tobūlas radiografijas ir tarpais sekė

*) Salpêtrière — didelė Paryžiaus ligoninė.

mokslinius tyrinėjimus, išleido svarbių darbų ir išrado instrumentą šoviniams kūne surasti, kuris daug padėjo gydyti sužeistus kariškius.

Per karą, nežiūrėdamas baisių skausmų, kadangi jau buvo perkentęs įvairias amputacijas, Infroit'as visiškai atsidavė karo chirurgijai, dieną ir naktį negaudamas poilsio.

Kiek kareivių liko gyvi ačiū tik jo sugebėjimui ir jo savimaršai! Bet jis ėjo vis blogyn.

Pirmą operaciją Infroit'as perkentė 1910 m., o 1912 jam buvo nupjautas vienas pirštas.

Liga be perstojo ėjo sunkyn, žaizdos daugėjo. Baisiai kentėjo, bet niekumet nedejavo, rodės, kad jis į tai visai nekreipia dėmesio. Jis neteko visų savo pirštų. Vyriausias Salpêtrière'o asistentas, kuris kasdien jį matydavo, pasakojo, kad vieną kartą Infroit'as jam sakęs: „Mano kaulai, tarytum, skystėja... Esu žuvęs... Tiek to! Dirbkime...“ Netekęs pirštų neteko ir vienos rankos ligi riešo, vėliau ir kitos rankos dalies... 1918 m. rugsėjo mėn. buvo nupjauta jo dešinė ranka iki peties, o 1920 m. birželio mėn. jam nuamputuota, kas dar buvo likę kairės rankos. Iki to laiko jis buvo jau perkentęs dvidešimt šešias operacijas.

Du mėnesiu prieš mirtį nujautė savo šios žemės kelionės galą ir prašė nebeperskirti jo su laboratorija. Liepė tam kambary, kur tiek buvo dirbęs, pastatyti paprastą geležinę lovelę ir troško numirti savo aparatų tarpe. Atsigulęs tame kambaryje, kuris susisiekia su radijografijos sale, daugiau nebesikėlė. Žiauriai kentėjo, bet su nepaprastu ištvermingumu. Jo supjaustytas kūnas, ligos užgrūdintas ir, tarsi, ledinis jo veidas nejudėjo, bet ir mirties patale neliko be darbo. Iki pat paskutinės prieš mirtį dienos turėjo giedrą sielą, išlaikė herojišką savo dvasios lygsvarą ir vadovavo savo asistentų darbams, tęsdamas tyrinėjimus ir mokslines studijas. Jis mirė 1920 m. lapkričio mėn. 28 d. keturiasdešimt šešių metų amžiaus.

Karolis Infroit'as daugelį kartų buvo dekoruotas savo dėkingos tėvynės; 1920 m., penkiolika dienų prieš mirtį, gavo dar Garbės Legijono oficiero kryžių.

Iš italų kalbos vertė *A. P. Alkantas.*

A. a. Telesforas Šimulaitis

1926 m. rugsėjo mėn. 11 d. 24 valandą, vidurių šiltine susirgęs, mirė Telesforas. Velionis gimė 1903 m. sausio mėn. Vilkeliškių kaime, Sintautų valsč., Šakių apskr. Pradžios mokyklą lankė ten pat. 1918 m. įstojo į atsidariusią Šakiuose „Žiburio“ gimnaziją, kurioje mokėsi iki 1921 m. Išbuvęs vienus metus namie 1922 m. stojo į Naumiesčio gimnazijos IV klasę. Nuo tada ir pradėjau jį pažinti.

Jis visados buvo taikus ir draugiškas. Nuo pat atvažiavimo dienos į Naumiestį buvo at-kų kuopos narys. Tiesa, nepasižymėjo narių tarpe ypatingais darbais, bet jis mokėjo tyliai, nesiafišuodamas, gyventi sulig ateitininkų principais.

Baigęs 1925 m. mokytojų kursus buvo paskirtas užimti mokytojo vietai Vilkaviškio apskr., Gražiškių valsč. Ten gyvendamas įstojo į L. K. Mokytojų S-gą ir buvo jos nariu iki pat mirties. Taip pat buvo L. Šaulių S-gos narys.

1926 m. liepos mėn. veda ir štai, vos porai mėnesių praėjus, beveik nepradėjęs gyventi, skiriasi su šiuo pasauliu. Jo asmenyje katalikiška visuomenė netenka tylaus, bet ištvermingo darbininko.

Išsipildė, Telesforai, Tavo žodžiai parašyti man, baigiant mokslą:

„Ranką duok, drauguži, dar suspaust;
Paskutinį kartą prie širdies priglausk!“
Taip, spaudžiame Tavąją ranką, bet jau lydėdami amžinybėn!
Requiescat in pace!

J. Kačiulis.

L. K. M. Ateitininkų Centro Valdybos Sekretoriui **Vladui Viliamui** del jo tėvelio mirties reiškiame gilios užuojautos.

L. K. M. Ateitininkų Centro Valdyba ir „Ateities“ Redakcija

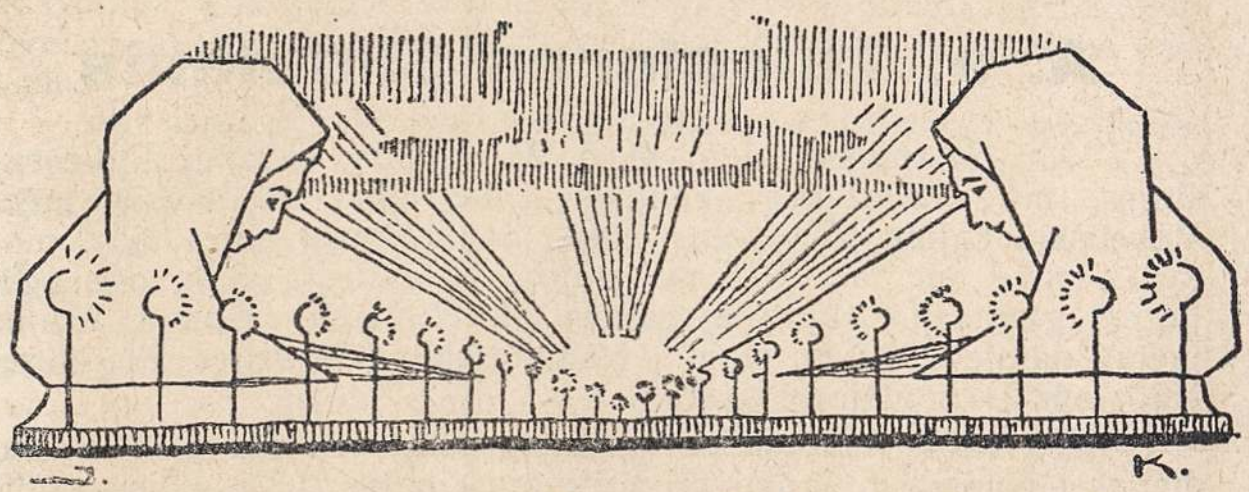

Jaunųjų žiedai

Antakutis

Kas man darbo!

— Jonuk, tu turi du paišeliu — paskolink man vieną, savo namie palikau.

— Kas man darbo! reikėjo atsinešti...

— Petruk, juk tu jam išmušei akį, jis dabar liks amžinas elgeta...

— Kas man darbo! ko lindo?

— Mes neturime duonos, — šaukė alkana prancūzų minia atėjusi pas karalienę.

— Tai valgykite pyragą... — atsakė karalienė.

— Onute, ar tu žinai iš kur atsiranda pusryčiai, kuriuos tu valgai?

— Kas man darbo, bile aš pavalgiusi!

— Bet tai labai graži istorija, aš anąsyk skaičiau toje knygoje, kurią man mokytojas buvo paskolinęs.

— Ot, neturi ką veikt, tai rašo į knygas apie pusryčius...

— Bet tu pirma paklausyk, paskui galėsi šnekėti.

— Na, jei neturi ką veikt,—pasakok.

— Gerai. Ten vienas mokytas žmogus pasakoja, kad kava, kurią mes geriame, pareinanti iš labai toli. Ji pareina iš Brazilijos — juk tu žinai, kur yra Brazilija? — arba iš Javos salos. Ten ji auga ant krūmelių. Nuo tų krūmelių kavos grūdus renka, paskui juos džiovina, mala, verda, saldina, pila į puodžiuką ir užbaltina. Tai žiūrėk, per kiek rankų toji kava pereina, kiek triūso padedama, kol ji atsiduria ant stalo. O žinai, dabar mes geriame kavą gal lietuvio, mūsų tautiečio rankomis surinktą. Mat jų pernai ten daug išvažiavo ir dirba sunkų darbą didelėse kaitrose. Sako, kad jau daug nuo karščio išmirė...

— Na, o apie šitą bulkelę ir yra kokios istorijos?

— O taip, sesute, apie ją galime daug papasakoti. Mūsų broliukas per kiauras parudenio dienas purena žemelę, jon įsėja grūdą ir per visą žiemą laukia, kol išdigs daigai, sužydės, sunoks auksinės varpos... Paskui jas kerta, kulia, mala, maišo ir kepa. Per visą naktį kepėjas nemigo, kad mes pusryčiams turėtume šiltą pyragėlį.

O cukrus taip pat kol atsiranda, per daugelį rankų ir mašinų pereina. Sviestą kol gauname turime ilgai laukti ir dirbti: reikia užsiauginti telyčaitę, ją ganyti, paskui gauti pieno, iš pieno smetonos ir tik paskiausia sviesto.

O kur tos rankos, kurios pagamino puodžiuką, lėkštes, peilį, stalą, kėdes, mūsų rūbus, kur rankos pastačiusios didžiulius laivus per vandenynus mums atvežančius kavą?

Tai tiek mes sunaudojam per pusryčius. Rodos visai mažai, bet kad susirinktų visi tie, kurie prie šitų pusryčių prisidėjo, — tai būtų minia! O kad mes dar pamatytume visus prie to prisidėjusius, kurie dabar jau kapuose — tai būtų minių minios!

— Ar tikrai taip gali būti, juk mes jiems negalėtume visiems padėkoti?..

— Visus nė nesugaudysi, bet mes turime būti dėkingi artimiems, o per artimuosius atsidėkosime visiems.

— Mane net šiurpas ima pamąsčius apie pusryčius... Bet pasakyk, kaip reiks atsidėkoti, juk...

— O čia tai jau darbo daugiausia: tik padėk artimui savo, duok jam, ko jis neturi, neskriausk, nuliūdusį suramink, gerbk senesniuosius, jiems pagelbėk; vieton saldainius pirktis — sušelpk elgetą...

— O tu vieton papirosų...

— Taip, taip, brangute, jau aš daugiau nebedumsiu.

— O aš daugiau nebesakysiu: „Kas man darbo"!

Skundo koncertas

Šiandien linksma P. moksleiviams diena. Prasideda vasaros atostogos. Visi skuba, bruzda. Pakalbės su viens kitu, paspaus karštai ranką, palinkės laimingos vasaros ir vėl bėga. Po pietų sudundėjo vežimai. „Tai gimnazistai kraustosi", kalba žmonės.

Tik liūdnas, užsimąstęs vaikštinėjo VII klasės mokinys Pranas Gėdrius. Eina lyg ne savo kojom, dairosi klaikiom akim, lyg ko nustojęs, pametęs. Kaip neliūdėti? Šiandien jis išgirdo baisią ištarmę: „Paliktas antriem metam toj pačioj klasėj". Tie baisūs žodžiai lyg skambėte skamba jo ausyse. Kaip pasirodyti tėveliams? Ką sakys dėdė kunigas? Kur reikės dėti akis, parvažiavus į savo gimtą kampelį?

Vargšas Pranas. Jis pats išsikasė tą baisią duobę. Prisiųsdavo tėvas pinigų, kad jo vienturtis skurdo vargo nematytų. Dar pridėdavo dėdė. Nieko jam netrūkdavo. Draugų neatsigindavo. Visi geri, širdingi, artimi. Tekdavo jiems „fundyti“. „Temato, kiek aš galiu“, sakydavo Pranas. Visur „iniciatyva“ — draugų, kišenė — Prano. Vėliau pats susidraugavo su degtinėle, pamėgo visokius miesto pasilinksminimus, atstūmė rimtesnius draugus, o į pamokas per pirštus težiūrėjo. Šiandien jis visa pamatė. Atsivėrė jam akys, pagailo praeitų dienelių. Suplakė smarkiau jo jauna širdis, bet pervėlu, nes niekas negražins praeitų laikų. Jis vaikščiojo, lyg žemę pardavęs. Nėjo nė pietų. Jo linksmi draugai baigė išvažinėti ir vakare mažai jų teliko.

Saulei leidžiantis nuėjo jis galvą nuleidęs į miesto sodą. Sode jis atsisėdo ant suolelio ir braižinėjo kažką paišeliu. Pakelia akis. Pro jį ėjo jo neva „mylimoji“ su drauge, nepamiršusios sparnuotu žvilgsniu jį verti. Jis lyg ne savo ranka pakėlė kepurę, o kiek nuėjusios mergaitės ėmė šnabždėtis, juoktis.

— Kas Pranui? — klausia viena jų.

— Ar nežinai, kad „žėlavoja“ grįžęs atgal į VII-tą klasę. Būdavo jo linksmumėlis, visus prajuokindavo, o dabar štai ir po vyro. Jos nuslinko toliau. Suprato Pranas paslaptingą jų šnibždėsį. Atsistojo ir nuėjo į kitą sodo galą.

Ten, pro medžių šakas, matėsi gražūs vaizdai. Žaliavo slėnis. Pakalnėj sidabro juostele vingiavo upelis, toliau gūnksojo priemiesčio grįtelės, snaudė topoliai, beržai. Už jų juodavo nakties šešėliu padengti laukai, pievos, o už mėlynuojančio horizonte miško švietė ugninė vakarinės žaros pašvaistė. Pranas paskendo mintyse, lyg pirmą kartą matydamas gražią vasaros prigimtį. Slaptingas jos grožis palietė sielą ir jis nenorom pratarė: „Kaip tai gražus pasaulis... tik ne man... kas yra už mane nelaimingesnis...

— Sveikas, gyvas Pranuk, — šuktelėjo kažkas. Atsisuko. Prieš jį stovėjo jo draugas, žinomas gimnazijos padauža Stasys Dilginis.

— Kodel tu ne koncerte? Ką? Šiandien dainuos artistai iš Kauno. Skubėkim.

— Neisiu! — pakratė Pranas galvą.

— Ot! tai tau vyras, kodel gi? Nei vienų vakaruškų neapleidai, dabar gi koncertas.

— Tylėtum bent, gerą uždarbį iš jų turiu.

— Tik bent nerodyk tokios minos. Tavo Bronė juokiasi iš tavęs lyg padukusi.

— Kam linksma, tesijuokia.

— Skubėkim, bilietus išpirks.

— Sakiau kartą, kad neisiu.

— Et, mažiukas! — tarė Stasys pamojęs ranka.

* * *

Tyli, slėpininga vasaros naktis. Joks debesėlis negesina žvaigždžių ir nedrumsčia auksuotos šiaurės padangės. Iš tolimų kalnelių, miškų pabudo tylių svajonių žibintas mėnulis ir trumpindamas juodus medžių šešėlius kyla aukštyn. Jo šalti sidabro spinduliai apgobė snaudžiantį miestą, su šviesiais kuorais ir baltais lyg sniegas mūrais. Lyg sudužęs veidrodis sumirgėjo skaidrus upelis, perjuostas didžiuliu tiltu, kuriuo ėjo namo mūsų pažįstamas Pranas. Gili tyla. Visi miega. Tik švelnus nakties dvelkimas vos drebina sidabruotus topolių lapus. Tik kažkur sugirgžda durys, viauktelėja šunelis, sudunda tiltu vežimas, sušunka ties artima pelke pabudusi pempė ir vėl kurčia tyla aplink.

— Kodel aš ne koncerte? — mąsto Pranas. — Ar šiaip ar taipįklimpau. Išsitraukia piniginę, žiūri, — penklitis dar ir smulkiais.

Kaip tik bilietui. Stabtelėjo... laikrodis rodė jau pusę dvylikos. Vėlu.

Jis slenka nusiminęs vargingų grįtelių nusodinta Nendrių gatve. Įsuko į taką, vedantį kapinių link, kur jo butas. Takas vingiavo pro pakrypusią, samanotu apdriskusiu stogu, grįtelę. Joje švietė žiburys ir buvo girdėti duslus verkimas. Pranas sustojo, verksmas sklido iš grįtelės ir taip graudus, jog virpinte virpino jo širdį. „Tai elgetų butas“, pamanė Pranas. „Kas juos patenkins“, pamojo jis ranka praeidamas pro šalį. Verksmas nenustojo jį lydėjęs. Lyg kažkas vėl jį sustabdė ir šaukė: „Grįžk, pažvelk, ar ašaros baido? „Eiti ir neiti“, dvejojo jis. Prisiartino, pabeldė.

— Kas ten? — pasigirdo duslus senelio balsas.

— Žmogus. Įleiskit!

— Dabar vėlu, — atsiliepė už durių.

— Nebijokit, jei galėsiu dar pagelbėsiu, — tarė Pranas.

Sugirgždėjo skląstis, atsidarė durys. Prieš jį pasirodė liesas ilgais, baltais lyg sniegas, plaukais seniukas. Jis buvo apsisiautęs suplyšusiais kailiniais. Buvo be kojos. Mėnesienoj, jis taip gailiai atrodė, jog Praną šiurpuliai sukratė.

— Nenorėjai leisti, seneli, — tarė Pranas.

— O kas mus elgetas lies? Kartais mat girti pasibaldo, — tarė seniukas uždususiu balsu. Pakvietė. Kažkokioj nustebimo migloj, lyg kieno traukiamas, įžengė jis į liūdną grįtelę. Jį apsupo drėgnas pelėsių persunktas oras, griežė svirpliai ir duzgė mūsės. Liūdna lemputės šviesa ant duobėto stalo vos apšvietė juodas sienas, lubas, apgriuvusį krosnį ir storom juodom paklodėm padengtą lovą.

Šalia lovos kybojo Nukryžiuotasis. Žemiau lentynėlė, ant kurios stovėjo įmerktos dvi laukinių gėlių apvytusios puokštės. Prie lovos klūpodama verkė sena apiplyšusi moteris. Pirmą kartą Pranui teko išvysti taip vargingą grįtelę su liūdnais vargingais, lyg purvina rudens žemė, gyventojais. Jis tiek susijaudino, nustebo, jog nežinojo, kas su juo dėjosi. Moteris pasisuko ir klai-

kiom ašarotom akim pažvelgė į jį. Pranas pakalbino, ji nieko neatsakė, tik palingavo žilą galvą.

— Ji neprigirdi, ponaiti, — tarė seniukas. — Dieve mano, mat radosi žmonių, kuriems ir mes elgetos parūpome.

— Ko verkiate? — klausia Pranas.

— Oi, ponaiti, skaudu pasakyti, — gailiu balsu pratarė senukas. — Šiandien palaidojome vienintelį savo džiaugsmą ir viltį... trylikos metų anukę Marytę...

Senelis nutilo ir liūdnai palingavo savo baltą galvą. — Dieve, būk malonus, tokioj jaunystėj. Jau niekas mūsų nepaguos ir nesirūpins senatvėje. Oi, ji mums iš akių neišeina; nesinori nei valgyti, nei miegoti. Lyg kas su peiliu bado širdį.

— Kaip tat atsitiko, seneli? — klausia Pranas.

— Oi, bus nuobodu senio klausyti, ne tik senio, bet ir elgetos, kuriuos daugelis dykaduoniais, nenaudėliais vadina. O brangus ponaitėli, visai aš jaunas nemaniau tokiu palikti. Buvau tvirtas, turtingas ir sveikas. Tarnavau prie geležinkelio. Joks darbas nebuvo man sunkus. Gyvenau gražiame bute, kaip koks ponas. Bet kartą atsitiko nelaimė. Traukinys griuvo nuo bėgių. Kelis užmušė, daugelį sužeidė. Ten aš netekau kojos ir štai dešinės rankos trijų pirštų. Taip tat ir nusileido man džiaugsmo saulelė ir likau kitiems sunkumu. Prisiglaudžiau su žmona ir dukrele pas vieną pažįstamą ir gaudamas šiek tiek pašalpos iš valdžios skurdau. Užaugo dukrelė, ištekėjo už vieno staliaus ir mūsų gyvenimas vėl susitvarkė. Bet Dievas man nedavė ilgai džiaugtis jaunųjų laime. Stojo karas. Žentą mobilizavo, ir jis jau nebegrįžo. Vėliau sužinojome, kad jis krito ties Dubysa. Tuo laiku vokiečiai užpuolė mūsų miestą... Patrankos griovė be paliovos, miestas degė... Žmonės bėgo, kur kas išmanė. Išbėgome ir mes į vieną užmiesčio klonį. Iš ten buvo matyti, kaip ugnies jūra užliejo mūsų gyvenamą priemiestį, kaip vėjas dūmais supo žmonių pastoges ir sunkiai sukrautą turtą. Šiurpus tuomet buvo ankstybo pavasario oras, dulkino šaltas lietus, o kulkos zvimbė ties mūsų galvom. Tris dienas ten išdrebėjom mirties pavojuje. Dar pirmą vakarą mirusioji Marytė, ėjusi dvejus metus, verkė tiesdama į motiną rankytes: „Mama noriu namo, einam“. Nuslinkus karo audrai, einu namo. Nepažįstu. Net šiurpuliai sukratė. Visa ugnies nušluota, sugriauta. Ant mūsų buto rūkstančių pamatų gulėjo du lavonai. Tos baisios dienos tai mano kartaus gyvenimo pradžia. Po kelių savaičių palaidojome savo mylimą dukrelę Baisūs pergyvenimai ir brangaus vyro mirtis pakirto jos silpną sveikatą ir nuskynė jauną. Pasakotojas nutilo, nusviro jo balta galva ir karčios ašaros suvilgė jo skausmų vagutus skruostus. „Ką darysi“, tarė jis skundžiai atsiduseęs. „Tur būt tokia Dievo valia, kad teko mums seniams vargti be paguodos ir džiaugsmo. Bet vis šiaip taip varėmės, mat buvo daugiau sveikatos, ponaiti. Persikėlėme čia. Mano žmona tai kam žluktelius išskalbdavo, tai paravėdavo. Aš daržus dabodavau. Taip pamažėl ir slinko laikas.

Vienintėlis mums džiaugsmas buvo Marytė. Ji buvo gera. Pripratusi vargti, tvirta, linksma, maloni. Paskutiniu laiku tarnavo pas vieną poną ir daug jau mums padėdavo. Bet štai prieš savaitę atbėgo mūsų atlankyti, peršilusi išgėrė šalto vandens ir atgulė. Tai jos kantrybė. Nesudejavo ir iki paskutinės valandos ramino mus...“

Senukas nebaigė, tik parėmė žilą galvą, ir matė Pranas, kaip ašaros lyg žirniai biro iš jo akių. Moteris ėmė šaukti nesavo balsu: „Ar jau nebematysim Marytės?.. Dieve, gražink ją mums Kas mus pakalbins... duonelės parneš... Nei žvakės nieks neužd egs numirus!

Pranas liko lyg pamišęs, ar baisios rankos sučiuptas. Jam lyg šnibžda tyliai išmėtinėdamas rūstus paslaptingas balsas: „Skundeis... Prisižiūrėk į tikrą širdies skausmą!“ Tik pajuto, kad akys pasruvo ašarom, pirmutinėmis gilios užuojautos ir tyro skausmo ašaromis... Užsiima akis ir rengiasi pulti pro duris. Bet negali. Lyg milžiniškas akmuo prispaudė jį prie suolelio, o paslaptingas balsas dar skaudžiau bado jo širdį: „Bėgi... bijai ašarų... Koncertas. Štai tikras jaudinąs širdį gilaus skundo koncertas... ir iš jo bėgi neatsiskaitęs“. Jis nervingai griebia piniginę ir ją iškrato ant stalo. Seneliai nustebo. Dėkingumo šypsena nušvietė jų ašarotus veidus. Jis neliko be atbalsio ir Prano sieloj. Tarsi naujos gyvybės banga nuplovė jo skausmus. Jaučiasi jis galingas riteris, šluostąs vargdieniams akis, lyg naujo negirdėto džiaugsmo žiedais kas būtų jį padabinęs.

— Dėku, ponaiti. Negalime ir tamstos skriausti,

— Tai mano dalykas, — tarė Pranas. — Prašykit žmonių. Ar gali kas jūsų neatjausti.

— Prašyti, — tarė senelis. — Oi sunkus ir nemalonus šis darbas, neduok Dieve! Išeinų prie vartų ir žiūriu lyg koks kaltininkas į kiekvieną praeivį. Šalta, nuobodu, šiurpu. Yra širdingų žmonių, bet daug yra tokių, kurie pasityčioja. Turbut pats Dievas mane nubaudė, nes jaunystėj elgetų nemėgdavau. „Tedirba, sakydavau, ir turės senatvėje“ Ir kaip skaudžiai mane palietė Dievo ranka už šiuos žodžius.

— Sudiev, seneliai,—tarė Pranas.— Ir toliau jūsų nepamiršiu.

— Širdingai dėkui, jaunuoli; pats angelas tave čia atsiuntė mus valandėlei nuraminti. Tesergsti tave visados Aukščiausis!

* * *

Jau gerokai prašvito, kai Pranas apleido vargdienių grįtelę. Nubluko mėnulis, užgeso žvaigždės. Rytų padangėj liepsnojo puiki aušra. Nutilo medžių lapai. Snaudė priemiesčio bakūžės. Tik vieversėlių dainos skambėjo mėlsvoj padangėj. Budo visa prigimtis. Pabudo ir Prano audringa siela. Kodel man taip lengva, mąsto jis. Lyg kalnas nuslinko širdyj, lyg aušta man džiaugsmo šventės

aušrelė..... Tai gilaus skundo aidai iš skausmų krūtinės palietė mano sielos stygas..... Jie pažadino mane ir pamačiau gyvenimo tikrenybę. Apvilko jie mano sielą naujais gailestingumo rūbais ir atlikau džiaugsmo darbą. Tad dėvėsiu jį per visą amžių. Pulsiu brangiam tėveliui po kojų ir nieko neslėpdamas išliesiu jam visa, kas mane traukė, į tamsią bedugnę. Gana man braidyti po purviną liūną ir juodom dėmėm naikinti savo vardą.. Dabar pabudo mano širdis ir laisvas galingas likau..... Jis prisiartino prie kapinių. Tuo tarpu sugaudė varpai, nubangavo jų graudūs akordai į visus tylios gamtos kraštus ir skambiais atbalsiais tirpo tolimose giriose.

— Šiais rytmečio maldos aidais, sustiprink, Viešpatie, mano jaunas, nebandytas jėgas į naują gyvenimą... Mąsto jis žengdamas į kapines. — Prikelk man naujų idealų dienelę ir neduok jos saulutei nusileisti per visą amžių.

Pirmieji saulės spinduliai žemčiūgais nužarstė rasotus žaliumynus. Jų gyvybės bangos užliejo kapines, pasidabravo paminklus, pabučiavo kiekvieną žiedelį.

Nepamiršo jie Prano ties koplytėle skausmo aidais pažadinto į naują gyvenimą.

Pigmėjai

(Iš vieno keliauninko užrašų).

Jau bus savaitė, kai mūsų vadai įspėjo, kad netoli, giriose, per kurias turim pereiti, yra pigmėjų. Vieną vakarą žmogus, pasiųstas pasižvalgyti, po dviejų dienų sugrįžęs, pranešė juos netrukus pasirodysiant.

Vienas paskui kitą jie palengva iš girios išlindo. Koki keisti, maži padarėliai, neaukštesni už dešimt dvylikos metų vaikus! Šiuos misteriškus didžiųjų girių gyventojus Chaillau, Stanley ir kiti keleiviai dažnai sutikdavo. Jie gyvena būriais, vieni nuo kitų atsiskyrę, nuolat kilnojasi į naujas vietas, nakčiai statosi iš šakų mažus namukus, kur krūvomis miega. Jų oda ne juoda, nes gyvendami po medžiais, pavėsy, įgijo alyvinę spalvą. Jie atrodo ploni, bet muskulingi. Šitie žmogučiai medžioti be galo yra vikrūs, užpuola net didelius žvėris. Puikūs vadai dramblių medžioklėms. Mikliai ir greitai šokinėja apatiniuose girių medžiuose, išvirtusiais kamienais bėginėja, po milžiniškomis šakomis palenda ir nepaprastu vikrumu lijanais šliuožia. Jų ginklai — lankas ir peilis. Norėdami dramblį medžioti, susirenka į būrį, slenka mažutėliai ir tylūs prie kaiminės ir išsirenka gyvulį. Vienas palenda po juo ir suvaro jam peilį ligi rankenos į vidurius. Po kelių valandų dramblys, žaizdai prasiplėtus, įkandin gaujos žmogučių sekamas, negyvas krinta.

Misdami mėsa, retkarčiais tačiau su juodaisiais mainikauja. Jie atneša į pagirį mėsos ir atsitraukia, o vėliau sugrįžta atsiimti užmokesnio — vaisių ir žalumynų.

Jie ne žmogėdros, kaip jų kaimynai, azandesai, bet, būdami stiprūs ir narsūs, įgarsėjo savo piktumu. Daugybė pigmėjų gyvena didelių Afrikos girių pavėsiuse atsisakę nuo visokių santykių su valdžia.

Apžiūrėję juos apdovanojom. Jie džiaugdamiesi šokinėjo, pasiekė girią, visa gerkle šaukdami. Nors jau išnyko, tačiau dar triukšmas, jų negarsių, žiaurių balsų pakeltas, mus tebesiekia, nuolat silpnėdamas.

A. Vaičiulaitis iš *A. Sauzey*. „Illustration“, 4337.

Šarada.

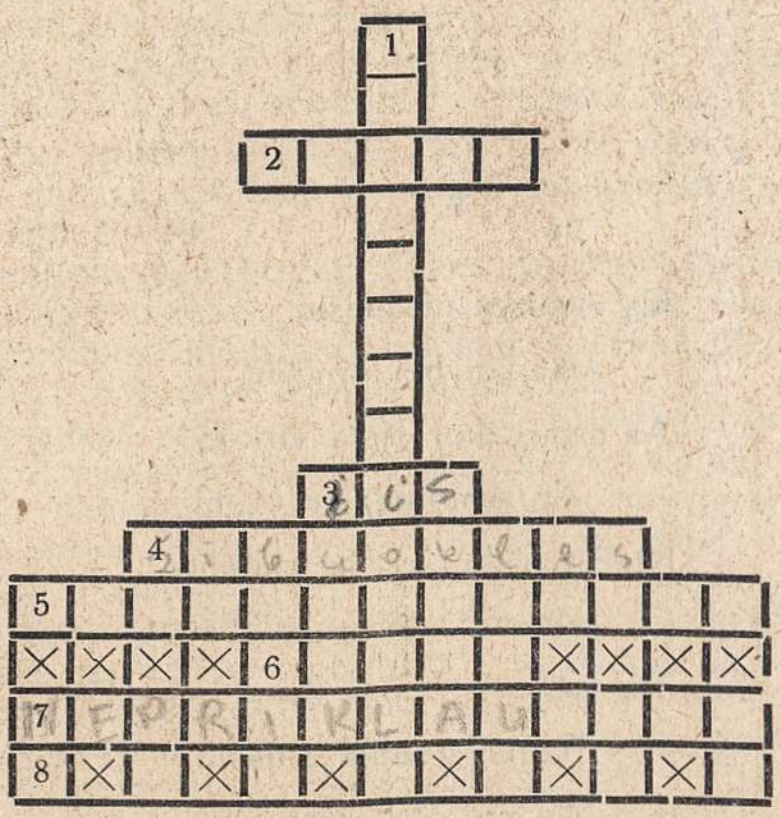

Nežinomam karžygiui pastatytas paminklas. Jame yra parašas, kurį mes turime surasti.

Atskiri žodžiai turi štai ką reikšti:

1) (skaitant žemyn). Už ką mes turime šiais laikais labiausia kovoti?

Iš kairės į dešinę:

2) Kaip mes nusakome išjojusio karan bernelio nesugrįžimą?

3) Kaip mudu vadiname tretįjį asmenį, apie kurį kalbame?
4) Kokios būva pavasarį gėlės?
5) Ko gailisi žmonės sulaukę senatvės?
6) Kokia yra bendra įvairių prekių vertybės sąvoka?
7) Ką davė kovos su bolševikais ir lenkais?
8) Kokiu veiksmažodžiu išreiškiame krašto autonomijos gavimą iš teikėjo pusės?

Perbraukti langučiai turi būti tušti.

Šią šaradą gerai išprendę ir pirmieji savo sprendimus atsiuntę ligi š. m. lapkričio m. 5 d. gauna „Ateities“ Redakcijos skiriamų dovanų; pirmas atsiuntęs gauna „Ateities“ 1920 m. sukaktuvių sąsiuvinį, antras — „Ateities“ leidinį „Mūsų Idejos“. Be to laimėjusių pavardės skelbiamos „Ateityje“. Sprendimus siunčia tik jaunesnieji ateitininkai.

„Ateities“ Redakcija.

Šešėlis

*
* *

Ką numiręs nusinešiu
Amžinybei dovanų,
Ar dainų, kur sielą virkdo,
Ar svajonių, ar sapnų...
Nieko, nieko..., Tik klajūno
Karstą minios palydės ..
Tik laisvasis lauko vėjas
Saulėj gėdula aidės...
Ir neliks nei atminimo
Buvusio klajūno —
Vėl balta diena šypsosis
Tarpu žemės rūmų.

Ad. Kuzavinis

XVIII Tarpt. Priešalkol. Kongresas Tartuose

Kaip jau žinoma, XVIII Tarpt. Priešalk. Kongresas įvyko šiemet liepos 21—29 dieną Estijoj. Susirinko abstinencijos vadų net iš 21 valstybės, viso apie 420 delegatų. Iš Lietuvos dalyvavo 21, kurių tarpe 7 studentai. Pastarųjų *Pranas Samulionis* atstovavo abstinentiškąją Lietuvos moksleiviją ir pavasarininkus.

Kongreso nariai posėdžiavo bendrai ir atskiromis sekcijomis lyg ir pagal specialybes, kaip va — bažnyčių atstovai, gydytojai, mokytojai, socialistai, kariuomenės atstovai, jaunimas, studentai ir k. Visi bendrieji posėdžiai vyko Tartų (Dorpato) universiteto didžiojoje salėje; sekcijos rinkdavosi daugiausia Estų Abstinentų Lygos bei estų studentijos namuose.

Pirmąją dieną tebuvo pasveikinimo vakaras tautos teatre „*Vanemuine*“, kur organizacinis komitetas, valdžios bei atskirų kraštų atstovai nuoširdžiai sveikino suvažiavusius priešalkoolinės kovos karžygius. Kitą dieną, po bendrų pamaldų universiteto bažnyčioj, delegatai pradėjo darbą.

Didžiąją programos dalį sudarė įvairiais priešalkoolinials klausimais paskaitos tiek bendrose, tiek atskirų sekcijų posėdžiuose.

Čia teks paliesti tik tas kongreso darbų vietas, kurios tiesiai daugiau ar mažiau užkliudo abstinentiškąjį jaunimą bei jo veiklą priešalkolinėje dirvoje.

Ką praneša pedagogai. Nebus perdėta pasakius, kad beveik visų kongreso referentų mintys sukosi apie alkoolio ir auklėjimo bei mokymo klausimą. Jau antros dienos plenumo posėdis visas buvo pašvęstas auklėjimo reikalui.

Pedagogikos prof. *P. Põld'as* (Est.) kalbėjo bendrai apie mokytojų bei auklėtojų santūros svarbą jaunimo auklėjime, teigdamas, kad alkoolio klausimas svarbesnis, nei garbės ir pasaulėžiūros klausimai, ir kad mokytojo santūra jaunuoliui yra tiek pat, ką tėvai ir auklėtojai drauge.—24 ir 26 dieną buvo specialūs, vien pedagogų, kongreso dalyvių ir Tarpt. Priešalkol. Mokyt. Sąjungos narių susirinkimai-posėdžiai. Kalbamos Sąjungos pirmininkas *prof. Streker'is*, atidarydamas vieną ir kitą posėdį, savo kalboje įvertino jaunimo reikšmę abstinencijos veikloje ir glaudaus tautų ryšio būtinumą priešalkooliniame darbe. Čia įvairių kraštų atstovai darė abstinentiškojo auklėjimo žygių apžvalgas.

Suomijos atstovė ponia *Alli Trygg-Ilelenius* kalbėjo apie abstinentiškąjį darbą Suomijos vaikų tarpe. Ten ypatingai toli nuėjusi vaikų abstinentų draugijų, vadinamų *Vilties Sąjungomis*, veikla. Paskutiniu metu jai vadovauja Mokytojų Abstinentų Sąjunga, turinti 1000 narių. Kas met duodami vaikams premijų darbai santūros klausimais. Šiemet juose dalyvavę net 40.000 jaunuolių.

Dr. Th Dahlgren'as savo pranešime palietė vidujines ir išorines alkoolizmo priežastis ir pažymėjo, kad Švedijoje abstinentų auklėjimo pamatuosna kertiniu akmeniu padėtas tautos apšvietos, santūros supratimo pakėlimas ir priešalkoolinių įstatymų rūpinimas.

Seminarijos direktorius *J. Tork'as* (iš Tartu) šnekėjo apie santūros darbą Estijojos mokyklose. Pasirodo, kad ten mokytojija abstinencijos klausimą padeda lukštent sąryšy su visais mokslo dalykais. Mokytojų seminarijose abstinencijos dėstymas siejamas su higiena. Mokyklose veikia virš 400 *Vilties Sąjungėlių* su beveik 25.000 narių. Taip, kad maždaug 3 mokykloms tenka viena Sąjungėlė. Tose mokyklose per apskritus metus susidaro 4500 — 5000 abstinencijos mokslo valandų. Kiekvienai mokyklai vidutiniškai tenka 3 metinės valandos. Pernykščių metų pabaigoj įsikūrė Abstinentų Mokyt. Auklėjimo Sąjunga, kuri dabar ir yra paėmusi į savo rankas abstinentiškos veiklos mokyklose vadovybę.

Vyskupas *J. Canon'as* apžvelgė šias pastangas Amerikos valstybėse. Jis išrodė, kad alkoolio uždraudimas Amerikoje turi būti dėkingas už santūros pamokų įvedimą mokyklose. Be to, vienas didžiausių veiksnių santūros veikloje ir esąs abstinencijos mokymas, kuris žmonėms parodo tai, ką jie *turi* daryti.

Pabaigoj dar kalbėjo prof. R. *Smola* iš Vienos. Jis pastebėjo, kad Austrijoj abstinencijos mokymas yra sukėlęs didelio susidomėjimo. Mokyklose santūros klausimas judinamas, užkliudant visus mokslo dalykus. Jaunimui alkoolis draudžiamas įstatymais.

Paties jaunimo žygiai. Sekmadienį liepos 25 dieną, abstinentiškasai estų jaunimas- padedant 26 Latvijos vidurinių mokyklų abstinentų sąjungos atstovams, atvykusiems šeštadienį—šalia katalikų bažnyčios aikštėje suruošė mitingą. Suplaukė stebuklingai didelė žmonių minia. Keliolika jaunimo vadų bei atstovų užsieniečių užklupo estų jaunimą ir senius ugningais linkėjimais bei karštais sveikinimais atstovaujamųjų jaunimo organizacijų vardu. Visų kalbose skambėjo vienas šioks motyvas: — *Į vieninga visų šalių jaunimo ir suaugėlių kovą, į būsimųjų kartų išvadavimą iš alkoolio vergijos prakeikimo*! —

Tą pat dieną vakare estų jaunimas su liepsnojančiais fakelais (žibintais) ir orkestru traukė Tartu gatvėmis pas tautos teatrą „*Vanemuine*," kur kongreso dalyviai iškilmingos vakarienės buvo susirinkę. Atsidūrus vietoje, pasirodė ant teatro laiptų svečiai, į kuriuos stud. *K. Laja* jaunimo vardu prabilo sveikinimo žodį. Kongreso vardu atsakė prot. *P. Põld'as*. Iš čia žibintų dalyviai tystelėjo į upę *Ema*, kur jau jų laukė žiburiuoti laivai dainų verpete paplaukyti...

Kitą dieną įvyko specialus jaunimo posėdis studentijos namuose. *H. Warner'is* darė smulkią apžvalgą priešalkoolinės veiklos Amerikoje. Likus maža laiko, kitų kraštų atstovai nebepranešį-

nėjo. Tiktai išrinko komisiją, kuri kartu su *World Students Leagne against Alcoholism* apsvarstys abstinentiškojo jaunimo sąjungų bendrą darbą ir ras kellus į pilną priešalkoolinio jaunimo sąjudžio sutvarkimą kitame Kongrese. Komisijon pateko *Theo Gbäss'as* — Vokietija, *Ymayer* — Holandija ir *Al. Elango*-Estija.

Ši komisija kita dieną posėdžiavo. Sudarė abstinentiškojo jaunimo *Sekretoriatą*, kuris turės palaikyti ryšius su atskirų kraštų jaunimo abstinentiškomis sąjungomis ir užmegsti santykius su santūrai palankiomis organizacijomis (Boy-scouts, „Wandervögel," Darbo jaunimo ir k.). Sekretoriatui teks įeiti kontaktan su Tarpt. Stud. Abstinentų Sąjunga, ir pastarosios organą, *The International Student* panaudoti viešiems straipsniams iš jaunimo veiklos abstinencijos lauke. Be to, jo pareiga bus 1—2 kartu metuose išleisti apžvalgą, kurioje tilptų įvairių kraštų sąjungų darbo aprašymai. Tiek pat, kas jau seniau minėta, jis turės daryti žygių, kad abstinentiškojo jaunimo sąjudžio klausimai XIX Tarpt. Priešalkooliniame Kongrese 1928 m. pilnai būtų sutvarkyti. Reikalų vedėju paskirtas *Theo Gläss'as*. Kitas sekretoriato posėdis jau bus Berlyne.

Tai tiek kongrese buvo liestas jaunimas. Jei kuris draugų-ių panorėtų sužinoti viso kongreso eigą, tepaimie šių metų „*Sargybos*" 13—14 ir 15—16 Nr. Nr. –

Liet. Jaunimo Eucharistininkų Centras

sąstate: 1) Doc. kun. Dr. Ig. Česaitis — pirmininkas, 2) Stud. J. Barisas — vice-pirm. 3) Stud. Dragunaitė — vice-pirm., 4) stud. M. Krasnickaitė — iždininkė ir 5) Z. Stalionytė — sekretorius, jau pradėjo savo darbus. Dabar svarbiausias darbas — realizuoti ateitininkų ir pavasarininkų konferencijų nutarimai deliai iškilmingo paminėjimo šv. Aloyzo 200 m. sukaktuvių.

Eucharistininkų judėjimas

studentų tarpe Prancūzijoj garbingai pasireiškia naktiniame Švenč. Sakramento garbinime. Šio religinio judėjimo centras yra Bordeaux. Toks naktinis garbinimas šiaip atliekamas: akademikai susirenka Magdelenos koplyčioj, kame naktinės iškilmės pradedamos kompletų giedojimu. Paskui kunigas laiko atatinkamą religinio turinio prakalbą. Baigus pamokslą dalyvaujantieji įsigilina į patiektųjų jiems kunigo minčių turinį. Laikas nuo laiko giedamos eucharistinės giesmės. Tuo pat laiku klausoma išpažinčių. Tuoj po vidurnakčio prasideda iškilmingos mišios, per kurias studentai eina prie šventosios komunijos. Dažnai prieš tokią dvasinę šventę būna paskaitos dvasine ar kultūrine tema.

Ateitininkų gyvenimo kronika.

Centro Valdybos nariai š. m. rugsėjo mėn. 26 d. visi ėjo šv. Komunijos ir išklausė savo užpirktų šv. Mišių. Po to buvo suruošta draugiška agape.

Centro V-ba padariusi keletą posėdžių galutinai nusistatė veikimo planus ir yra pasiryžusi kuo greičiausiai juos realizuoti.

Centro Valdybos Vice-pirmininkas aplankė Kybartų kuopą ir ten laikė paskaitą apie ateitininkų principus.

Centro Valdyba metų bėgy mano aplankyti visas at-kų kuopas.

Centro valdybai iš daugelio kuopų plaukia raštai pranešą kuopų valdybų sąstatus ir darbo planus. Laukiame tokių raštų iš dar neatsiliepusių kuopų.

L. K. Stud. At-kų Sąjungos Konferencija įvyko š. m. rugsėjo m. 17—18 d. d. Darbas pradėtas pamaldomis. Iš pranešimų paaiškėjo, kad Sąjunga turi Lietuvoj ir užsieny 9 draugoves, kurios kiek išgalėdamos dirba organizacinį darbą. Žymiai sustiprėjęs žurnalas „Židinys". Vis labiau tvarkosi veikimas. Konferencija išklausė šių paskaitų: Dr. K. Pakšto: *Studentijos gyvenimo kritiška peržvalga*, Dr. Kl. Ruginio: *Asmenybės ūgdymas*, Radzevičiaus: *Visuomeniniai studentų at-kų uždaviniai*, Ed. Turausko: *Profesinis kompetetingumas*. Konferencijoj dalyvavo 77 įgalioti atstovai ir 286 svečiai.

Nauja Stud. At-kų S-gos C. Valdyba. Š. m. konferencijoj išrinktoji C. Valdyba taip pasiskirstė pareigas: Ed. Turauskas — pirm., Z. Endziulaitytė—vicep., A. Raulinaitis—sekr., J. Masaitis—ižd., I. Petrušaitis—archyv.

Sąjungos Revizijos Komisija: P. Radzevičius, J. Matulionis, P. Salčius.

Garbės Teismas: Prof. Dr. St. Šalkauskis, J. Katilius, A. Tylenis.

L. U. Stud. At-kų D-vės Valdyba: Pr. Dielininkaitis—pirm., S. Sabaliauskas—vicep., J. Štuopis—sekr., M. Krasnickaitė—ižd., M. Tamašauskaitė—knyg., J. Pankauskas—narys choro reikalams, D. Jurkus—arch.

Naujų L. U. Stud. A-tkų D-vės narių priėmimo iškilmės įvyko š. m. rugs. m. 26 d. Į iškilmių susirinkimą atvyko vyriausias at-kų sendraugis Prel. A. Dambrauskas-Jakštas, vyriausias at-kų Vadas prof. Pr. Dovydaitis, S-gos Pirm. Ed. Turauskas, prof. Dr. Pr. Kuraitis, Dr. V. Mykolaitis-Putinas, prof. Dr. St. Šalkauskis ir daug kitų. Pirmininkavo prel. A. Dambrauskas. Gražus naujai stojančių narių būrys padarė iškilmingą At-ko Garbės Pažadą ir pasisveikinę su Draugovės Pirmininku padidino ir taip

jau gausingas stud. at-kų eiles. Po momentui pritaikytų prakalbų galingai sugiedoti Tautos ir At-kų himnai.

Baigė. Šį rudenį baigė L. U. Teol.-Filos. Fakulteto filosofijos skyrių Juoz. Keliuotis „Pavasario" Redaktorius ir artimas „Ateities" bendradarbis, P. Kirvelaitis, J. Vosylius, A. Keblaitis ir P. Insoda. Jiems visiems „Ateitis" linki būti rimtais Tautos, Bažnyčios darbininkais ir visados likti „Ateities" draugais.

Kauno Aukštesn. Technikos Mokyklą š. m. baigė šie ateitininkai: J. Barisas — mechanikos skyrių, J. Vaineckas ir Januševičius — statybos sk.

Linkuvos gimnaziją 1926 mt. baigė 14 žmonių. Jų tarpe 8 ateitininkai: St. Bačkis, P. Bukis, M. Grigaliūnas, J. Misevičius, P. Spudas, P. Stankūnaitė, J. Vembrė, O. Vilutytė. Iš jų 7 įstojo Liet. Universitetan. Studijuoja: 2—mediciną, 1—techniką, 1 teises, 4—hum. moksl.

Prienų „Žiburio" gimnaziją baigė 11 abiturientų. Iš jų 10 ateitininkų. Baigusieji gimnaziją yra šie: M. Ambrazevičius, B. Būbnys, A. Jakučionis, J. Jodauga, P. Marcinkevičius, O. Račinskaitė, M. Skripkiūnas, P. Stravinskas, J. Valadka, V. Vilkutaitis. Jų 5 įstojo į Lietuvos Universitetą, 2 į Karo mokyklą, 3 į Mokytojų kursus Mariampolėje.

Rugsėjo 19 d. buvo sušauktas visuotinas Prienų vyr. ateitininkų susirinkimas. Į Valdybą išrinkti: St. Žemaitis — pirm., A. Banionis — vicepirm., A. Marčiulynas — sekret., J. Labukas — iždin. ir p. A. Barštytė — knygin. Revizijos kom.: p. K. Balkūnas, J. Mačys ir M. Matulionytė.

Rygos ateitininkų kuopai leista viešai veikti gimnazijos sienose. Rygiečiai tuo labai patenkinti ir apskritai šiemet reiškia daug gyvumo bei energijos.

Skapiškio, Malėtų ir Alytaus (jaun.) kuopos uždarytos. Laisvė lietuviams-moksleiviams lavintis duodama didesnė užsieny, negu kai kuriose vietose savo tėvynėj.

Kupiškio ateitininkų kuopą aplankė stud. St. Gabaliauskas.

Skuodas. 1926 m. spalių m. 10 d. įvyko Skuodo at-kų kuopos šeimyniškas vakaras. Vaidino trijų veiksmų dramą „Pavasariui švintant". Pavyko labai gerai. Visi buvo labai patenkinti ir buvo girdėti, kad Skuode pirmas toks rimtas bei tvarkingas vakaras buvęs.

Jurbarko moksleivių at-kų kuopos visuotinas susirinkimas įvyko š. m. rugsėjo m. 14 d. Išrinkta valdyba: pirmin. J. Jonuška, vicepirm. Pr. Mortišius, sekret. Z. Laurinaitytė, iždin. Ant. Sabaliauskas, „Ateities" platintojas Vyt. Žilius. („Ateitis" tikisi iš naujai išrinkto platintojo, kad jis tikrai bus uolus jos darbininkas ir jai neteks juo skųstis. Lauksim. R e d.).

Biržų at-kų kuopos pirmas šiais mokslo metais susirinkimas įvyko rugsėjo mėn. 11 dieną. Išrinkta nauja kuopos valdyba:

pirminin. A. Naudžius, vicepirm. P. Ladyga, I sekret. J. Matulis, II sekret. K. Jakubonytė, iždin. B. Svalbonas, knyg. J. Guobužys, nariai: B. Kavaliauskaitė, E. Narvidaitė. Spaudos platintojas J. Pipiras. (Tikimės, kad šio uolaus draugo dėka „Ateitis“ pradės dar didesniu egzempliorių skaičiumi Biržų moksleiviją ir šviesuomenę lankyti. R e d.). „Inkarėlio“ redaktorius B. Brazdžionis.

Naumiesčio jaunesnieji at-kai š. m. rugsėjo 25 ir 26 d. šventė penkių metų savo sukaktuves. Iš vakaro atliko išpažintį. Rytą išklausė šv. mišių ir priėmė šv. komuniją. Per pamaldas nenuilstamas at-kų kuopos dvasios globėjas kun. V. Švelnys pasakė gražų pamokslą. 2 val. p. p. gražiai išpuoštoje gimnazijos salėje At-kų Himnu pradėtas iškilmingas susirinkimas. Sveikino Centro atstovas stud. K. Jonkaitytė, Vilkaviškio at-kai, Naumiesčio šauliai, skautai, Moterų Draugijos skyrius ir kiti. V. Bagdanavičius padarė kuopos darbų apžvalgą. Iš pranešimo paaiškėjo, kas privertė steigti jaunųjų skyrių prie Naumiesčio kuopos ir koks buvo to skyriaus veikimas. Baigus pranešimą dar kalbėjo kun. V. Švelnys. Susirinkimas buvo baigtas Tautos himnu. Vakare šventės dalyviai turėjo smagų šeimyninį pasilinksminimą. Buvo įdomiai suvaidinta komedijėlė: „Jonas nusižudė“ ir keletas gyvų paveikslų.

P. Sūdžius, buvęs At-kų S. Fondo reikalų ved. išvyko į Kražių gimnaziją mokytojauti ir savo pareigas perdavė *Ant. Pavalkiui.*

Gižų at-kų Kuopos Valdyba: pirm. Krūvelis, vicep. Adomaitis, sekr. Laukaitis, iždi .Tamošaitis, arch. Maceina, „Mūrų Aidų“ Redakt, Bauba.

Kybartų K. Vald: pirm B. P. Murinas, vicep. J. Matusevičaitė, sekr. J. Bielevičius, iždi. V. Šimkus, knyg. O. Ramanauskaitė.

Kedainių kuopa š. m. spalių 17 d. šventė savo trijų metų sukaktuves. Iš Centro dalyvavo St. Lušys ir A. Kučinskas.

„Ateities“ Redakcijoj maloniai sutiko dirbti *Pranas Meškauskas, Salomeja Bačinskaitė. Stasys Barzdukas, Antanas Kučinskas.* Jie visi, su Redaktoriumi, sudaro „Ateities“ redakcijos komisiją.

„Ateities“ platinime labiausiai pasižymėjo Rygos kuopa, kuri pirmoji pavyzdingai atsiteisė. Rygos kuopos visi nariai užsiprenumeravo „Ateitį“. Čia, matyt, ypatingai pasidarbavo kuopos pirm. *Pr Ramonaitė* ir knyg. *F. Valavičiūtė.* Tenka tik džiaugtis rygiečių pavyzdingumu, o nusiskųsti del kai kurių kuopų, kurios patogesnėse sąlygose ne cento dar nėra už šį pusmetį atsiuntusios. Gaila! Taip pat jau pilnai atsilygino už šį pusmetį Vilkaviškio kuopa, plat. *J. Kaminskas*; Kretingos kuopa, plat. *A. Markauskas*; Plungės kuopa plat. *J. Gricius*; Šakių, plat. *K. Kurelaitis.*; Linkuvos, plat *J. Petraitis.* Rietavo at-kų kuopa ir viena kuopa, kuriai, deja, viešai padėkoti negalime. Yra visa eilė kuopų, kurios bent dalį pinigų yra atsiuntusios.

Kauno eucharistininkai vasarą sukauptą energiją jau vartoja dideliems žygiams. Įvyko keletas bendrų būrelio sus-mų, kurie buvo pašvęsti veikimo programai nustatyti ir būrelio reorganizacijos klausimams aptarti, nes mergaitės, turėdamos daug kilnaus pasišventimo, rado reikalinga sudaryti savo atskirą būrelį. Jos atsiskyrė... Ir vos pradėjo savarankišką veikimą, jau begalės einamųjų, gana opių klausimų apsvarstyta. Neskaitant veikiančių ratelių, k. a. kalėjimų lank., ligonių, neturtingų šeimų lank., misijų, užsienių, spaudos, kuriuose aktyviai dalyvauja ir didesnę jų dalį veda, jos seka moterų gyvenimo ydas (sakysim, madas) ir ieško būdų kovai su jomis. Mergaičių būrelį sudaro: Mergaičių Mok. seminarija, „Aušros“ gimn., „Saulės“ Mer. Mok. sem. ir „Pavasario“ suaug. gimn. Šiais metais Kauno eucharistininkės, atsiskyrusios nuo berniukų, pasiryžo nuveikti didelius apaštalavimo darbus.

Vyrai irgi neatsilieka. Šiais metais žymiai būrelį padidino Simano Daukanto Mok. sem., Aukšt. Technikos mokykla, „Pavasarininkų“ suaug. gimn. Nuosekliai atlikinėdami religinę praktiką, neužmiršta sekti patį pilkąjį gyvenimą, randa jame daug medžiagos, kurią apsvarto savo susirinkimuose.

Visą abiejų būrelių darbą tvarko štabas, kuris susidaro iš būrelio valdybų, vainikėlių vedėjų, ratelių vedėjų, būrelių globėjo ir At-kų Centro V-bos euchar. reikalų vedėjo.

Būrelis turi „Aukso knygą“, kurioje tilpsta baigusių aukšt. mokyklas narių pasižadėjimai būti amžinais eucharistininkais ir jų autobiografijos. Leidžia neperiodinį savo laikraštėlį. Būrelis yra iškilmingai pasiaukojęs Šv. Jėzaus Širdžiai.

Kaip vyrai, taip ir mergaitės visa širdimi norėtų, kad jų ugnimi užsidegtų visa ateitininkija. Jokios audros, nė žaibai neužstos mums kelio į šviesą, nes mūsų Vadas Gyvasis Kristus šv. Eucharistijoje su mumis!

J-tė ir J-s.

Pirmieji Jurbarko ateitininkai.

Pirmą kartą Jurbarke įsisteigė ateitininkų kuopa dar prieš karą. Jos nariai ir steigėjai buvo Jurbarko aukštesniosios pradedamosios mokyklos (vyššeje načal'noje učiliščе) mokiniai. Kiek atsimenu, pirmas ateitininkų būrelis susitvėrė 1912 m. rudenį. Mano ir A. Sadlausko kambary susirinko keletas jaunesniųjų ir

vyresniųjų draugų: Vladas Dumčius (dabar, rodos, kapitonas), Stasys Valantiejus, aš, Sadlauskas ir dar vienas kitas. Dirbti užsimojome platokai — norėjome bendrai lavintis ir ypač pažinti Tėvynę. Būrelis įsitaisė knygynėlį. Kiek atmenu, susirinkimuose būdavo deklamuojami eilėraščiai, atpasakojama Lietuvos istorija, net buvo numatyta visą ją išeiti. Buvo skaitomi ir pačių narių rašyti darbeliai, pav., Valantiejaus. Užmegsti artimesniems santykiams buvo surengta gegužinė kitoj (Suvalkų) Nemuno pusėje. Buvo palaikomi gyvi ryšiai ir su visa Lietuvos ateitininkija: siuntėme atstovą (Valantiejų) į bendrąją ateitininkų konferenciją Vilniuje (metų nepamenu). Rinkome aukų „Motinėlei". Buvo stengiamasi palaikyti draugingus ryšius su kaimyninėmis kuopomis. Vieną kartą mūsų susirinkime atsilankė raseinietis ateitininkas (vietos miesto mokyklos mokinys). Prenumeravomės „Ateitį", kurią pirmą kartą teko išvysti, rodos, 1913 m.

Reikia neužmiršti, jog kilnųjį darbą reikėjo dirbti slaptai. Dar dabar akyse stovi vaizdas, kaip iš susirinkimų skirstydavomės slapstydamies po 2 ar 3. Mat, einant visu būriu, gali kas įtarti. Tačiau kai kam teko nukentėti. Sakysim A. Petraitis, užsisakęs „Ateitį" mokyklos adresu, buvo inspektoriaus įspėtas. Na, ir šiaip draugai mus sekdavo.

Susirinkimai būdavo pas mokinį A. Štacą, klebonijoje (ten gyveno P. Marcinkevičius), pas mane, pas St. Valantiejų ir kitur. Ateitininkais kiek žinau, buvo: Vl. Dumčius (vėliau išstojo), St. Valantiejus, Ant. Štacas (kurį laiką), Ant. Sadlauskas, Ant. Petraitis, P. Marcinkevičius, P. Budraitis, Sabataitis, Gadliauskas, Jakaitis ir kiti, kurių vardų nebeatsimenu. Iš jų A. Sadlauskas dabar pradedamosios mokyklos mokytojas, neateitininkiškų pažiūrų; Petraitis, Marcinkevičius, Budraitis — kunigai; Štacas buvo Liet. armijos karininkas, dabar, rodos, žuvęs, Valantiejus taip pat miręs. Dar vienas ateitininkas J. Tutkus dabar valdininkauja.

Jurbarko mokykloje mokslas stovėjo gana aukštai. Girdėjau, kad kitos Rusijos mokyklos, karo metu, palankiai apie jurbarkiečius atsiliepdavo. Tos mokyklos buvusių mokinių tarpe yra baigusių aukštuosius mokslus ir šiaip gabių darbininkų-inteligentų. Yra ir daugiau tylių bet sąžiningų proto darbininkų.

Tikybos pas mus tepradėjo mokyti, rodos, 1912—1913 m. Pirmiau jos visai nebuvo, nes valdžia reikalavo mokyti rusiškai. 1913-14 mokslo metais surinkta parašų ir pasiųsta atatinkamoms įstaigoms prašymas, kad būt įvesta lietuvių kalba. Žymiausį vaidmenį čia suvaidino ateitininkai, ypatingai Jonas Tutkus.

Mūsų mokykla buvo mišra. Lietuvaičių buvo tik kelios, ir tos pačios įstojo vos 1913-1914 mok. m. į žemesnes klases. Ar jos buvo ateitininkės — nežinau.

Tais laikais aš dar nejaučiau to kultūriškojo ir auklėjamojo darbo, kurį gaivino ateitininkų kuopa, bet vis delto, atsimenu,

nuvokiau kokį tai kilnų idealą, jaučiausi esąs lietuvis. Mūsų pastangoms prijautė kapelionas kun. Stakauskas (vėliau ten pat klebonas, dabar miręs), taippat ir Jurbarko klebonas, leisdamas rinktis savo bute. Sakau „prijautė", nes ateitininkų būrelį sutvėrėme mes patys, taip pat patys ir gaivinome.

Jurbarkiečių ateitininkų darbą sutrukdė žiaurusis karas. Jau buvo prasidėjęs veikimas plačiau reikštis. Bendrai nusifotografavome. Atostogų važiuodami, pasiryždavome bent laiškais vienas kitą lankyti. Aš buvau visai nežymus kuopelės narys, nes tebuvau kokių 12-13-os metų. Dabar tik suprantu to darbo gražumą, ypač brangu atsiminti, kad drauge dirbome, nerimavome, galvojome suvalkiečiai su kauniečiais.

Tiek tepamenu iš pirmųjų Jurbarko ateitininkų gyvenimo

J. Matusas — Sedauskas.

Lietuvos mokykloje

Šiaulių gimnazijos 75 metų sukaktuvės. Šiaulių gimnazija, įkurta 1751 m., š. m. spalių mėn. 3 dieną šventė savo 75 metų sukaktuves. Į tas iškilmes suvažiavo gana daug auklėtinių pradedant 1926 metų ir baigiant net 1870 metų abiturientų laidomis. Jų tarpe galima buvo matyti nemažą skaičių rimtų, daug pasidarbavusių žmonių: profesorių, daktarų, inžinierių ir šiaip visuomenės veikėjų, gana daug svečių mūsų tautos bei valstybės gyvenime, pasižymėjusių ir jaunų, vos pirmus savo savarankiško gyvenimo žingsnius beženginčių, studentų-čių. Tačiau nežiūrint šio skirtumo visi linksmi, gerai nusiteikę, šnekučiuojasi ir dalinasi gimnazijos laikų, pirmosios savo jaunystės prisiminimais.

Pačios iškilmės prasidėjo pamaldomis šv. Petro ir Povilo bažnyčioje, kurias atlaikė prieškarinių laikų kapelionas kun. Jasinskis. Po pamaldų, šiam iškilmingam momentui praleisti, prisirinko pilnutėlė gimnazijos salė svečių ir šiaip savivaldybių bei įvairių visuomenės organizacijų atstovų. Gimnazijos direktorius p. V. Šliageris pasiūlė susirinkimui vesti prezidiumą, kurio pirmininku buvo seniausias iš susirinkusių auklėtinių, 1870 metų laidos abiturientas inžinierius Murza.

Užėmus prezidiumui vietą, šventės atidarymo kalbą pasakė Švietimo Ministeris prof. Čepinskis. Ilgokoj savo kalboj palietė rusų mokyklų tipą, nupasakodamas tą spaudimą, tas sunkenybes, kurias tekdavo pernešti besimokantiems jose lietuviams. Tų gi lietuvių tarpe ir jam ir daugeliui čia susirinkusių teko būti.

Toliau p. Ministeris palygino anų laikų (rusų) mokyklą su šiandienine (lietuvių), sakydamas, kaip anais laikais daug buvo

kenksmingų obalsių mokyklose: samoderžavje, pravoslavija ir narodnost, taip ir šiandieną tokiais *kenksmingais obalsiais esą Katalikybė ir tautybė, kurie mokykloje neturi rasti sau vietos ir* einant prie tikslaus mokyklų sutvarkymo reikią atkreipti į tai dėmesio. *Tačiau kaip skaudu buvo klausytis tos p. Ministerio kalbos dalies tiems, kurie šių obalsių vedami buvo ir yra pasiryžę net gyvybę, tąjį brangiausiąjį savo turtą, atiduoti, kad tik gimtoji šalis būtų dora, laisva ir laiminga, o tokių buvo čia didelė dauguma.*

Reikia pasakyti, kad tas įvykis sudrumstė tą gražią šventės nuotaiką, kuri prieš tai buvo susidariusi. Bet kalbant toliau p. gimnazijos direktoriui apie tos įstaigos istoriją ir liečiant daugiausia tuos laikus, kada pradėjo reikštis tautinis lietuvių susipratimas, nuotaika kiek pasitaisė, nes daugelis su pergale prisiminė tuos laikus, kada lietuviško žodžio dėliai turėjo slapstytis įvairiuose drėgnuose pakampiuose.

Po p. direktoriaus kalbos prezidiumas įteikė jam gimnazijos vėliavą, kurią, pasižadėjęs šią įstaigą tvarkyti konstitucijos numatytais dėsniais, perdavė jauniausiam mokiniui Orvidui, kaipo simbolį, kad jaunesnioji karta privalo toliau tęsti senųjų pradėtąjį darbą. Po to visi šventės dalyviai su vėliava priešaky išėjo kieman, kur laukė išsirikiavę moksleiviai. Juos pasveikino keleta žodžių p. Šv. Ministeris, o prezidiumas pasodino jubiliejaus ąžuolą. Paskui svečiai vėl grįžo salėn, kur pasipylė visa eilė sveikinimų žodžiu ir raštu. Raštu sveikino net iš Amerikos, Rusijos, Vokietijos, Latvijos ir k. ten gyveną šios gimnazijos auklėtiniai.

Sveikinimams pasibaigus, baigiasi ir iškilmingoji šventės dalis, o visi svečiai važiavo į parodos paviljoną, kur laukė paruošti pietūs.

Laike pietų pasakyta daug gražių kalbų, sulyginta rusų priespaudos laikai su dabartiniais laikais ir raginta, ypač jaunesnieji, visomis pajėgomis ir visais galimais būdais dirbti kultūros darbą Lietuvoje.

Po pietų apie 20 valandą šventės dalyviai turėjo progos išklausyti mergaičių gimnazijos salėj koncertą, kurio programą sudarė choras, orkestras solo ir duetas. Visą programą išpildė patys mokiniai-ės gana rimtai ir rūpestingai pasiruošę. Ypatingai gerą įspūdį padarė orkestras visai vykusiai išpildęs keletą sunkokų dalykėlių. Kiek teko girdėti, minėto orkestro sudaryme ir išlavinime daugiausia yra pasidarbavęs to orkestro vedėjas, gimnazijos mokytojas, J. Janušas.

Koncerto programai išsisėmus sekė pasilinksminimas, kuriam pasibaigus dalis svečių išvažinėjo, o dalis likosi dar ryt dienai.

Bendrai visi šventės dalyviai patenkinti ir jaunatvės prisiminimų kupini grįžo savo tiesioginių darbų dirbti.

St. Lušys.

Knygnešys. 1864—1904 m. I tomas. Redaktorius ir leidėjas *P. Ruseckas*. Kaunas 1926 m. 328 pusl. Kaina 10 litų.

Vargu ar kas pasaulyje pergyveno tokių sunkumų, kaip lietuvių tauta. Rusų valdžios priespauda, engimas, noras ištautinti lietuvius, kad jų nė vieno pasaulyje nebeliktų, — buvo planingai varomas darbas.

1864 metais toji valdžia uždraudė net spausdinti lietuviškas knygas. Tačiau lietuviai nenustojo vilties, spausdino maldaknyges ir šiaip visokio turinio knygeles Mažoje Lietuvoje: Tilžėje, Ragainėje ir kitur, o iš ten slapta gabeno jas per sieną ir čia platino knygnešiai.

Nors rusų valdžia skyrė dideles bausmes, daug platintojų Sibiran ar gilumon Rusijos išvarė, po keletą metų kalėjimuos laikė, mušė nagaikom, kratas darė, labai budriai saugojo sieną, o vis delto tos knygos, kaip vandenėlis plaukė Didžiojon Lietuvon ir buvo išperkamos bei išplatinamos. Ne tik knygos, bet ten buvo spausdinami laikraščiai, kaip „Aušra“, „Varpas“, „Apžvalga“, „Tėvynės Sargas“ ir kiti. Viso to vaisius, kad tie laikraščiai ir knygos užžiebė lietuvių širdyse ugnį, kurios liepsnoje sudegė tie plieno pančiai, kuriais buvo surakinta Lietuva.

„Knygnešyje“ tas sąlygas, platinimo darbą ir būdus apibudina patys dalyviai ar tikri tų atsitikimų liūdininkai. Dėlai to, knyga įgauna didžios svarbos. Persekiojimų šioje knygoje prirašyta daug. Kiek skausmų, kratų, persekiojimų patyrė tų laikų lietuviai, tai tik vienas Dievas gal težino.

Knygoje yra aprašyta 45 knygnešių iš įvairiausių Lietuvos vietų, jų vargai ir džiaugsmai. Yra apie 50 fotografijų. Iš tikrųjų, ši knyga, tai didelis turtas lietuvių visuomenei ir brangi medžiaga mūsų istorijai. At-kų knygynai turi ją būtinai įsigyti.

K. Berulis.

Antanas Rimydis.—(Knyga be vardo). Išleido J. J. Steponavičius. 1926 m. Kaune.

Literatūros istorijoj yra žinoma vadinamųjų aukso periodų ir—puolimo periodų. Todel nereikia nusigąsti, jei girdis balsų, kurie tvirtina, kad ir nūdienis menas, pergyvenęs visą eilę krizių, žengia prie visiško dekadanso. Ir nenuostabu: šiandien žymiai daliai

naujosios poezijos, atsieit, futurizmo šalininkų didžiosios įtakos daro naujoji rusų poezija — Majakovskij, Esenin, Kliujev, gal net Demian Biednyj. O rusų revoliucijos menas, kaip ir bendrai revoliucijos, perversmų, kataklizmų metų gimęs menas, yra daugelyje atvėjų tuščias barškalas ir tiek. Žinoma, su futurizmu ir jo adeptais mes turime skaitytis, bet tik kaip su nūdienio gyvenimo reiškiniu—ne daugiau. Tuo tarpu kovoti su juo mes privalome ir tai del daugelio motyvų. Štai, maždaug, jie:

Futurizmas yra formos problema, tačiau jis neša su savimi tam tikrą pasaulėžvalgą, mums—lietuviams griežtai nepriimtiną ir baisią. Jis neša materializmą. Majakovskiai mokėjo pasijuokti iš „mistiko" Dostojevskio—mes tuo tarpu to dar padaryti negalime; Majakovskiai ir Marinetti iškėlė griovimo ir maišto kultą — mes jais sekti negalime, kad ir vien del tos paprastos priežasties, jog absoliučiai neturime ko griauti. Per tai futuristas (kad ir Rimydis) šiandien pas mus netoli šoko nuo Don Kichoto, kovojančio su malūnais. Mūsų dienų lietuvių meno uždavinys — apsispręsti tautiškai, iškelti aikštėn tautiškuosius pradus, surasti tautiškas išreiškimo formas, o futuristai atmeta tautiškąjį meną, kaip tokį. Taip gali elgtis rusai, kurie turi Tiutčevus, Blokus, na, Tolstojus,—bet ne lietuviai, nes kitaip jie paleistų visus savo tautos dvasios turtus—keturiais vėjais.

Rimydis gieda:

Piliečiai,
jūs rėkiat,
kad poezija,—
lai gyvuoja beletristika!
Ne, piliečiai,
jus pagadino simbolikai
mistikai.

Kokia didelė neapykanta link mistikų! Tik, garbė Dievui, tai ne nuoširdus balsas, o žestas ir... imitacija. Tokių žestų, kraipymosi yra ir daugiau, pav. dirbtinas išsistatymas, turįs net chuliganiškumo bruožų:

Šegčiau kokiai nors V a i d i l u t e i
rožę.
(D o v a n o s m a n P r a a m ž i 's
j o g b e r e k a l o į a m ž i n a u).

Ar futuristai patys aukštai vertintų Rimydžio knygą, sunku pasakyti. Aišku tik, kad „knyga be vardo" negali prilygti nei vaizdingoms Šemerio eilėms, nei lengvai ir nuoširdžiai Binkio poezijai.

Yra „Kn. b. vardo" atskirų gražių vietų, posakių k. a.

Kai traukinys atūžia geležiniam prakaite —
Aš išeinu su vargo bagažu peronan.

tačiau jos (vietos) taip ir paskęsta beprasmių ir nuobodžių burnojimų jūroje. Tiek.

Mums „Kn. b. vard." nepriimtina.

P. J-lis.

„Židinys“ — literatūros, mokslo, visuomenės ir akademiškojo gyvenimo mėnesinis žurnalas, 8—9 Nr., 1926 m. rugpiūčio—rugsėjo mėn., 112 pusl., šio numerio kaina 6 lit. 50 cnt.

Ir šio numerio turinys, kaip paprastai, įvairus, įdomus ir aktingas. Pradžioj randame *Neries* dvejetą eilėraščių, *A. Giedriaus* „Krislus“, *M. Gustaičio* Vergilijaus „Eneidos“ II-sios giesmės vertimo tęsinį (337 — 805 eil.). *Dr. V. Mykolaitis* rašo apie Petrą Vileišį. *Prof. Pr. Dovydaitis* rašo apie šių dienų filosofinės pasaulėžiūros kovos lauką, tęsinį straipsnio tilpusio 6 — 7 š. m. „Židinio“ numeryje. Straipsnis yra vienas iš cikliaus „Idealizmo pasaulėžiūros laimėjimai šių dienų filosofijoj, moksle, literatūroj“, pradėto spausd. š. m. I-me „Židinio“ num. Straips. įdėtame į šį num. profesorius nagrinėja moderniosios filosofijos chaosą ir jo priežastis, šių dienų filosofinį nihilizmą ir tikrosios filosofijos dvasią bei pagrindus. *Prof. St. Šalkauskis* įdėjęs „Autokritikos žodį del rašinio „Bažnyčia bei kultūra“. Autorius atsisako nuo kai kurių savo pažiūrų išdėstytų straipsnyje „Bažnyčia bei kultūra“, išspausdintame 1913—1913 metų Draugijos 83,84 ir 87 numeriuose ir laiko tą rašinį „dilentantiškojo filosofavimo padaru“. *A. Juška* straipsnyje„ Chvolsonas mokslo ir religijos klausimu“ nagrinėja žinomo rusų fiziko, Leningrado profesoriaus, Chvolsono pažiūras į mokslo ir religijos problemą. Chvolsonas sako, kad tarp moderniųjų gamtamokslių davinių ir moderniųjų religijų esama neperžengiamų priešginybių. Sutaikinti gamtamokslį su religija esąs bergždžias dalykas. Bet ar religija reikalinga? Visų tautų ir visų žmonių religijos turėjimo faktas į tą klausimą atsakąs be jokių diskusijų. Tai yra pažinimo davinys, ne hipotezė, kuriuo galima ir reikia remtis, su juo skaitytis. Kokia turi būti religija? Chvolsonas skaito paprastesniu dalyku konstruoti naują religiją, kuri nebūtų priešinga gamtamoksliams, bet sykiu būtų ir stipri, nesiremdama, kaip gamtamokslis, jokiomis hipotezėmis. Toliau straipsnyj kalbama apie tos naujos religijos tezes. Straipsnio autorius mano, kad nors „Chvolsono minties eiga pasižymi aiškumu ir jo konstrukcijos vaizdas paprastas, bet jo darbas vargu turės daugiau reikšmės, kaip vienas tik įrodymas, kad diskutuojamą problemą sprendžiant, yra galimas ir šitasai kelias „nauja kryptimi“... *Prof. St. Šalkauskis* straipsnio „Momento reikalai ir principų reikalavimai“ tęsinyj kalba apie krikščioniškos pusiausviros taktiką einant į naują katalikiškojo veikimo tarpsnį (paėmus krašto valdžią kitos pasaulėžiūros žmonėms). Čia rasime tokius dalykus: vienodas principialus nusistatymas tiek pozicijoje, kiek ir opozicijoje, tiek daugumoje, kiek ir mažumoje; teisėtumo ir griežtumo, laisvės ir tvarkos derinimas visuomenės valdymesi; tinkamas spaudos, kaipo visuomeninio auklėjimo priemonės panaudojimas. Tai tikrai aktualus straipsnis. Kiekvienas katalikas veikėjas būtinai turėtų jį perskaityti ir išstudijuoti. Straipsnis dar nebaigtas. *Kun. dr. F. Kemėšis* rašo apie mūsų partijas ir visuomenę. Jisai sako „kad dabartinis momentas (pralaimėjus katalikiškoms grupėms rinkimus — St. B.) labiau negu koksai kitas reikalauja

rimtesnio įžvelgimo į mūsų katalikiškųjų partijų pagrindus, išnaujo perkainoti kai kuriuos jų nusistatymus ir taktiką“, ką ir nagrinėja savo straipsnyje. Autorius išveda dėsnį: visi kas gyvas iš politikos dirvos į kultūrinį darbą. Jam turi tarnauti mokyklos, spauda, organizacijos, katalikų liaudies namai... Visas darbas turįs būti paremtas meile, nes „neapykanta krikščionystės neūgdo, bet ją naikina, užmuša, krikščionystės esmė, tai meilė, šviesa, tiesa“.

Toliau eina *prof. St. Salkauskio* „Bendrosios mokslinio darbo metodikos pradai“ (tęsinys), *A. Jakšto* „Nauja pažiūra į materiją“, *V. Bičiūno* „Šiaulių meno Paroda“, gyvenimo nuotrupos, akademiškasis gyvenimas, knygos ir žurnalai ir t.t. Žodžiu, ir šis „Židino“ numeris yra rimtas, įvairus, gyvas. Butų tik gera, kad redakcija pasistengtų labiau praplėsti beletristikos skyrių, kas padarytų žurnalą dar įdomesniu. Žurnalui parinkta graži popiera, spauda graži, įdėtas didelis V. B. pieštas Petro Vileišio atvaizdas — vis tai teigiamos žurnalo pusės. Gaila, kad yra palikta nemaža korektūros klaidų (net antraštėse), bet tas bendro įspūdžio negadina.

Kiekvienas, kam rūpi mūsų kultūrinė pažanga ir bendrai kultūrinis ir akademiškas gyvenimas, būtinai turėtų „Židinį“ įsigyti, ypač kad ir nebrangus — moksleiviai imantieji per kuopas gali gauti už 20 litų visiems metams. Kiekvieno moksleivio ir šiaip inteligento knygyne būtinai turėtų sau rasti vietos ir „Židinys“.

St. B.

Atsiųstos Redakcijai paminėti knygos.

M. Meschler, S. J. **Šventasis Aloyzas** krikščioniškojo jaunimo globėjo gyvenimas. Sulietuvino *Byras*. Švento Kazimiero Dr. leidinys Nr. 415. Kaunas, 1926 in 8⁰ 120 psl. Kaina nepažymėta. Leidinys vertėjo dedikuotas L. K. J. „Pavasario“ Sąjungai. Pakol kas lietuvių kalboje neturėjome kilnaus jaunimui pavyzdžio, ir dabar reikia tik sveikinti pasirodžiusį šį jaunimo globėjo gyvenimą.

B. Brazdžionis ir *K. Aukštikalnis*. **Baltosios dienos**. Eilėraščių rinkinys. Biržai, 1926. Kaina 40 c.

J. Guibert. **Gyvybės atsiradimas ant žemės**. Vertė *T. Suveinis*. Mokslo Kooperacijos B-vės „Žinijos“ leidinys. Kaunas, 1926. 48 psl. Kaina 1,20 lt. Ši knygutė del gvildenamojo klausimo aktualumo patartina kiekvienam pasiskaityti. At-kų knygynuose ji turi taip pat rastis.

St. Nacevičius. **Fenologija tiriamųjų mokslų tarpe**. Mokslo Kooperacijos B-vės „Žinijos“ leidinys. Kaunas, 1926. 32 psl. Kaina 1 lt.

Juozas Čapliuskas. **Gyvenimo miglose**. Apysakaitė. Kaunas 1926 m., 34 psl. Kaina 1,50 lt.

K. Binkis. **100 pavasarių**. Eilėraščiai. Išduota kaštu Pranciškaus Stikliaus metuose 1926 Kaune. 48 psl. Kaina 2 lt.

Žurnalai.

Kosmos. Gamtos ir šalimų mokslų mėnesinis laikraštis. VII mt., 7 - 8 Nr. 1926 mt. liepos ir rugpiūčio mėn. Turiny: Arklio kilmė ir lietuvių arklys (Faleontologijos, archeologijos ir dabarties daviniai) 1-sios dalies pabaiga *M. Kvašnino - Samarino ir Z. Mockaus*. Del p. Smit. Sibingos Lietuvos geologinių tyrinėjimų 1924 m. *J. Dalinkevičiaus*, Audinė arba švitras *J. Elisono*, Oro azoto sintetiniai junginiai *V. Jasaičio*, Evoliucija ir Revoliucija Žemės plutos istorijoj *Č. Pakucko*, Radioaktyvios medžiagos Žemėj ir jos atmosferoj *J. Valentino*, Sinoptinių žemėlapių sudarymas ir jų pritaikinimas orui atspėti *S. Olšausko*, Psichės schema *E. Landau*, Iš gamtininkų gyvenimo ir darbų *Pr. Dovydaičio*. Laikraštį radaguoja ir leidžia prof. *Pr. Dovydaitis*.

Naujoji Vaidilutė. Mergaičių moksleivių laikraštis. VI mt. 1926 m. Spalių mėn. 4-sis sąsiuvinys. Turiny tarp ko kita: prof. *St. Šalkauskio* straipsnio Lyčių skirtumai ir ūgdymo individualizacija tęsinys. Redakt. — Leid. *St. Ladygienė*. Šį numerį redagavo *P. Orintaitė*.

Tiesos Kelias. Religijos bei doros mokslo ir visuomenės gyvenimo mėnesinis laikraštis. II metai, II tomas. 7 — 8, 9 ir 10 Nr. Nr. Redaktorius — Leidėjas Prof. Kun. Dr. *Pranas Kuraitis*. Visuose numeriuose daug įdomių ir aktualių straipsnių.

Švietimo Darbas. Švietimo Ministerijos mėnesinis laikraštis 8 Nr. Redatorius *A. Kasakaitis*.

Atsišaukimas į Lietuvos katalikų jaunimą.

Šv. Aloyzo 200 metų sukaktuvės.

Popiežius Benediktas XIII paskelbė Aloyzą šventuoju ir viso pasaulio jaunuomenė pasirinko jį savo globėju. Dabartinis popiežius Pijus XI kviečia viso pasaulio katalikų jaunuomenę iškilmingai paminėti šv. Aloyzo 200 metų sukaktuves ir pasekti jo dorybėmis.

Centralinės iškilmės Romoje.

Romoje įsisteigė Komitetas pirmininkaujant kardinolui Pompili, kurs ruošia įspūdingą iškilmių programą. Į iškilmes suvažiuoja viso pasaulio jaunimo atstovai. Jie įteiks šv. Tėvui parašus tų jaunuolių, kurie mielai pasižada tvarkyti savo gyvenimą pagal šv. Aloyzo gyvenimą. Iškilmių dienoje didingoje procesijoje nešami parašai į šv. Ignaco bažnyčią, kur yra šv. Aloyzo karstas ir ten sudedami. Po to įvyksta generalinė šv. komunija. Kiekvienos tautos jaunimo atstovas prakalba savo gimtąja kalba apie šv. Aloyzą. Paskui seka iškilmingi susirinkimai su paskaitomis ir judamais paveikslais iš šv. Aloyzo gyvenimo.

Vietinės iškilmės jaunimo organizacijose.

Kiekvienos tautos jaunuomenė taip ruošiasi švęsti savo globėjo sukaktuves. Prieš gruodžio mėn. 31 d. atliekama novena arba trijų dienų rekolekcijos, priimama šv. komunija, skaitoma balsiai padarytieji pasižadėjimai savo parašais, kurie pasiųsti Romon, sakoma pamokslas iškilmėms pritaikintas. Po pietų daromi susirinkimai su šv. Aloyzo programa: giedama šv. Aloyzo himnas, dainos, paskaita, deklamacijos ir t.t.

Kaip mes paminėsime šv. Aloyzo sukaktuves?

Ir Lietuvos jaunimo pirmasis suvažiavimas ir moksleivių ateitininkų bei studentų sąjungos konferencijose ir pavasarininkų kongresuose esame nutarę drauge su viso pasaulio katalikų jaunuomene švęsti šv. Aloyzo sukaktuves. Tuo tikslu, čia minimų jaunimo organizacijų atstovai, kreipiasi į visą Lietuvos katalikų jaunuomenę prašydami:

1) padėti savo parašus į tam tyčia pagamintus lakštus, kurie bus išsiuntinėti visoms ateitininkų kuopoms ir pavasarininkų rajonams;

2) kiekvienas, padėjęs savo parašą, pasižada: a) stiprinti savo tikėjimą, drąsiai ir be atodairų jį ginti ir juo gyventi; b) mylėti Kristaus Bažnyčią, nešant jai savo pavyzdžiu dorinės paramos, remdamas veikliai jos dirbamus darbus; c) nuoširdžiai rūpintis įgyti gilesnę kataliko sąmonę, dvasinę kultūrą; d) auklėti savyje skaistybės dorybę, ypač dažnai priimant šv. komuniją ir garbinant Mergelę Mariją; e) lavinti savo būdą užgrūdinant savo valią ir širdį krikščioniškomis dorybėmis, ypač pavyzdingai pasireikšti savo santykiuose su tėvais, draugais ir artimais.

3) pasiųstuosius parašams lakštus su savo pavardėmis grąžinti ne vėliau lapkričio mėnesio pabaigos, kad galėtume juos surišti į vieną knygą ir persiųsti Romon, kur mūsų atstovai įteiks juos šv. Tėvui. Parašų lakštus reikia adresuoti taip L.K.M Ateitininkų C. Valdyba, Laisvės Al. 3, Kaunas;

4) ruoštis vietose kuo iškilmingiausiai paminėti šv. Aloyzo sukaktuves: pavasarininkai gruodžio 31 d., arba, jei nepatogu, Kalėdų dieną gruodžio 26 d. bei per Naujuosius metus, o ateitininkai prieš Kalėdų atostogas arba po Kalėdų. — Smulkios programos nepatiekiame. Vietos aplinkybės ir galimybės padiktuos, kaip mes, katalikų jaunuomenė, galėtume geriau pareikšti meilės savo Globėjui. Tačiau trys dalykai nepakeistini: a) bendra šv. komunija, b) pritaikintas pamokslas, c) viešas susirinkimas;

5) susipažinti arčiau su savo Globėju, įsigijus platųjį šv. Aloyzo gyvenimą — vertimą iš vokiečių kalbos Byro (šv. Kazimierio Dr-jos leidinys). Jis labai tiktų skaityti kiekviename susirinkime, kad tuo būdu mūsų Globėjo asmuo būtų artimas ir mylimas, gi jo gyvenimas įkvėptų mūsų sieloms daugiau kilnumo ir gražumo;

6) prisiųsti mums žinių apie įvykusias iškilmes, jų programą, kad galėtume jas persiųsti Generaliniam Komitetui Romon, kuris išleis tam tikslui visų kraštų šv. Aloyzo sukaktuvių paminėjimo knygą;

7) kadangi mes turėsime išlaidų ir lakštams apmokėti ir surišti juos knygon ir persiųsti Romon, prašome kiekvieno iškilmių dalyvio skirti tam reikalui nors po kelis centus;

8) informacijų ir paklausimų dėliai rengiamų šv. Aloyzo sukaktuvių galima gauti: L.K.M. Ateitininkų C. Valdyba, Laisvės Al. 3, Kaunas.

Jaunime, pavasarininke ir ateitininke, karštai atsiliepk į šį atsišaukimą. Mūsų Globėjas — šv. Aloyzas. Jo idealai — mūsų idealai. Jis ne tik mūsų užtarytojas, bet ir mūsų artimas draugas. Už draugiškumą ir širdį tegalima širdimi atsimokėti!

Šv. Aloyzo iškilmėms ruošti Komitetas.

Centro Valdybos pranešimai.

1. Visos at-kų kuopos, nepranešusios Centro Valdybai apie savo padėtį pradėjus naujus mokslo metus, yra prašomos kuogreičiausia tai padaryti, praneškite kuopos valdybos sąstatą, tikslų adresą ir narių skaičių.

---

2. Kuopos pranešusios Centro Valdybai apie savo veikimą, bet nepranešusios valdybos sąstato, tikslaus adreso, ar narių skaičiaus, yra prašomos savo pranešimą papildyti.

---

3. Primename toms kuopoms, kurios pereitais mokslo metais del įvairių priežasčių neprisiuntė savo istorijos, kad artimiausiu laiku prisiųstų.

---

4. Centro Valdybos nusistatymu kiekviena kuopa privalo siuntinėti Centrui mėnesines darbų apyskaitas. Už kiekvieną mėnesį reikia prisiųsti apyskaitą iki sekančio mėn. 4 dienos. Pavyzd. už rugsėjį iki spalių 4 d., už spalių iki lapkričio 4 d. ir t.t.

---

5. Kuopos neprisiuntusios Centrui 10% visų savo pajamų yra prašomos greitu laiku tai padaryti.

---

6. Vienas olandas — moksleivis nori susirašinėti su lietuviais pašto ženklų pasikeitimo reikalu. Įdomaujantieji tuo dalyku gali rašyti esperanto, vokiečių, prancūzų ar olandų kalbomis šiuo adresu;

H. C. Visser
Croot-Hertoginnelaan 225
Den Haag. Olandija.

---

7. At-kų Jubiliejinio Kongreso Parodos Teisėjų Komisija yra paskyrusi pagyrimo lapus šiems asmenims: Plūkaitei, Kaškelytei, J. Kaminskui, Račytei. Ragulskytei. Skrolytei, Šebelytei, M. Radzevičaitei, Mažeikytei, Komnaitei, St. Deksniui, Šata'tei, A. Lipnickui ir Jasevičiūtei.

Visų prašome pranešti adresus, kad galėtume minėtus lapus išsiųsti.

Centro Valdyba.

Padėkos.

1) Barzdų apylinkės ateitininkai iš vakarėlio pelno prisiuntė At-kų S. Fondui 32 lit. 83 ct. Už aukas širdingai dėkojame.

At-kų S. Fondo C. Valdyba.

2) L.K.M. At-kų C. V-bos Misijų Ratelis visiems atsiuntusiems pašto ženklus, ypatingai Gudoniui, atsiuntusiam 1500 žk. ir Lasiui — 800 žk., reiškia gilios padėkos žodį.

L. K. M. At-kų C. V-bos Misijų Ratelis.

3) Linkuvos at-kų penkerių metų sukaktuvių šventės prezidiumas, dalyvių įgaliotas, dėkoja visiems šia proga atsiuntusiems pasveikinimų ir buvusiems savo eilėse Draugams bei Draugėms linki ištvermės sunkiam Tautos ūgdymo ir kultūrinimo darbe.

Prezidiumas.

Redakcijos žodis.

Šį numerį esam priversti leisti, nors padidintą, bet dviejų mėnesių kartu, nes daugelis kuopų pro pirštus žiūri į reguliarų atsiteisimą su administracija, kas trukdo Redakcijai dirbti ir delto turi nukęsti visi „Ateities“ skaitytojai. Redakcija tikisi, kad kuopos vis delto pasistengs nusistatytu laiku atsiteisti ir nesunkins mums dirbti.

Kuopų valdybos prašomos paskirti kuopų korespondentus, kurie kiekvieną žymesnį kuopos gyvenimo įvykį praneštų „Ateities“ Regakcijai. Be to, norėdamos, kad jų veikimo apžvalgos būtų spausdinamos „Ateityje“, kuopos turi jas rašyti trumpas ir visas statistines žinias paduoti lentelėse (žiūr. 1926 m. „Ateities“ 5-6 Nr. psl. 325).

Redakcijos atsakymai trūkstant vietos šiam numeryj taip pat netilpo ir bus įdėti kitam numeryj. Už atsiųstus raštus dėkojame.

„Ateities“ Redakcija.

Redaktorius A. Januševičius. „RAIDĖS„ spaustuvė Kaune.

88-712 276